

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Philosophia eclectica Ettoniam - Cod. Ettenheim-Münster 297

Dehm, Benedictus

[S.l.], 1749-1750

Logica sive ars cogitandi

[urn:nbn:de:bsz:31-130925](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-130925)

Logica Sive Ars Cogitandi.

Prooemium.

Logica à voce Græca Logos dicta secundum vim
nostris disciplina rationali significat seu rationis directivi-
cem, inde cum ratiocinari. Solimmo ad mentem, cuius
nomen, prout suo loco dicemus esse substitutum. Sola est
cogitatio, p[ro]t[er]ea; hinc merito Logica ars cogitandi.
nuncupamus, qua mentis operationes seu cogitationes ad
verum dirigit; unde ab auctore artis cogitandi Logica
d[ef]initur, quod sit ars bene utendi ratione in verum
cognitum acquirenda sicut ad sui ipsius, quod aliorum
instituta; Bene autem ratione nostra in acquirenda
verum cognitum. uti dicimus si mentis nostra co-
gitationes ad verum dirigantur.

Mentis vero cogitationes, quas ad verum dirigit Logica,
4 passim numerantur, quae et mentis operationes nunc-
cupantur. preceptis, regulis seu apprehensio, iudicium,
discursus, et dispositio, seu methodus.

Apprehensio dicimus simpliciter verum, quae menti sistuntur
sicut contemplatione; sicut terra, solum, arbore, rotundum,
quadratum, cogitatione, cum quibus consideramus nihil
expressè de ipsis pronuntiantes.

Logica autem sub qua haec considerantur, ideo nuncupatur
iudicium. Haec mentis operatione dicimus, quae
varias rerum ideas copulantes, hanc esse illam affir-
mamus, vel negamus. sicut idea terrae, et idea
rotundi considerantes, vel affirmamus, vel negamus
terrae esse rotunda.

Discursus, seu ratiocinatio, vocamus illam men-
tis operationem, per quam à pluribus iudiciis aliud elucimus.
Sic cum iudicamus verum virtutem ad Deum referri debere.
Optimus autem illa ad Deum non ratione deducimus, virtute
Ethnicorum non fuisse veram.

Dispositio seu methodus vocamus illa mentis operatio
 in quam varias rerum ideas, iudicia et discursus seu ra-
 tiocinationes, quas de uno, eodemque facto habemus, eo
 ordine disponimus, qui illi explicando maxime idoneus
 sit. Hic autem mentis operatio sola natura ducit et iudicat,
 idque natura profectus ab ijs, qui regularum loquuntur rudes
 sunt, quae ab alijs, qui eas didicerunt. adeo ut huius ar-
 tis opus seu officium non sit modum invenire, quo haec fiat.
 Hoc enim a sola natura habemus, qua rationis usum nos donavit,
 ita ut citra peregrinam operam aliam percipere, iudicare, ra-
 tiocinari et disponere valeamus. Sed hoc dumtaxat
 iustat eam, ut recte actiones nostras, et operatioes ena-
 minet, atque circa illa, quae in nobis natura operatur atque illius
 instinctu facimus, quaedam animadvertiones faciat, quae
 utilitate gignant.
 In quibus haec ratio certi reddimur, nos nostra ratione, recte
 uti, efficiat enim regularum consideratio, ut deus et majori
 attentione iudicia nostra feramus, atque unum ex alio infera-
 mus, et disponamus.

Ad hoc pacto facilius errores et defectus in quos deservun-
 do labimur ipsimet detegimus, detectosque alijs manifesta-
 mus. Saepem enim accidit, ut sola natura lumine detegamus
 rationationis alicujus, vitium et falsitatem; at in quo
 vitium et falsitas illa sita sit, non prolixius ad vestramus
 et sciamus. quemadmodum illi, qui artis pictoriae rudes
 sunt, imaginis vitio, quod in ea est, interdum offendi
 possunt, quamvis defectum illum, qui ipsos laedit, illius
 detegere, et explicare nequeant.

5. ingenij nostri natura distinctius nobis innotescit, dum
 ad illas artes, quae illi propriae sunt, attendimus, et
 quae illa infinitis prope modis supra res corporeas
 evolvunt. Itaque, cum mens humana nunquam patiatur sibi fal-
 sis imaginibus imponi, et debita attentionis defectu in
 errores proruat; receptum fuit, quaedam regulas prescribere,
 quibus in suis operatioibus juvaretur ad veritatem certius
 attingenda. hinc, ut iam annotavimus, totius huius
 scopus est ut doceat, quomodo ratione nostra uti nos oportet

Secundum
 ratio deservit
 ad mente, cupi
 laboribus
 cogitandi
 cogitationes ad
 cogitandi
 ita in unum
 quae aliorum
 in acquisitione
 his nostra co.
 iudicij
 mentis iustas
 ad, cotuadum
 ammus ubi
 nuncupatur
 as, quae
 illa affir:
 et ideal
 vel nega:
 illa men:
 ad elucimur,
 fieri dbera
 is, vultu

Et qua evidentia imbuti debeamus ad asserendum
vel dispenhendū rebus, quae menti nostrae p
ideas obijciunt. Quod si ea, quae circa cogi
tationes nostras mente agitamur ad nos solos referri
debuissent, satis profecto fuisset illa in Semetipsis
considerare, nec verborum tegumentis, aliove signa
rū genere amicta exhibuisse. Nunc aut cum animi
notis suis alijs manifestata nō possumus nisi extenso
rū signorum beneficio, Imq; inualescit hae consuetudo
ut m, cum soli ineditamur res ipsa nisi una cum ipse
nominitus et verbis, quibz utimur, de illa alijs mani
festamus, menti nostrae offerant; quada nspitate in
spellimur ideas considerare, prout nobis, quae vulgō tri
nuncupantur, et verbis, quae noia giungunt, unde et co
juncta dicta subsunt; ipsa aut noia et verba quatenus
sunt ideis, seu perceptibus nostris genera.

Ex his liquet, eam in 4. partes dividi oportere progi
desatū dieresitate, quae de his quatuor mentis operati
onibz inspicuntur. Scilicet de Ideis, seu de simplici rerū
perceptione. 2^a de iudicio seu percipiētibz, quibz veritas
vel falsitas inest. 3. de discursu seu Syllogismo.

4. deniq; de Methodo, seu de ordinata cogitationū
dispositiōe, quibus veluti tot gradibus, cognoscendi
modū nobis queramus; quippe 1. ab ingfiderantia ad
attentē promovemur; 2. a dubiis et erroribus libera
mur; 3. ratiōinari apuescimus; et p. ultima verit
tate aliqua infallibilē pbamus; et illa alijs demon
strative persuademus. In hisse explanandis
igitur totū loquē nostrae studium collocabimus, verū
priusquam veteris progrediamur eam m. circa eam
generatim spectata vident. Simile enucleanda, quae
vulgō sub Prolegomenorū nomine, et titulo p. mitti
ae disquiri solent: npe quana sit illius nspitas, et
utilitas ad alias scientias et disciplina. quōna illius
obtu? an Scia sit, an vero Ars duntaxat, vel utrumq;

Sue ad practica an vero. simulatva? quomodo dng, in se
ipsa distiguate? qua singulis & expendimus.

9.

§ I.

De Utilitate et Necessitate Logics.
Ad alias Scientias.

Utilitate et Necessitate Logics, ex pendentibus nobis Ser-
mo n̄ est de eoa ulla, qua nuda vocant, quaz, est vis
illa ratio nobis à naa insita, qua mens nostra cogi-
tationes suas disponit et cogit in ordine; vel q̄a sponte sua
Activa disciplina aliqua ratiocinatur; Sed de eoa illa,
que arte felix nuncupatur, atq; usu et executione varijs,
circa mentis cogitationes, seu operationes ex reglarū p̄scripto
factis observantibz agitatur.

Hæc eoa in tm̄ apud Veteres, pretium fuit, ut ea velut di-
vinū quendam à celo afflatū sup̄venerint; eozq; supra
Ruat forte effectos arbitrarentur, q̄ illis p̄ceptis centim e-
buit, aut ijs addiscendis faules se p̄berent. hinc varia
illi indiditè nomina, et dignitate ab illius utilitate men-
sientes, illa modo scientiarū organū, modo mentis aut
eius appellavere. Porro magnū illius ad eoa,
Sciās in statu p̄fecto acquirendas utilitate, imō q̄da-
mo Necessitate p̄ ea, qua hæc de re jã adnotavimus,
ḡmendant, et ḡrobant sequentia argta:

I. hoc ḡstat corpore et aā, q̄ibz singularim sue sunt in-
firmitates, et incomoda. ḡo sunt medicina corpori su-
det, et agilitudinis, q̄ibz vegetur, depellit; ita n̄ sua
seu ars est infestiganda, qua agere menti auxiliatur
ejusq; tenebras discutiat, ai talis est eoa. hæc em̄ ut ex
supra memoratis liquet, animi seu mentis sanitati ḡsulit.
ḡo Sicut Medicina ad corporis agilitudines propulsa-
das, et ad vita corporea est visa et utilis, ita n̄
eoa ad animi seu mentis agilitudinis procul arce-
das, et ad spirituale ipsius vita n̄ minus visa videte:

imò illius morbi magis sunt indagandi, quò animus
sive mens nobilitate corpus excedit, quòq; illius morborum
principia magis latent, et rarius discernuntur.

2do notandum est, nulla nobis ab Origine nostra indita esse scia
sed illas nisi magno labore à nobis quaerari, et per
Magistros nos doceri, in usq; adducendis varijs errori-
bus esse obnoxios. Quò Methodus aliqua videtur esse
nobis nova, cuius ope errores nostros corrigamus, ut
defectus nostros emendare conemur. Subsumo, si hæc

est Scia, quippe qua reglar tradit, quam ope mens
nostra veritate in ceteris scientijs delegit, cogitatur
suarita dirigendo, ne in illius indagatio erret. Quò.

3. una est Scia, qua aliam disciplinam demonstratur
potest expendere, eaq; ad reglar et leges demonstratur
quas ipsa tradit, exigere, nec solè, qua ad mæ, sed in
qua de fons demonstratur plerumq; cognoscere; cavilatur,
demum actione revellere. Quò Scia artificialis est nova
ad huiusmodi scias in statu pfecto acquirendas.

Obij Scia naturalis seu vis rationalis à natà nobis insita ad id
sufficere videtur, nisi ad scias in statu pfecto acquiren-
das; quippe cui peculiare est, verum natas cognoscere,
et verum à falso discernere. Quò Scia artificialis non videtur
nova ad reliquas scias et disciplinas in statu pfecto
acquirendas.

Quò Scia naturalis seu vis ipsa rationalis à natà nobis in-
sita. hanc parum ad veritatem assequendam offert, ac
proinde Scia artificiosa fundamenti loco est; ipsa tñ
non sufficit nisi perceptis adiuvetur, et arte pfiatur,
quemadmodum Cuius cuiq; hoi inata sūt ptingendi E.g. pul-
las, in ad imaginis fœndas ars requiritur, ita in
Cuius ratio naturalis nobis oib; sūt ingenita, non tñ dici
debet sufficiens actionib; animi dirigendis, cum illa
in pposita, in metos ad huc erroris labamur, atq; infantia
nostra pjudicijs Laboremur. proinde Scia artificialis ad
metendos animi morbos, Imbecillitates in rebus
percipiendis, errores numerò, qfusus, et obscuritates

imperfecta C. plene et perfecte No³. Nos eod^o art^o ad
 ad aliquas scias et disciplinas in statu perfecto acquiren-
 das, ne dum oio utile, sed et vna adstruimus; n^o vero
 ut ea imperfecta duntaxat et utcuq; acquirantur, prout
 Philo^o art^o quaedam perita Logics inventa fuissent, eas an-
 tiqui possidebant; quippe qui sepe Aristoteli illorum
 defectu percipis in huiusmodi sciencijs, et disciplinis
 hallucinati sunt.

Corollarium.

Ad Solvendas coeteras obtines, qua hic fieri possent,
 notandum, quod quicquid ad aliquid dnu^o met^o pla-
 dici possit; s^o met^o hysie ita ut ipse sine ullo abs^ote,
 n^o h^oz parte imo nec sup^o naale^o acquiri possit.
 2. hysie et naalex, ita ut n^o rae viribus haberi non
 possit sine illo. 3. naalex, ita ut res aliqua abs^ote et
 naalex qdem, n^o ta sine magna imo maxima difficultate
 absq; alia acquiri possit. hoc ultimo modo duntaxat
 eod^o art^o fiosa ad reliquas scias et disciplinas in statu per-
 fecto acquirendas vna adstruimus. enim vero mens Russa
 prout jam indicavimus sine huiusmodi eod^o ad monicula
 in^o ratiocinandum in varios errores, et lapsus impingit,
 et n^o sine maxima difficultate eos detegere p^o.

§ II.

Quodnam et quod duplex sit obtum
 Logica?

In mentem revocatis hys, quae supra in ob^ollia nostra pro-
 amio de obtu illius elocuti sumus, facile illiq;imus, quod
 na sit Logica obtu. enim vero cu^o disciplina aliujus
 obtu statuatur illud, circa quod ipsa unice versatur,
 atq; p^o se ipse attingit, eod^o vero munus unice sit
 mentis cogitationes, ad veru^o dirrigere, adeoq; circa
 eas, prout ad veru^o dirrigendas, unice ipsa versetur;
 sine patet, illius obtu esse eandem prout ad veru^o dirri-
 gendas, sit q^o 13.

Qualiter
 ad veru^o
 logica
 est illud
 sui. n^o an
 mentis co
 genda
 insara
 q^o 13.
 sui est
 m. pla
 minus
 quibus
 accipit
 darta
 ad equ
 qdem
 sine
 p^o h^o
 quos
 n^o v^o
 quae
 hanc
 p^o h^o
 et p^o
 quat
 dirrig
 atq;
 a eod^o
 Prob^o
 ad veru^o
 q^o 13.
 quid
 h^o h^o
 mentis
 a eod^o

Conclusio.

Quatuor mentis cogitationes seu operatnes quatenus ad verum dirigendae sunt obitu totale, seu ad aequatum logicae. *Prob.* obitu ad aequatum disciplinae alius est illud, quod proprie et primario, nec n proprie, a ratione sui; n am ratione alterius, ab ipsa spectatur. ai quatuor mentis cogitationes, seu operatnes, quatenus ad verum dirigenda a Coa proprie primario, nec n proprie, a ratione sui ipsarum, n am ratione alterius spectantur, seu quid erant. *gō* *Q.* *M.* est certa, ut prole qua dicitur obitu ad aequatum seu totalis cupiscung, disciplinae generatione glineb. *m.* p. b. t. e. id eo tñ instituta est Coa, id qz unum illius minus est, ut de quatuor mentis cogitationibus, seu operatnibus speciebus ad verum dirigendis certas tradat abreglas, qz eas proprie, et primario, nec n proprie, a ratione sui ipsarum dicitur ad verum alterius spectat, capte sunt illig obitu ad aequatum et totale affirmati. obitu ad aequatum seu totale alius disciplinae *Prob.* est illud, quod ei gmenturati, id est, quod tñ p. b. t. e. qm illa: qd ei proprie, et dicitur dicitur, et ad quod oia, qua in ea spectantur, referri oportet, et se vera referuntur. ai quatuorplex mentis cogitatio, seu operatio, ut ad verum dirigenda, tñ p. b. t. e. qm Coa ipse, hanc ab oibz alijs scientijs, et distinguit, et dngz referuntur oia, qua in Coa traduntur, eo tñ dunt regle oes et prepta Coa. *gō* obitu ad aequatum, seu totale Coa sunt quatuor mentis cogitationes, seu operatnes, ut ad verum dirigenda.

Obj. p. b. t. e. mentis cogitatio seu operatio, pceptio npe a Coa ad verum dirigere n p. b. t. e. nec illius obitu ee valet. *Prob.* a. pceptio proprie falsitatis capax ee n p. b. t. e. nec ad verum a Coa dirigere p. b. t. e. *Resp.* a. ad ejus p. b. t. e. d. a. pceptio falsitatis capax ee nequit ratione sui C. ratione subsequentis iudicij, n p. a. licet pceptio ex se ipsa falsa n sit, p. b. t. e. ee caa, seu potius ocatio falsi iudicij, unde ut id evitetur, npe est ut obitu a Coa ad verum dirigatur.

Ad Coa usq
to arguen
rimus; n veri
miantur, p
spondet ut an
tobeli illud
et dicitur
fieri possit,
quid melius
a ullo obitu
i possit.
hinc haberi non
na ab obitu et
imā dicitur
modū dicitur
na in obitu per
ia mens hinc
Coa ad mirum
p. b. t. e. in p. b. t. e.
nostre pro:
Aligimus, qd:
d alius
i veritatem
undē p. b. t. e.
p. b. t. e. circa
ia versate;
verum dicitur.

Ad Solvendas religio obiter, quae quaeque genera nostra
affertur ponunt. Hoc duntaxat est notandum, quod oia, quae
alij statuunt tam bona obiter, vel sint ipia mentis cogita-
nes ad verum dirigenda, vel ad eas, ut ad verum dirigen-
das, referantur.

Ex dictis patet in, quodnam obiter male et male bona,
primū em sunt quatuor mentis cogitationes, seu operati-
nes, secundū verū et eadem mentis operationes quatuor
sunt ad verum dirigenda, ex quibus duobus obiter, refer-
bat, et quatuor obiter illius adaequatio, seu attributio.

§ III

An bona sit scia speculativa,
an verò practica et ars?

Quoniam virtus moralis vocatur, si virtus intellectualis mente
afficit: illa ad bonum, haec ad verum nos ducit, atque vulgò
quintuplex numeratur: intellectiva, quae est primò, primi-
tiorum cognitio; Cuiusmodi sunt, impossibile est scire esse
et idem, et non esse. Totum est magis sua parte. Sapia ga-
res altissima cognoscuntur; ut sunt spiritus Deus, Angeli,
et caeteri creati spiritus. Haec em sunt res altissime, ut
quae corporeas longe superent, atque ipsi melio. Em virtutes
sunt. Scia, quae cognoscimus res per causas seu rationes veras.
Sic rotunditas est causa seu ratio vera, cur Circulus dicatur
esse rotundus: Sic in affirmo me existere dum cogito, quia in
idea cogitantis vero apprehenditur idea existentis. prudentia
quae est recta ratio rerum agenda, ut domus aut alterius
operis. Ars dicitur quae ab Aristotele definitur, habitus ad
vera ratione effectivus, et ab alijs cognitio practica eorum,
quae induppiata effici possunt; ad eorum opus externum molitur,
effluere em sit nomen ipsum practica, id est est ac extra facere.
his praenotatis sit.

Conclusio I.

Bona est scia proprie dicta. Practica. Scia est, quae res cog-
nosimus per causas seu rationes veras, et immutabiles, seu,
quod idem est, scia est cognitio certa et evidens, per
demonstrationem acquisita, vel cognitio rei vera per se
si talis est bona, ergo bona est scia proprie dicta. Non est officio

Scia. m. p. b. t. e. Coa plures habet, et efficit demonstratae: m. l. t. a. em. circa d. f. i. a. d. d. i. v. i. s. i. o. n. e. m. , et argumentatae demon- stratae, nec solummodo tradit regulas, d. f. i. n. i. e. n. d. i. , vel divi- dendi. Sed in rationibus certis et leges bonae et aequatae d. f. i. n. i. t. i. s. , d. i. v. i. s. i. s. , nec in argutionis affert et probat: ut quod d. f. i. n. i. t. i. s. q. u. o. d. a. r. t. e. d. e. b. e. a. t. g. e. n. e. r. e. et d. e. f. i. n. i. t. i. a. ; quod clarior esse debeat, re d. f. i. n. i. t. a. , quod divisio distinctam sui cognitione effi- ciat, quod tres em. t. r. i. d. e. b. e. a. n. t. e. s. p. e. i. n. s. y. l. l. o. m. o. q. o. Coa est cognitio p. demonstratae acquirita. Adeoq. scia p. p. r. i. e. d. i. t. a.

Obj. Scia est de rebus n. r. i. s. , ai ea, de quibus agitur in Coa, n. p. n. t. i. a. p. o. u. n. t. e. m. f. i. e. r. i. , aut n. f. i. e. r. i. . q. o. Coa n. est scia p. p. r. i. e. d. i. t. a. R. C. M. Scia est de rebus n. r. i. s. , q. t. m. ad ethica seu g. n. e. r. e. n. e. p. u. b. l. i. c. i. et p. u. b. l. i. c. i. C. q. t. m. ad existentia N. M. ad scia n. requi- rite, ut illius obli. n. r. i. s. e. x. i. s. t. a. t. ; s. o. l. i. e. m. p. e. o. q. u. e. r. i. t. , ut n. r. i. o. e. x. i. s. t. a. t. : s. d. p. a. t. i. s. e. s. t. , ut n. r. i. a. g. n. e. r. i. o. s. i. l. i. n. t. e. s. u. b. t. i. l. i. t. a. t. et p. u. b. l. i. c. i. q. u. i. a. i. n. s. c. i. a. g. i. d. e. r. a. n. t. u. r. . Scia s. p. v. e. r. u. m. e. s. t. , v. i. t. u. t. e. q. u. i. s. s. i. f. e. r. e. i. n. m. e. t. r. o. ; n. l. l. q. u. e. l. u. d. i. e. x. d. i. c. a. b. u. s. n. e. g. a. t. i. v. i. s. p. p. r. i. e. d. i. t. i. b. u. s. . nec moralis, seu Ethica de huius Romonis, s. i. n. g. u. l. a. r. i. v. i. r. t. u. t. e. , s. d. de virtute in univ. s. e. r. s. , nec Coa de s. y. l. l. o. m. o. a. l. i. q. u. o. s. i. n. g. u. l. a. r. i. , et quem quae enuntiat, s. d. g. e. n. e. r. a. t. i. o. n. e. d. e. e. s. s. e. d. e. m. o. n. s. t. r. a. t. u. r. e. s. e. f. f. i. c. i. t. , s. i. v. e. p. r. o. n. u. n. t. i. a. t. u. r. t. a. l. i. s. s. y. l. l. o. m. u. s. n. e. e. n. e. s. t. ; a. d. e. o. q. e. x. h. y. p. o. t. e. s. i. , q. o. d. s. c. i. a. s. y. l. l. o. m. u. s. , d. e. m. o. n. s. t. r. a. t. , i. l. l. u. d. q. u. o. d. a. r. t. e. d. e. b. e. r. e. t. r. i. b. u. s. d. i. s. t. i. n. c. t. i. s. et t. r. i. b. u. s. p. p. o. r. t. a. t. i. b. u. s. .

Conclusio III.

Coa est Scia practica. Habet. illa est Scia practica, q. a. p. s. e. t. e. n. d. i. t. a. d. o. p. u. s. , nec in sui obli. g. t. e. m. p. l. a. t. u. r. e. q. u. i. e. s. c. i. t. . ai Coa est huiusmodi; non em. n. a. a. , l. e. g. e. s. , et p. p. r. i. e. t. a. t. e. s. d. f. i. n. i. t. i. s. , d. i. v. i. s. i. o. n. e. m. et argutionis tradit, et in i. s. p. i. t. a. t. , s. d. e. o. p. r. i. m. u. m. t. e. n. d. i. t. , ut regulae quae tradit ad usum adhibe- antur: n. g. u. l. l. a. e. s. t. C. o. a. p. a. r. s. , q. u. a. c. o. g. i. t. a. t. i. o. n. e. s. s. u. o. p. e. r. a. t. i. o. n. e. s. m. e. n. t. i. s. p. u. r. t. a. s. r. e. g. u. l. a. s. a. u. t. p. r. a. e. p. t. a. a. d. v. e. r. i. t. a. t. e. n. d. i. r. i. g. a. t. . q. o. Coa est Scia practica. g. f. i. r. m. a. t. e. . e. a. d. e. s. t. r. a. t. i. o. m. o. r. a. l. i. s. e. t. h. i. c. a. s. e. u. e. t. h. i. c. a. , q. a. l. o. g. i. c. a. ; n. a. s. i. n. t. i. l. l. a. c. i. r. c. a. v. o. l. u. n. t. a. t. i. s. a. c. t. i. o. n. e. s. , ut ad bonum d. i. r. i. g. e. n. d. a. s. , s. i. c. C. o. a. c. i. r. c. a. m. e. n. t. i. s. a. c. t. i. o. n. e. s. ut ad verum d. i. r. i. g. e. n. d. a. s. v. e. r. s. a. t. u. r. . ai Ethica effoio practica, ut o. p. e. r. a. t. i. o. n. e. s. p. a. t. e. n. t. u. r. . q. o. e. s. t. C. o. a. .

quae nota
quod na. qe
mentis cogitat.
verum dirigere.
ad sole Coa
quod opus.
quod huius
quod huius
tribus.
illud, mentis
alio, vel
quod opus.
de est, sicut
C. Coa qe
ans, angeli,
ethica, ut
Conventione
rationes n. r. i. s.
verum dicitur
cogit, quia in
his. p. u. b. l. i. c. i.
et ambulatione
ur, habitus in
practica opus,
verum dicitur,
verum fuisse.
ca res cog.
biles, seu,
deus, per
et huiusmodi
et huiusmodi

Quest. ^{no} vox illa scia practica inaudita est apud anti-
quos, et manifestam involvit contradictionem. nam scia
obtinere est ois nrius, qd am sub proximi venit, est
qtingens, idqz pot bene aut male fieri. qd
R. N. a. nam Aristoteles libro 2. metaph. C. i. scia vocat.
scia veritatis; sed addit: scilicet in finis est veri-
tas, practica am opus. Negz de illud quod sub
practico venit, est qtingens nisi quo ad existentiam, n
vero quo ad essentiam; prout in responsione ad obtinere qtra
i gelupre explanatum est.

Quos 2. operantes seu cogitationes mentis sunt facultatis
cognoscentis qd speculationes quae da, atqz ad id loca
qua circa eas occupatur, erit speculativa, n practica.

R. N. a. vel. P. operantes mentis sunt facultatis cognos-
centis sub et operantis C. cognoscentis tm N. a. operantes
seu cogitationes mentis, quatenus sunt dirigibiles p certas
regulas, et immutabilia principia, n a pura speculatione,
scilicet distinctis cogitatio, qua ad efficienda distincta tendit,
n est pura speculatio, nisi eadem rei distincta, qua tm
cognoscitur. at si regula ipsa et legis distincta spectentur
ea ratione distincta practica dici debet.

Inclusio III

Loca in Ars dici potest. Prax. Ars est certa ratio
reru faciendaru. si loca est huiusmodi: qstantes
em appetuas definiendi, dividendi, et argumen-
tandi regulas tradit, has quoqz ad usum applicat, qd
nihil ei deest ad ratione artis: qstantes em sit practica,
et regulas, quas pferibit exequatur: unde et a no-
bis optime distincta est, ars bene utendi eadem
arte em dicimus, virtute mentis, qe dixerunt
regulas et rga errantes qrebitur, qas q su-
lunius, cu agrimus: qd utiqz loca pimus qd
zire qvenit, qum ratione ipsa dirigat et p fiat.

obj. ois ars versatur circa opus scibile. si nullu est
 opus scibile Coa, qo nec ipsa est ars. R. D. M. ois ars
 servilis et Mechanica versatur in C. Sio ars liberalis
 cuius modi est Coa, versatur in M. A. C. M. D. C. S. qo
 Coa n est ars servilis C. liberalis N. Coa
 obj. 2. idem habitus scia et ars esse n pt, si Coa est scia
 qo ars dici n pt.

R. D. M. idem habitus scia et ars esse nequit eodem respectu
 vel sub eadem ratione C. sub diverso respectu et ratione
 N. M. Sic Coa, quatenus demonstrat sui obli proprietates,
 est scia theoretica: quatenus vero certar regular p. s. ubi, cati q.
 est practica, atq. artis nomen sibi in vindicat: nam mentis actus
 artificioso disponit, ac perficit: unde fatemur, eundem habitum
 n esse sive arte et scia speculativa; sed nll impedit, qo minus
 sit ars sive et scia practica

obj. 3. eiusdem Coa utitur principiis, quibz utuntur scia speculativa;
 quale est illud artificij syllogistici fundamentu, quocunqz
 sunt eadem unum verbum et eadem inter se. modo. Speculatio n
 procedit: artificiosa em dispositio illa solum extra illu
 n prorumpit, et in sola cognitione consistit, actus vero illu
 ad praxin n attendit, cuius ars sive est practica, qo Coa
 n est practica, nqz adeo ars dici pt. R. N. Coa quada
 em principia ponunt ei loca et sententis speculativis comu-
 nia, sed n idcirco Coa inter scias speculativas est notanda.
 sic Geometria practica iude utitur principiis quibus
 Geometria speculativa. qdo am obijcti, modus procedendi
 logica est speculativa, et actus mentis n ee practicas,
 distinguendum est, actus ut eliciuntur ab illu attendunt
 ad veritatis cognitione, n sunt practica, C. ut certis p. s. h.
 et regulis formantur, n sunt practica N. quae distinctio
 ubiqz pene est adhibenda.

§ IV.

Quomodo Coa in se ipsa
 dividatur, seu quatuorplex sit?

Coa communiter dividi solet in docente et utentem.
 illa precepta et reglas tradit, quibz in recte recipiendo
 iudicando, et ratio in ando dirigimur: hae reglas
 istas ad usum applicat, cu ratione sui spectatur, et

la est apud ante
 ad. na scia
 in venit, ut
 ni. qo
 i. illa vocat.
 p. hinc est veri.
 a illu quod sit
 existenti, n
 et ad obli q. h.
 sunt facultati
 atq. ars Coa
 a practica.
 ubi hinc cognos.
 Na. operatur
 igibiles q. certa
 e speculativis
 hinc hinc dicit
 la, qua tm
 hinc hinc dicit
 hinc hinc dicit
 di. q. fontis,
 argumen-
 sp. hinc qo
 i. practica,
 de ista no-
 di catra
 hinc hinc dicit
 gas q. su-
 p. hinc q. d.
 hinc hinc dicit.

ut est ars bene discernendi, seu utendi ratione, vel ut Pulig
 definit, ars veri et falsi discernatix, et iudex docens no-
 minatur, sed cum ad alias disciplinas refertur, quae
 illius opera utuntur tunc utens appellatur.
 nunc quaeritur an eoa docens et utens, unus et idem
 sit habitus; an vero ad diversos specie habitus utraque
 applicat? Sit

Conclusio 1ma.

Si eoa usurpatur pro alijs disciplinis, quae ipsius proprijs
 utuntur, tunc eoa docens et utens si diversi habitus.

Probatur. eoa utens si accepta quilibet oes disciplinas,
 quae per se diversa obta, seu nam unicuique illarum subta
 inter se differunt. ergo eoa utens eo modo accepta non e
 in eoa docente, unus et idem habitus

Conclusio 2da.

Cum eoa utens accipitur pro ea facultate, quae docentis
 regulas ad usum applicat, tunc specie non differat a docente,
 sed unus est et idem habitus. Probatur. ubi non si diversa
 difficultates, ibi nihil a se est, diversos specie habitus com-
 munitati: ac in doctrina et usu proprijs, quae in eoa tra-
 duntur, non si diversa difficultates, ut patet, enim vero eoa
docens tradit regulas et precepta, quibus utitur eoa utens,
 est ergo eadem facultas et illius, qui illas prescribit, et ipsis
 utitur ergo non si diversi specie habitus.

obj. i. in omni arte aliud est recte precepta, aliud exequi.
 ac eoa docens, precepta et dirigit, utens vero exe-
 quitur. ergo eoa docens et utens si habitus distincti.

R. D. N. in omni arte in eoa precepta et exequi pertinent
 ad diversas facultates, C. in unius et ejusdem si facultas.
 Sic N. N. tunc eoa docens et utens supponuntur et ejusdem
 facultatis ☉.

atum augmentatio vel diminutio Libi facienda
sit; nec finendum ipsi est, ne hæc in re vel minimè
halucinet;

Quo circa illud clare et distinctè percipit id, quod obta-
sia affusi sibi et obfusse præ exhibere. unde inter prænam
illam, et ipsam imaginatam in signis elucet distinctio;
hæc enim simulacrum quoddam, aut species corporæ dicitur
atque, Speculatio, illa non ita. utraq; in præceptis nomen
obtinuit, quippe utraq; uersus cogitatione pronquitate.
Primum promissi est intelligere, inceptum esse vulgare et illud
istud axioma: nihil est in illis, quod non prius fuerit in
suis. ut cuius præcedunt quædam in illa magni nominis Philo-
sophi, oes ois Ideas, quæ in mente sunt, ortu ducere à
sensibus, ita utraq; alia Cui ipsius Idea mens habere possit,
nisi ea, quæ opæ imaginationis venerandi sensus aliuius
figura ei exhibet: digna sane antropomorphitæ opi-
nio, quæ referre reuelata est, atq; ut catra taceamus,
quid clariùs percipere ualeamus, quæ quod cogitemus? quod si
cogitationis nostræ Idea per suos nostros in cerebrum usq;
penetrata, atq; mente nostra subsistere diu debeat, pro-
fecto declarandum erit, per quamnam suam janua in mente
intrauerit: non utiq; per visum, nec enim lucida est aut col-
orata. non per auditum, quia nec gravis, nec acuta, adeoq;
nec sonora est. non per odoratum, nec enim bene aut male
olet. non per gustum, cum sapore sit destituta. non per tactum,
neq; enim frigida aut calida, nec mollis, nec dura est
ergo idea cogitatis per nullum suum aut imaginatam mente
subire potest. Sicq; de cæteris Ideis mæa spiritibus
dicendum. Porro Parthenius triplex statuit.
Idearum species, nã in natura ipsa alia præinnata, alia
adventitia, atq; factitia alia. Innatas ideas
uocat illas, quæ menti nostræ præingunt; talis est
Idea mentis, cogitatis, ueritatis, bonitatis; Dei;
quæ, ut et, cetera alia, à naa nobis præindita.

23 =
adventitia sunt qua occasione variorum rerum extra mente
positarum ei adveniunt & quales sunt idea coloris, soni, odoris,
saporis & factitia dicitur. A qua ex iis quibus mens iam informata
est, quoniam utitur; ut cum ex Ideis montis et auri, quae mens
iam habet, et quibus iam informata est, aureum monte effingit.

Capitulum II

De Veritate et Falsitate Idearum

Veritas generatim dicitur Agreementia rei vel modi cum sua
regula, aut mensura,

Veritas sic definita alia est Entis vel modi Entis, quae trans-
cendentalis aut metaphysica vulgo dicitur, quae simpliciter Entis vel modi
Entis cum suo Explari, sive falsa dicitur, sive veritate Explari,
agruit. alia est veritas Signi, quae est illius quod sensus cum re
significata, qualis est veritas sermonis tam cum rebus, quam signi-
ficata, quae cum cogitationibus, quas exprimit, agruit.
alia dicitur veritas cognitivis vocatur, quae hic per se habetur
quod dicitur de agreementia cognitivis nostrae cum re cognita,
at cognitio nostra vel in sola Idea consistit, vel in relatione, quae
Ideae habent inter se ut coniungantur, vel separantur; in qua
coniunctione, vel separatione iudicij vera est: unde alia est
Idea, alia iudicij veritas, et cum Idea vel Simplex sit
vel complexa, hinc alia veritas est idea simplicis, alia idea
complexa veritas. de Idea veritate hic nobis sermo ducatur.

Idea Simplex est ea, quae vel re unius vel modum unum
exhibet, qualis est idea montis, auri, rotunditatis, &
complexa est ea, quae re exhibet cum aliquo attributo vel modo,
sive cum ea qualiter, quae afficitur: huiusmodi est idea montis
aurei, baculi fracti, Lapidis angulati. Qualis cum sit
qualis cum sit idea, sive Simplex, sive complexa, illius
veritas in solo quod sensu cum re iuxta citra ulla affirmat
re, aut negat quod sensu. Id est vera veritas iudicij, quae quo-
libet dicitur in affirmatve vel negatve, sive in Idearum
coniunctione, vel separatione vera est, sed de ea sermo
pluribus agemus.

Veritati opponitur falsitas, quae respectu Signi vel cognitivis
dicitur, discrepantia cognitivis, vel Signi à re cognita vel
significata. Nam veritas transcendentalis opposita non habet
falsitatem, Res praedictas sit.

Conclusio I.

Perceptio aut Idea Rive Simplex Rive complexa vera esse
 potest. **Obstat.** hunc perceptio vel Idea dicitur vera, id est
 obto suo correspondentia. ai perceptio Rive Simplex, sive com-
 plexa potest esse obto suo correspondentia; v.g. perceptio montis qua
 est Simplex; et perceptio montis praesumpti, qua est complexa,
 correspondentia sicut et obto suo, seu rebus perceptis praesumptis.
 Id est. ergo perceptio aut Idea Rive Simplex Rive complexa potest
 esse vera.

Conclusio II.

Perceptio Rive Simplex sive complexa proprie et formaliter cog-
 no quae dicitur potest falsa. **Obstat.** perceptio falsa proprie et
 formaliter cogno quendo ea dicitur quae obto percepto est dispen-
 satione. ai perceptio Rive Simplex, sive complexa non potest dici
 obto percepto dispensatione: nam si exhibet re percepta facti
 est. v.g. aurum presentis auro hunc obto est correspondentia; ergo
 si obto presentis non exhibeat, sed aliquod aliud, v.g. si presentis
 aurichalco aurum exhibeat vera quod erit auri perceptio, mi-
 nime aurichalci, adeoque non erit falsa aurichalci perceptio
 sed nulla, seu minime erit aurichalci perceptio, ergo
 perceptio Rive Simplex, sive complexa, proprie cogno quendo dicitur
 falsa non potest.

Conclusio III.

Perceptio seu Idea Rive Simplex sive complexa dicitur
 potest falsa materialiter, ut ajunt et occasio subsequentis judi-
 cii, id est, potest esse materia occasio falsi judicii.
Prob. ut perceptio vel Idea dicitur potest falsa materialiter occasio
 subsequentis judicii, Patet est, ad esse prope mater et
 occasione falsi judicii. ai perceptio vel Idea Rive Simplex
 sive complexa, maxime autem complexa potest esse materia occasio
 subsequentis falsi judicii: v.g. perceptio auri presentis auri-
 chalco esse potest materia occasio, cum aliquis judicat, aurum
 esse id, quod obto modo est aurichalco, sic perceptio bambi
 facti, dum media sui parte in aqua demergitur, quod
 vis re ipsa rectus sit, in eam est cur bambus, qui rectus
 est, judicatur factus aut inflectus, ergo perceptio vel Idea Rive Simplex
 sive complexa dicitur potest falsa materialiter, occasio subsequentis judicii.

Hinc priusquam de re aliqua iudicium feratur, hoc regula
quod statenter est tenenda. Aceptio quae diligentissime exami-
nata, nec unquam ulli rei aspersus probatur, nihilare et
difficile succitcepta.

Obj 1. Igra q. supra Berceptio sive simplex sive q.onta
n. h. c. affirmat, vel negat. go provide vera n. est.

R. Q. casu pceptio sive simplex sive q.plexa n. est vera
veritate q.ossimis, quae ad iudicium p.inet, quae q. in affi-
mativae, vel negatione, vel divisione q.ossit. C. n. est vera
veritate simpliciter, aut q.plexa, quae est veritas, p.ceptis,
ad obto p.cepto q.ossimantis. N. o. d. q.ossis p.ceptis ex dictis

Obj 2. q.tra q. gelne, sic simplex pceptio falsa q.tra requirit,
nec vera q.ossis erit, na ul. trob. q.tra est ratio. go n.

R. Na. quamvis em. pceptio vel idea n. sit obto p.cepti
falsa, sed potius respectu obto p.cepti, q.ossis idem illi
nlla p.cepti, d.issimur. at vero q.ossimantis q.tra est obto
exhibito, et pcepto: quare q.tra vera est, n. qua vero
falsa. ratione sui p.cepti.

Obj 3. illa Idea n. p.cepti ratione sui falsa dici p.cepti
n. exhibet, obto p.cepti est. ai idea auri p.cepti aurichaleo
exhibet obto p.cepti est. go n. ratione sui est falsa.

R. D. m. n. exhibet p.cepti est obto quod est p.cepti, ad q.ossis
exhibendum foret. C. n. exhibet obto p.cepti, p.cepti est. N.

Idea quide. auri p.cepti aurichaleo n. exhibet obto
quod p.cepti est, et quod exhiberi deberet, n. p.cepti n. ex-
hibet aurichaleo, sed aurum, quod p.cepti, n. in idem
falsa dici p.cepti ratione sui: na revera auri
pceptio n. est falsa aurichaleo pceptio, sed minime est

aurichaleo pceptio. ai pceptio auri est vera auri pceptio.
go minime est aurichaleo pceptio: ad q.ossis n. est falsa,
falsa ratione sui sicut falsa p.ceptio p.cepti.

judicij, q.tra iudicium falso p.cepti. Obj 4. pceptio q.plexa
equivale. iudicium sive est verum
iudicium, sed iudicium p.cepti est falsum; siquid affirmat et
negat. go est pceptio q.plexa.

R. N. M. preceptio quippe nll affirmat aut negat five
 Simplex fit fiveplex; qd n̄ equivaleat iudicio,
 aut est iudicium.

Part. 1. illa preceptio speciei equivaleat iudicio five est
 verum iudicium, qua quidpiam alium sibi tribuit, aut ab
 eo detrahit. ai preceptio q̄plexa v. g. montis aurei, vel
 Sauli tribuit aliquid monti, monte esse aureum
 et detrahit Saulo retributione, dū ipsi fractura tribuit.

q̄ preceptio q̄plexa equivaleat iudicio.

R. N. M. illa preceptio speciei equivaleat iudicio, seu est ve-
 rum iudicium, qua quidpiam alium sibi tribuit aut ab eo
 detrahit p̄ affirmatone aut negatone C. p̄ preceptio sibi sibi
 cu attributo sine affirmatone aut negatone N. M.

preceptio q̄plexa tribuit sibi aliquid alium sibi, quatenus sibi
 unum attributo quippe puta cu quippe mons aureus,
 vel Saulus tribuit: minime am tribuiturid alteri
 p̄ affirmatone aut negatone, quia nec affirmat nec
 negat vel monti aliquid esse aureum vel Saulum esse
 fracturum, quod ad iudicium requiritur.

Part. 2. preceptio Dei crudelis est falsa, ai haec est preceptio

Seu idea q̄plexa. qd

R. N. supponitur. Deus em̄ est sibi sibi sibi cui re-
 pugnat idea crudelitatis, sed dato, n̄ in precepto dei
 posse idea Dei crudelis, quid inde sequitur? n̄ posse
 aliquid cogitare, Deum esse crudelē. & minime profecto:
 nll em̄ hū de Deo affirmat, vel negat, capte cū fal-
 sitas aut veritas iudicij in affirmatone vel negatone
 quibat, hū am̄ de Deo nll affirmat aut negat;
 nec idea haec falsa est.

Caput III

De
 Universalitate, particularitate et
 Singularitate Idearum.

Omnia quacūq; in rebus existunt, s̄ Singularia,
 et quamvis eōdem Peripateticis Aristotelē teneant,
 et Latone adstruxisse quanda Separatas velles s̄stas,

Genus dicitur solent attribui tu urle, quod multis speciebus
 gvenit ad qstam qdita, quid res est? Egm pars estia coior
 E.g. aal gvenit homini et bellua ad qstam facta, quid res est?
 Egm pars estia illoru coior. Nam si qstamus quid sit
 hoc? Edete quod sit aal quod est illius genus et pars estia
 coior, qua cu bellua gvenit: bellua quippe n specis ac
 hoc est aal. Ut am tota rei alicujus estia seu naa
 explicatur n lm arg illius coior afferenda est, p qua cum
 multis gvenit, sed n pars illius peculiarit, p qua ab is
 discrepat. E.g. ut Explicite naa hois n lm dicitur bell
 aal. in quobus bellus gvenit sed addendu ratnis par
 ticeps, in quobus illis discrepat facta iuxta bellus
 illos, qui bellus omne ratnis et iudicij specie admunt.
 hinc sequit, quod genus sub se gvenit species, iisque
 attribuit, seu de is iudicari possit: E.g. aal gvenit sub
 se hoc, Leonem. Ita et illis attribui, seu de is iudicari
 possit: quod vero multa se gvenit, ut genus, multas specie
 et species multa singularia id totu potentiale seu hata
 in scholis vocatur, et a latinis dicitur, omne i. nar
 tes vero se so gvenit v.g. species respectu generalis, et
 singularia respectu speciei dicuntur partes activa, seu
 inferiora. huiusmodi am genus duplex est, super
 ius nre, quod nllu habet genus supra se, ut Ens, res vel
 substantia, qua nlla habent supra se genera: et subalter
 nu, quod gide est genus respectu inferioris, sed species
 respectu superioris. Sic spiritus et corpus et genera,
 ille gde respectu angeli, v.g. et hominis, istud vero
 respectu hominis et bellua; ab respectu substantiae, rei
 et entis et species.
 Species est attributu seu iudicatu, quod multis individuis
 seu singularibus gvenit ad qstam facta, quid res est?
 Egm tota res estia. Sic v.g. hoc est attributu quod
 operati, et latone et coheris singularibus seu individuis
 hominibus gvenit; si em quibus quid sit operati?
 Edete, quod sit hoc, id est, quod sit quodda ex mente
 et corpore hinc iunctis, sed prout vulgo dicitur hoc
 aal rationis particeps, in qd videtur tota estia estia
 gvenit.

D genus gvenit
 laus, alia dicitur
 in se singulari
 in singulari
 quid gvenit, qua
 gvenit, gvenit
 al singulari
 in se quid
 velut in certa
 ad vel gvenit
 his vel dicitur
 gvenit,
 in certa
 hata, gvenit
 hata offensa
 red hata
 rei gvenit
 gvenit, v.g. re
 in facta hata
 hata gvenit
 hata gvenit
 in scholis
 a respectu
 gvenit,
 hata gvenit
 e, ut illa
 hata hata
 hata et
 hata gvenit
 hata gvenit
 hata gvenit
 hata gvenit

Ita quidem nomen Speciei in Scholis limitat, et multi existunt
 manent Specie urea, quae nō se se continet individua, ge-
 neris potius, quā Speciei. Hec ratio; nam quod in inferio-
 ribus sub se contentis venit, usque attribuitur, seu de iis
 iudicatur, sed genus esse intelligitur: hinc juris interpretes
 Specie appellant genus, et individuum Specie v. g. hōc, equum,
 ovē dicunt esse genera; Aristotele vero et Boetio hanc
 vocant Specie; unde individua, vocari possunt Specie
 physica, id est nāc quaedam quælibet, ex genere, et differentia,
 constantes; sed in diei nequeunt Specie totæ et hinc, quæ
 a juris gōntis appellantur genera, quæq; nō aliud sunt,
 nisi id eā quædam generalis metis individuiis communes.
 Individuum seu Singulare dicitur id, quod sub Specie con-
 tentum dividi nequit in plura talia, quale ipsum est: ut
 Plato nō est in duobus Platones Secari, licet dividi possit in
 partes, quare ipsum est individuum seu Singularis nō indi-
 visibilis.

Dividit potest Specie in Scholis in Subalterna et infima
 illa id est ac genus Subalterna supra à notis explicata
 hanc autem ea est, quæ in se sub se individua continet, sic
 hōc est Specie infima, seu ut Schola loquitur, atomæ,
 quoniam in se sub se continet individua, qualia sunt v. g.
 Petrus, Paulus, Joannes, ceteri singulares homines.
 obj. diffis Speciei modo data nō est ^{bona} data. gō nec ad-
 mittenda. Prob. a. in ea Specie dicitur cō attri-
 butum, quod metis individuiis venit, ut date Specie,
 quæ sub se alias Specie duntaxat continet, nō verō in-
 dividua, gō male dicitur Specie, quod sit attributum
 metis individuiis, sed Singularibus veniens: adeoq;
 hanc diffis bona esse nequit.

Pr. i. N. a. ad Plat. D. m. A. Hanc Specie quas sub
 se continet Specie illa, quæ vocatur Subalterna præsertim
 illius vere individua L. m. seu S. m. et eod. Specie
 illa, quas sub se continet Specie Subalterna, et vere
 individua, quatenus capiuntur eisdem subiecti, et
 indivisibiles in plura talia, qualia ipsa sūt. Sic e. g.
 hōc generis sub tali est indivisibilis in tres hōis, Spe-
 cies, adeoq; in plura ejusdem seu rationis, quod est
 de vera ratione individui.

¶ 2. nos illa species dividitur in subalterna et infima ad
 majorem duntaxat eorum, quae vulgo in scholis se ad unum
 notitia retulisse, n̄ quod ea ois agnoscamus, n̄ species
 subalterna vere genus dicimus, neq; ulla, si recte lo-
 qui velimus, infima species admittimus, p̄te ea, q̄a in
 scholis infima seu atoma dicitur, nec n̄ vera individua
 imediate posse ḡneret.

Diffinitio generativa est id quo unum differt ab alio, discrimen
 aut minus ab alio petitur, vel ab attributo essentis, et primar-
 rio, quod diffinitio essentis et specifica vocatur, vel ab attributo
 essentis, id est duntaxat, quod dicitur generativus, vel dicitur
 ab aliquo attributo accidentario, quod accidentarius nuncupatur:
 unde triplex est diffinitio ratio, essentis n̄p̄e p̄ria, et accident-
 is. Diffinitio essentis et specifica, de qua h̄c agimus de:
 finitur attributo essentis, et primario, q̄o una species ab
 alia distinguitur, n̄p̄e, q̄od responderetur ad q̄st̄am factam
 qualem est h̄c essentis v. g. Regulatus qualis est h̄c essentis?
 ¶ Sed esse rationale, quae est diffinitio quia à belluis p̄p̄e
 distinguitur. N̄a si quatuor sit h̄c h̄c? et p̄detur, q̄o
 sit aal, q̄o genus est, sed ipsi sed bellua commune.
 deinde quare sit, q̄ale sit aal? et p̄detur, rationale quae
 est diffinitio, p̄ qua essentis à belluis distinguitur.

Diffinitio specifica igitur duos habet respectus; unum ad
 genus, q̄o dividit alterum ad species, quae ḡnerat.
 Sic rationale et irrationale dividunt aal: sed rationale ḡnerat
 h̄c, irrationale vero bellua, unde diffinitio specifica
 in scholis dicitur divisiva generis et ḡnerativa spe-
 ciei, bene patet, q̄o diffinitio addat aliquid generi sive
 positivum, sive negativum, ac dui positum, quo species
 genus superat. n̄a rationale v. g. aliquid addit positivum aal;
 ratnis in bellua; ita ut aal generati n̄ excludat ratne
 sed bellua ea excludat; p̄ em̄ aal generati eē vel rationale
 vel rationis exers, sed bellua est aal ratne deprivatum.
 Observandum n̄ quod n̄ sufficiat si una diffinitio ut una
 species ab alia p̄cernatur, sed aliquid plures ḡneranda
 sint: Sic Circulus dicitur figura plana et rotunda.

Si enim quodam figura rotunda discrete, non discrepantia
 sphaera, quae non rotunda est, ab eadem dicitur plana
 et rotunda; ab omnibus alijs figuris discernitur. In rebus
 physicis melius plures adhibenda diffinitio, ut una species
 ab alia discernatur, e.g. si quid dicitur quod sit aurum.
 Definendum erit metallum gravissimum, durissimum, quod
in Scorias reliquum metallorum more non facit, quod
Capite Cydio potest explorari, &c.

Propeindicitur generatim attributum esse ad aliud
 species vel omni, vel soli, vel omni et soli soli, vel dicitur
 omni soli, et soli soli generatim.

De quo patet quatuorplex assignari posse propriam speciem
 aliquid. 1. quod soli alicui species generatim, non omni, ut
 soli homini, in rebus sphaera sphaerica, generatim esse Me-
 dium non omni. 2. quod omni species generatim, non soli, ut
 omni homini generatim habere duos pedes, non soli cui id in avi-
 bus sit commune. 3. quod omni et soli species generatim, non
 non soli, si autem permisceri seu disperere omni et soli homi-
 ni generatim, non in soli, sed aliquid dicitur. 4. dicitur quod
 generatim omni et soli alicui species, et soli habere sermo-
 cinandi facultate omni et soli homini, nec non soli generatim.
 proprium et hoc modo simpliciter vere et proprie hic nota pro-
 venit, atque definitur, attributum esse ad aliud
 species omni et soli sp. generatim. Sic ut patet dicitur habere
 permiscinandi, et discernendi facultate et attributum
 nominis, non primarium, quod sicut proprie et vere de sim-
 plici est nuncupatur; sed secundarium dicitur.
 Siquidem habere permiscinandi et discernendi facultate
 non primario in idea quae circa hominem generatim. sed ad aliud
 quatenus videlicet omni et soli huiusmodi species non soli generatim.
 Accidens dicitur id quod adest vel abest sine soli quod
 efficit, et cui inhaerit, corruptio. 5. 3. Figura
 rotunda potest adeste cera vel ab ea abesse sine illius
 corruptio; cogitatio aliqua, puta perceptio, vel
 recordatio potest adeste menti, aut ab ea abesse sine illius
 mentis interitu. Corpus quidem existere nequit sine
 aliqua figura generatim, ut mens ab aliqua cogitatione
 stare non potest videtur: sed quemadmodum corpus

Sine hac vel illa figura ita mens abrogat hac vel illa
cogitatione recte existit.

Sunt in aliqua accidentia seu ut moderni Philo-
sophi modi corporei, qui non possunt nisi per mente a suo,
cui inhaerent subito separari huiusmodi sunt candido respectu
Cygni, nigredo respectu corvi, vel Ethiopeis. Hac autem
accidentia que inseparabilia vocantur in hoc à separabile
seu proprio distinguuntur, quod non sunt separari potest, men-
te a suis subiectis, sed in de ipsis negari; prout autem in prae-
sentia separari potest a suo subiecto, non vero negari. v.g. ni-
gredo separari potest a mente ab homine Ethiope, et de
eo negari salva illius essentia, quamvis enim nigredo ab
eo abesse potest, non tamen desinet esse hoc. sed sermone di-
vis, quae est ratio prout separari potest ab hoc prae-
sentia a mente hoc sine huiusmodi facultate, seu abstra-
hendo ab eâ intelligitur, sed non potest de eo negari, cum nullus
sit hoc, cui sermone di-
vis facultas non est et apta non est
nisi.

Dividitur in accidens in extrinsecum et intrinsecum; illud est
quod extrinsecum dicitur denominatur, et ideo in scholis denomi-
natio extrinsecum vocatur, ut paries dicitur visus a visione
qua ipsi est extrinsecum, hoc dicitur amatus ab amore, qui
ipsi extrinsecus est, intrinsecum dicitur illud, quod in ipsa re vel
subiecto recipitur, illudque est vel phyce seu in se subiecto seu phyce
afficial, cuiusmodi accidentia sunt recordatio, amor
respectu mentis; certa magnitudo, motus, quies, situs
et figura respectu corporis: vel metaphice, si subiecto seu
denotet in se, non vero phyce afficial, qualis est relatio, oppo-
sitiō &c. Dividitur denique accidens in absolute, quod
pertinet ad subiectum aliquod absolute spectatum, sive quatenus
ab omni alio subiecto est, qualis est motus, vel situs re-
spectu corporis: et in relative, quod ad subiectum aliquod perti-
net comparate ad aliud ut similitudo, aequalitas &c. nam
aliquid est simile alteri, aequale alteri &c.

Nota est tamen alteri circumposita in dicitur posse accidentia
ria respectu illius, non tamen accidens aut modus, v.g. vestis
est huiusmodi accidentaria, nam ad illius naturam vel essentiam non pertinet;

non est modus huius; verum status huius vestitus dicitur illius modus; etenim diverso modo se habet nudus est et cum vestibus est indutus.

Ex his omnibus constat accidens seu modum merito uelibus idem occurrere, atque per hoc respectu definiti posse, attributa uelibus, quod multis rebus contingenter quoniam, si uario si rotunditas marmoris, ligno, cera, alijsque corporibus autem contingenter uario.

Caput IV

De Fidei caritate et diffinitae earum obscuritate Et confusione.

Nihil profecto magis utile et animi curia ideas in
Loca videtur, qua in illarum claritate et diffinitae
inquirere, utpote sine qua iudicia nostra et ratio-
cinationes respirare, titubare necesse est; cum vero si ob-
scuras imo confusas rerum ideas habuerimus, quomodo
a falsis iudicijs, et rationationibus, hoc est, a quinguen-
dis dependentibus ideis et ijs, quae dependentes sunt,
separandis cavere valebimus; unde si cura et di-
ligentia idea clara et diffinita ab obscuris et confusis
separanda. quod presenti capite ostendere con-
temur.

Antiquis parte 1^a Princip. Ethicorum 4° idea clara vocat,
illa, quae menti attendenti praesens est et aperta, quae
sunt per se, ac sola mentis attentione innotescit.
Sunt ea clare nos videre diuimus, quae intuitu
oculo nostro praesentia satis fortiter et aperte illud
mouent; quales sunt idea entis generationis, purpura-
rumque illius attributorum; idea extensus &c.
Diffinita vero idea vocat illa quae clare iam sit,
ita ab omnibus alijs est separata et praesens ut nihil plane

unde sunt idea distincta seu clara est, & in visum
clara in se sua distincta est; Si in visum idea seu perceptio
obscura, obscura seu dici debet, & in visum obscura
est & obscura. ita quod iuxta Cartesii ideam seu
perceptionem distinctam.

Alij duplicem modum percipiendi rationem distinguunt: scilicet ideam
et per se in intimam, seu quod mens nostra, inquit
per ideam cognoscit, quacumque clara et distincta ipsi ex-
hibentur; quae ratione cognoscit Deum, quod tunc ipsi
presens est ipsamque illuminat, extendit, generalitatem
et illius abstractas, puta figuram, modum, quietem
et per se distinctam in intimam, et quod fusa, et de et suas mo-
dificatnes, puta dolorem, gaudium suum percipit; etenim
ignorat, aut profecto clara non videt quo pacto in se
ipsam disponi debeat, ut hoc vel illo modo, puta dolo-
re vel gaudio, sed in intimam sui sibi quod est se do-
lere, gaudere etc. quam ob rem iuxta horum sententiam
omnis idea clara est distincta, nulla quod obscura:
claritas enim omni idea convenit, et oritur ab illius distincte-
ne; obscuritas vero in sui intimam et quod fuso reperitur
quod nos spectat arbitramur, sed idea seu perceptio
formalis est distincta adeoque clara: si enim percipitur
calor, perceptio formalis seu sensus, vel sensatio
caloris clara est, quia distincta et ab omnibus alijs
sensatibus distincta: perceptio vero obliqua, posse
esse quod obscura, adeoque obscura; nam in quod percipitur in
igne percipitur ejusdem rationis, ac in sensu nostro,
id obscurum est, quia quod fusa. nulla ergo videtur collo-
canda distinctio inter ideam clara et distinctam, sicut et
inter obscuram et quod fusam; quae enim clara, ipsa et
distincta, et quae obscura seu in quod fusa esse digno-
citur.

hic ergo querendum, quana idea est perceptio clara
sunt, et distincta, quana vero obscura et quod fusa,
quod explicis facilius, quae alia quavis ratione assequi
poterimus. Et ad hoc tenenda est nobis series aliqua

Idearum clararum, et distinctarum, ut et obscurarum
 et confusarum.
 Igitur maxime clara est idea, quae mens habet sui
 ipsius huiusmodi potentia cogitantis; ita idea omnium cogitationis
 speciem puta personis, iudicij, ratiocinationis, desiderij
 amoris, odij &c. Similiter extensa et impenetrabilitate
 seu corpus, generatum huiusmodi potentia naturaliter extensa et in-
 penetrabile, ipsius affectibus, magnitudine, motu, quiete,
 situ, et figura; res clare percipiunt.
 Care in simplicibus ens generaliter, essentia, existit, du-
 rat, ordine, modo, relative, et coetera sunt entis huiusmodi
 modi entis generalia attributa, seu propria, dummodo
 duratrem seu tempus, ordinem, relative et modo quasi quaedam
 entia vel entitates à rebus ipsius non distinguamus: du-
 ratio quippe nihil aliud est, quam res ipsa, quae permanet
 et durat; et sic de coeteris.
 possumus non dicere idea Dei clara esse uno suo, quom-
 vis alio obscura sit et imperfectissima, clara est, quia
 sufficit ad magnam attributionem non delegendam, quae
 clarissima et clarissima. Simus nulli alij quae deo que-
 rita: sed obscura esse, sicut illud dicit, quae creati in
 coelo de Deo habent, imperfecta vero quia mens nostra,
 finita est sit, nisi imperfectissime ens infinitum percipit.
 Quod obscuras et confusas ideas attinet, illa sunt, quales
 habemus, qualitate sensibili, v.g. colorum, sonorum, odor-
 um, saporis, vigoris, caloris, gravitatis, uti et appeti-
 tus nostri puta famis, sitis, doloris &c.
 Praejudicia, quibus ab infantia nostra imbuti sumus,
 cae parum idearum obscuritatis merito dici possunt. ut
 enim infantes, prius fuerimus, quae viri, perque externa
 in nos agentes varias in mente nostra ideas et sensus
 excitaverint ope impressionum, quibus corpora nostra
 afficiebant, mens nostra advertens hos sensus in se ipsa
 per sua voluntate excitari à quibusdam corporibus ut sensus
 caloris ab igne; à modo censuit, et quaedam optime hos
 sensus ab externis quibusdam rebus effici, sed ulterius pro-
 grepsa, arbitrata est, inepte quaedam in istis rebus esse quaedam
 simile sensationibus vel ideas, quas in ipsa excita-
 runt et effecerunt. inde fabricata est sibi ideas,
 atque ipsud v.g. caloris sensus transtulit in res, quae extra
 se motus ipsas sunt; sic quia ignis caloris est quaedam sensus in suo.

a est, et fa vult
 idea paupere
 huiusmodi obscura
 ideae seu
 sunt: sicut
 ostia, caput
 deficiat ipsi: in-
 d, gubernat
 huiusmodi generata
 obis, quibus
 et et suis
 quipit: etiam
 no parte in se
 modo, quae dicit
 quae est facta:
 ante huiusmodi
 aut obscura:
 ab illius diffel-
 no reperitur
 I seu perceptu
 i dui perceptu
 l. Sensatio
 loctus alijs
 obtinere posse
 quidquid in
 huiusmodi affe-
 videtur esse:
 huiusmodi sicut et
 ara, ipsa et
 esse dignos.

corpore excitavit, & affuit, judicavit calorem illud in
suo corpore excitatum in se in igne, cum in in illo,
p̄te celerissima minutissimorum turbato ordine
erumpentium corpusculorum, quae in se ipsis nec cali-
da sunt, nec frigida, agitatione, nihil sit.

Obscura et confusa huiusmodi qualitates sublimi deo
ortu inde duxisse videntur, quod mens falsa sua
p̄vidua ipsi, quae a natura didicit, admiserit. inde
in factum, quod quamvis calorem igni attribuerimus,
in ussione seu dolore, quo propius ad ignem accen-
tes torquemur, cum privaverimus, negantes ignem
dolorem affici, cum tamen ussio ab ipso calore proveniat
nec ab illo diffinatur, nisi quod ipso sit acrior,
versum quamvis recte iudicemus dolorem igni manum
ad ussenti non esse tribuendum, in alio in errore versa-
mur, atque illud manum, quod ignis urit, in sepe arbi-
tramur, cum in nisi menti insit. Equidem sensum esse
in mente excitari per ea, quae in manu fiunt, quia carnis do-
lor, nihil aliud est, quam quaepta mentis offensio ob
excitatos quosdam in carne motus naturae corporis
temperamento gratarios; dolores, inquit, Augustinus
qui dicuntur carnis ac sunt in carne a se carnis
natura dolor carnis tantummodo offensio est, et quaedam
ab eius passione dispensio, sicut et dolor, quod suffi-
cia nuncupatur, dispensio est ab ipsis rebus, quae nobis
dolentibus audivunt. Et alibi, cum ea inquit afflitus
corporis non esse sentit autem sua, quia illi regendo
adest, turpato eius temperamento, impediri offe-
ditur; haec offensio dolor dicitur. Profecto dolo-
re qui dolor corporis nuncupatur, ad ea pertine-
re non ad corpus, patet ex eo, quod illa, quae nobis cogi-
tantibus dolore inferunt, non cedant quidem, cum non
vehementi applicatione calis distrahite prout quaedam
na experia docet.

Notandum praeterea indebita manus affectus seu dispositio
motuum, ab ussione in illa excitatum proprie et immedi-
ata dolore, non inferre, sed oportere, ut motus iste cere-
bro comunicetur, per filamenta quaedam nervi sicut lu-
bulis inclusa, quae spirituum sive funiculorum instar a

Cerebris usq; ad manus, ceteraq; corporis membra ex-
 tenduntur, nisi in pars illa cerebri à qua ostenduntur
 sul moveatur. quod si quid oberit, quo minus hæc nervo-
 rum filamenta potum sunt cerebri comunicent, ut si in
 paralyti, abiq; oi doloris sensu, qis ferru patietur
 et igne, in egra, quod in miru videtur, manus illi
 dolere pferit, qui supra manu caret; quemadmodu scripsi
 na is accidit, quib; manus est amputata; quia, si ner-
 voru filamenta à manu ad cerebra protenta proce-
 pidu, ubi, abscipã sulcet ja manu, terminantur,
 moveri qtingat, possunt illa cerebri parte, cui allig-
 gantur, eodem modo movere, quo ea moverent,
 si ad manus usq; descenderent; sicuti aliqua funiculi
 alieujus extremitas et eodem modo moveri, si p me-
 diu trahatur, ac si p altera extremitate traheret;
 siq; ad eunde doloru sentiret pinde ac si adhuc
 manu haberet; ad eundem locu ad attentione sua
 dirigit, à quo ille cerebri motus ad suu doloris
 afficiens proficisci solebat.

Unde in iatrimus, fieri posse, ut a corpore se-
 parata igne inferni vel purgatorij loqueatur,
 imo eunde dolore sentiat, quo qis afficitur in ad-
 moto igne uritur, quia in tunc corpori conjuncta erat
 ipsa cruciabat, in corpore, dolor qis, nll aliud erat,
 qua quada animi tristitia, qua affligebatur, ob ea qua
 in corpore, cui à deo colligata erat, agebantur, quod qis
 oberit, quo minus quiplamus, dona justitia posse aliq;
 nea ad separata ita auomodare, et giungere, ut pncipi-
 mus partiu illius puebatur ordine agitataru motus,
 in ea molestas cogitationes excitare valeat, quemadmodu in-
 debitur corporis seu partiu corporis illig, cui in hæc vita
 giuncta est, motus hujusmodi molestas et tristitia cogitatur,
 in ea excitat, et procreat.

Verum ut de ofuris et ofcuris ideis quada adhuc dese-
 ramus, idea gravitatis, qua ta clara videtur, n mag
 ofura est, et ofcura, ac ea, quas pmo recensuimus

Cum em ab infantia nostra viderimus lapides aliqz
 similia corpora, quam primum a nobis dimissa suspens
 versus terra cadere et ferri, nllz, creverimus, ago
 propellerentur, iudicavimus, ipsa vi propria et in
 ca seorsu ferri, n vero ab alio corpore propelli, hinc
 idea g'fusa, qua sola nostra pra iudicia efformant,
 gravitatis nomen abignavimus.

atqz cu videmus Calca versus Succinum,
 ferrumqz, calybe versus magneti ferri, aliter iud
 icia nostra de is efformavimus, qua de corporibz,
 qua terra versus feruntur, efformaverimus. Quibus
 et magneti qualitates ignotas deputavimus, quod
 ope Calca et ferri vel calybe ad se trahere afe
 ruimus, quod idis qualitates attractivas nuncupare
 nobis placuit; cu in pari iure, eademqz, ratione
 a ferre posimus, vel palca et ferri vi propria et
 in se ad Succinum et Magnetem ferri, quemadmodu
 lapides in terra ferri iudicavimus, vel terra in se
 vim lapidis attractiva, prout Succino et magneti
 in se respectu palca et ferri, seu calybis consuevit;
 cu utrobiz nll videmus, qd palca versus Succinum
 et ferri versus magnetem, nec n lapides versus ter
 ra propellat.

His m infantia nostra iudicijs auctas debemz
 ideas illas, qd nobis res graves, et duras exhibent
 Cavibz et duris Solidioribz, nec n plus maie, qd
 illa habeant continere. Hinc vas autu planu cu
 dimus plus maie habere, qua si aere op'letu est
 hac aliunde non provenire, qua qd solidi
 fuerimus de oibz in se rebus ex illa in nos
 autbz inducere. Hinc cu corpora dura et
 gravia fortius in nos egerint, qua Cavia et
 rara, illa his plus maie continere, iudicavimus,
 Id falsu; enim vero vas cubitu pedale n plus
 maie continet autu repletu, qd si aere repleatur,

in con apz
 dis varijs
 iudicijs
 sua hac
 fide d
 res habet
 hinc ad
 infantia
 postea
 examina
 idea g'f
 habebim
 obfusis
 uno se
 est, ut
 ab aliq
 igni me
 aliqz
 hinc in
 qua d
 idem
 su autu
 hinc in
 p'ced
 Aristote
 et hinc
 et hinc

allegoria
 in opim
 auctu du

41
aer am eoz maalis est ac puru. Latius hic in enumeran-
dis varijs idearu gferaru et obfcuraru, qe inexptorum
judicioru et ouagionu, hancibz excurrere poterimus,
veru hac de yz dixit Suffiaal quippe ex quibz caetera
facile dignosci pount, utpote qe Similes caas, et origi-
nes habeant.

Hic am malo uniuu istud est remediu, si npe oia oia
infantia et puritia nostra p iudicia deponentis in
poteru nll a speramus, nisi quod Premisso diligenti
examine clare et diffite pceperimus in rei alicuius
idea gferari: em vero hac rante illas duntaxat ideas
habebimus, qas naa in nobis imprefit, vel falte ex
obfcuris et gferis eas, qua clare in funt, in nostros
unus seruabimus: ut Eg. ee aliquid in igne, qd in caa
est, ut calore sentiamus i oia qe graua nuncupante,
ab aliqua re deorsu propelli, nll a sperante de eo, qd
igni inest, nqz grauiud descendentiu caa, prius qe
aliquid claru certuqz de illis nobis ostiterit.

Hic in referri possunt Aristotelis Categoriae, utpote
qua si vulgaribus oclis videri de claritate et diffite
idearu p instituta, ne videlect em cu modo Enis
sua audente gfundatur, vel mens nostra raffiri-
blas imaginu aut rebz corporeis affutionu, spiritibus
ppera tribuat. Cumqz duplex sit Categoriaru typus
Aristotelis scilicet et alioru, p ceterioru nra b hloru;
utruqz huius ee nobis censudu exponendu.
Fit igitur.

Caput V

De Categorijs tu Aristotelis tu alioru b hloru.

Categoriaru voce a fero in liceu infecta fuisse pla-
rip opinantur, na ex voce gra id alia, qd est
aureo ducta est, hinc Categoria accusatue pprie gferat.

quod nomen ad certam Seriem generum et specierum, quae
 uno genere Supremo continetur, designanda factis
 comode translata putant, eoque iudicata Superiorum
 eorum, quae illis subiunguntur, non aperiant et decla-
 rent, seu accusent: hinc categoriae apud Logicos
 est ipsa predicatio, seu attributio, vel ut vertit
 Boetius iudicamentum.

Categoriae igitur vulgo definiuntur Suprema quaedam
 genera seu classes, vel capita, in quibus omnia sunt
 singularis attributa seu predicata continentur, et ad
 quae proinde quaecumque mente concepta, aut verbis ex-
 pressa possunt referuntur.

Decem enumerat Aristoteles ad quatuordecim species
 reducit ad reliquas vobis novae omnia audentia seu mo-
 dos hoc ordine.

1ma igitur est Substantia, quae dicitur Ens et se Substantia
 eaque vel est corporea vel in corporea; corporea
 constituit corpus, in corporea repugnat corpori.
 seu corpus vel a aliud est, vel in aliud.

2da est quantitas, quae iuxta Aristotelem et Boetium
 bellios est audentia seu modus, atque definitur men-
 sura Substantiae, seu modus magnitudinis, sive
 id quod respondetur ad quatuordecim facta quanta,
 vel quatuorplex sit res.

Quantitas dividi solet in qualitativa et divisiva
 in continua et discreta, prior est ea, cuius
 partes sunt quantitativa. atque extensio. discreta
 vero est cuius partes sunt separatae, atque numerus
 seu multitudo.

numerus continua dividitur in perpetua et permanens:
 1^a perpetua vocant ea, cuius partes sunt in spe-
 cie fluctuant, eaque spectatur sicut in materia, sicut
 in tempore. permanens est ea, cuius partes
 sicut existunt in perpetua. haec triplex est

Linea scilicet superficies et solidum. Linea est extensio in longitudinem non quod ex aliqua longitudo sine latitudine neque profunditate, sed quod partiri potest longitudo corporis ab aliqua latitudine et profunditate, ut quis metiri potest ab aliqua latitudine aliquis ulla habita ratione officiis latitudinis aut profunditatis.

Superficies est extensio in longitudinem et latitudinem non quod partiri potest longitudo et latitudo corporis separatim a profunditate, ut agrimensor longitudinem et latitudinem agri quidam, profunditatem vero negligit.

Solidum denique est extensio in longitudinem latitudinem et profunditatem, ulla habita ratione, qualitatem phycarum et subtilium, quae corpori insunt, ut cu quis colly capacitatem meditatur ulla habita ratione, ma si subtilis in eo continetur, ita ut minime curat, an aere, an aqua, an oleo, vel vino sit plenum.

3. est qualitas, quae definitur id, quo denominatur qualis, atque suo ambitu cominet omnia, quod respondetur ad quod facta, quod res est?

Sive est id quo res qualitatem est habet aut est flex aut accidentarium v. g. mens dicuntur spiritualis p. spiritualitate, nix alba et albedine est, qualitas igitur non habet omnia accidentia seu modos quod cominetur, sed ad essentiam rei in spectat: na si queratur v. g. quod est Deus? Respondetur omnipotens, omniscientis, omnis existens est. Si queratur quod est homo? Respondetur ratio, particeps, quod est circulus? rotundus est quod sunt attributa Deo, homo, et circulo essentia. hic autem qualitas sumitur ab Aristotele quatenus aliquid rei seu substantiae accidentarium significat; atque haec ratione cominet in se relativam, actum, passionem, situm, motum, et si qui sunt aliquid genus modi; neque non ab eo in quatuor species et membris distribuitur, scilicet in habitu et dispositivum; namque potentia, et impotentia; qualitate, et passione; forma et figura.

qua Categoria quada à veteris dicta, utpote quas
scis prògatur, et transcendit.

5. Categoria est actus, que in Scholis dicitur, actus agentis,
quatenus effagens. dupliciter spectatur vel in se, ut
ambulare, vel saltare, scire, amare &c. vel extra se
ut percutere, ficare, frangere, manifestare, calefacere &c.

6. Categoria est passio, dicitur, actus agentis in patiente receptus;
ut percuti, frangi, manifestari, calefieri &c. utrag.
Hec categoria unio hoc ex lo geludatur; calefactio
v.g. respectu ignis calefacientis est actus, et respectu
manus calefacta est passio, que passio vix discrepat ab
eà, qua inter species qualitatis tertio loco recenset Ari
stoteles.

7. dicitur ubi que est relatio rei locata ad locum, et qd
respondemus ad qstne de loco; ut est Roma, Vienna,
Parisys, in Museo, in Curo.

8. dicitur quando qua est relatio rei durantis ad tempus
cuius respondemus qstribz de tempore; ut, qdo vinid?
centu ab hinc annis? quando hoc factu est? heri?
quando sacer ordo S. B. B. prodijt? i 200 ab hinc annis

9. dicitur situs, et est dispositio partiu corporis;
ut sedere, stare, decumbere, spe ante, à tergo, à
dextris, à sinistris

10 dngs nuncupatur habitus est; corpus quoddam alteri
corpori circumpositu. ut toga, pileus, calceus, vias
vestimenta, aut ornamenta; qua quidè quamvis
in se ipsis substantia quada sint, in respectu corporis
cui circumponuntur accidentia seu modi, aut potius
accidentaria nuncupari possunt.

has decem Aristotelis Categorias sequenti diffuso expo
nere solent Scholastici.

Arbor - Rex - Servos - ardore refrigerat
Substantia, quantitas, relatio, qualitas, actus,
ustus.

passio,
turi, ceas - habo, nec sunicatus ero
ubi, quando, situs, habitus.

Verum recentiores Philoſophi q̄m p̄tis utpote q̄ ex vi
 alius imaginatiōe prodierint, penes quos iis nulli
 sūt ad leges alijs p̄scribendas Philoſophi, et q̄m plerq̄
 crepundia idolent, alias nro. 7. duntaxat comituntur
 quōs oia, sive entia sive modos seu autē entia conti-
 neri volunt hinc duobus versibus comprehendas, et
 definitas.

Mens,	Mensura, quies, motus
Substantia cogitans,	quantitas, quies, motus par-
positura	positura
tuum ad invicem.	Situs seu figura,
	materia seu corpus

Sunt cum materia cunctorum exordia rerum.

Nam inquirunt, quid quid animo percipimus id vel esse
 vel modus seu qualitas aut affectio Entis. Entis autem
 seu res, vel substantia: nā hęc tria nomina id eodē apud
 ipsos significat: vel est cogitans, et dicitur mens seu
 Spiritus; vel est extensa et impenetrabilis et corpus
 vocatur.

rursus mens seu Spiritus, vel est Summē perfectus, et proinde
 increatus, et est Deus; vel est creatus, nec Summē perfectus,
 sūm q̄ aut corpori nō est destinatus, et est Angelus;
 aut corpori destinatus, et est mens humana, q̄ vel nō est
 iuncta corpori, ut aā post mortē; vel iuncta corpori,
 et hominē constituit.

Et idē corpus vel est vita expers ut cœli et Elementa,
 vel est vita p̄ditū, q̄d iterū vel vim progre-
 diendi habet ut aāl, vel ea caret ut planta.
 aāl am vel est p̄fita ratione p̄ditū, vel affuit
 hōi, vel ea caret, vel saltē valdē imp̄fita p̄ditū
 est, et dicitur bellua
 quod modos attinet ij Similiter vel Spirituales sūt,
 vel corporei, illi ad p̄stata Spirituales, hī ad
 corporea referuntur.

Modi substantiae spirituales sunt varia cogitationes, puta, varia perceptiones, vel interiora sensationes illius, et varia inclinationes voluntatis, ut amor, odium &c.

Modi corporis sunt quintuplicis generis, scilicet quantitas, seu determinata Magnitudo, figura, motus, quies et situs partium.

1° Quantitas seu determinata Magnitudo corporis est modus seu mensura ipsius substantiae corporae, quia remanente eadem illius specie, aut natura mutari potest quantitas, sive magnitudinis modus: v.g. eadem aqua nata remanet, sive spectetur in Oceano, sive in palude, sive in stagno, vel in exiguo vase.

2do Figura, sive exterior corporis situs, variari potest saltem et incolorem remanente rei essentia; ut patet in cera, quae sine essentia mutatur, varias figuras induere potest. Intima in tenuissimam corporis particulam dispositio, quae configuratio dicitur, ad corporis naturam seu statum naturam spectat: v.g. cera naturaliter quae materia requirit intimam partem configuratam, ut cere species tueatur.

3° Motus seu transitus corporis à loco in locum est accidentis vel modus corporis, sine quo remanere potest corpus. est in aliquis motus certis quibusdam corporibus essentialis, v.g. igni: nam ignis sine partium motu esse non potest.

4to quies sive corporis permanens in eodem loco est accidentis, quia corpus, quod quiescit, potest ad motum excitari.

5to situs aliquis partium est corporis accidentis, prout aeri accidit essentia est quies, stare &c. nullius tenuissimam partem situs, est textura sive intima dispositio partium certo et determinato corpori essentialis, v.g. certus partium situs requiritur in cera ut cera sit

Et ab alijs corporibus discernatur, si enim in fumus
 solvatur, iam non amplius eorum erit sed aliquid aliud.
 haec sunt huius Aristotelis huius recentiorum Catego-
 ria, quae in duabus tabulis ad calcem huius nostrae
 loci exhibentur; quae sicut Aristoteles Categorias ex-
 hibet, atque vulgo ab eius auctore Porphyrio
 arbor Porphyriana nuncupatur: altera vero sicut
 huius ad recentiorum philosophorum mentes exhibet, in qua ob-
 servandum venit, quod in arbore Porphyriana minimi-
 ta ex primitiva, sicut est utraque, nam spirituales ad
 corporeas ad hanc hanc ad medium aliquid ex utraque
 constantur terminari, nec ullum proprium genus prae-
 sepe respectu huius, sed ipsum definitum abesse statum
 gstante ex mente et corpore phyca quibus id est,
 ea lege, ut mentis cogitationes et corporis affectus seu
 mortuus sibi mutuo placeant.

Cum dicitur gstante ex mente definitum ignis
 a corporibus stabilitur; et cum additur ex corpore
 illius ab angelis definitum signatur, nam cum corpus
 dicitur esse illius genus, id quod quae in se, si com-
 paratur cum reliquis corporibus sed signum hoc
 a spiritibus discrepat. huiusmodi si mens appel-
 latur, ut ipsi cum spiritibus, sed hoc differt a rebus
 plane corporis: unde nullum genus ipsi proprie attri-
 bui potest. Nota quod quae in omnibus omnibus generibus venit
 nulla quae ei assignari potest quae definitum est quae
 ab omnibus prorsus entibus alijs huius corporeis huius spirit-
 uibus huiusmodi utraque, nam huius spiritibus
 huius corporeas participare affirmatur; ut optime
 notat Eulius huius verbis: perspicuum est hoc
est, 2° corporis.

Porphy-
 rionis
 reus
 ex una
 gatoras
 Quod in
 maxime
 cel; cum
 sub me
 catur m
 inquit
 corpore

Signum
 no s.
 ingerit
 cogita
 quod
 Genera
 art. fle
 et huius
 est signu
 nificat a
 foras ago
 gumentu
 huius
 ipsas ex

Porphyrius q̄o merito castigandus venit
 n̄ modo quia nlla in suo Schemate seu arbore
 rerū spiritualium mentione fuit, nec n̄ diffinas
 ex una & a partes positivā, ex altera v̄o ne-
 gativā et indet̄m natas afferat, hujus mod̄i
Sunt in corporeū, in sensitivū & v̄o m̄
 maxime q̄d h̄c sub corpore s̄m s̄ genere collo-
 cet, cū perindē im̄o rationalius q̄tineri pot̄,
 sub mente, nec minori, im̄o fortiori jure di-
 catur mens quā corpus: h̄c em̄ nll̄ aliud est
 inquit Socrates apud Platone, quā animus, qui
corpore utitur.

Caput VI

De
 Idearum Signis.

Signum à Sancto August. l. 2. de doct̄. et na-
 nro s. alias C. i. d̄finitur, res p̄ter se ip̄s quā
ingerit sensibus aliud aliquid ex se faciens in
cogitatione venire, ad eōq̄ illud signū dicimus,
 quod in alterius rei cogitatione nos ducit.

Generatim duplex est: phyca, s̄cū nāale, et
art̄fle, s̄cū arbitrariū. illud est, q̄d nāale
 et ultra voluntate huda quidpiā significat: sic fumus
 est signū ignis, lamentatio doloris, istud vero est quod sig-
 nificat aliquid ex h̄c duntaxat instituto, sic huda ad
 fores ap̄erta, vinū venale denotat, vel uterem̄ p̄ eū ac-
 cumento tractamus magis accomodato ad h̄c beamus, voce,
 sive scripta, sive ore prolata cogitationes nostras et res
 ipsas ex instituto significat.

vox aut quatenus sumitur pro vocabulo, seu dictione, quae ab homine ad significationem suam cogitatione profertur, definitur. Sonus articulatus ab hoc est prolatum ad exprimendas animi cogitationes instituitur. Dicitur sonus articulatus, id est per syllabas quae per articulos distinctos ut à gressu ad alium vocibus v. g. mugitu bouis, saltu ovium, latratu canum &c. distinguatur.

Additur ad exprimendas animi cogitationes instituitur, ut à vocibus, & dictionibus vel plicari temere vocabuli seu dictiones effundentibus discernatur.

Grammaticae octo vocabulorum aut dictionum genera distinguuntur, quibus huius locutio, seu sermolinatio consistit, scilicet nomen, pronomen, verbum, participium, adverbium, propositum, coniunctum, interiectum. Sed cogitationes nostras non est verbum, quia exprimunt; non quod per hunc; verbum vero iudicium.

Nomen igitur est dicitur instituta ad exprimendas ideas, seu ideas vel perceptas obta. Cuius modi sunt cyrus, angelus, coelum &c. non loco saepe usurpatur pronomen, ut Ego, tu &c. quod in idea significat; id est de participio, quod verum est nomen, ut amans, amatus. De pariter de adverbis sentiendum, nam v. g. ad verbum istud prudenter significatur prudentia, sobrie cum sobrietate.

Verbum est vocabulum ad exprimenda iudicia, sive ad significanda affirmativa potestate instituta; ut amo, video. Dicitur institutum, nam cum verbum variis habet modos, in solo iudicativo proprie affirmativa, seu iudicium exprimit, in alijs vero modis varios mentis affectus, aut motus indicat, ut in imperativo, imperium, in optativo volu, seu desiderium, in coniunctivo quod affirmativa significat, sed quodiale, et alteri coniunctum in simpliciter et alio modo ut in iudicativo. Infinitivus modus vel retinet affirmativa, ut cum dicitur suo malum esse fugiendum. Unus est vere verbum; vel non retinet affirmativa, et verum non ut cum dicitur, siue tuum nihil est gerundia sunt nomina substantiva, quae nihil addunt infinitivo, nisi asperitate aliquam gerendi, unde gerundij nomen deducitur; v. g. cum dicitur, amandum est, id est propositum est ac si diceretur, oportet amare. Pupina quoque

Sunt nomina substantiva, quae locis infinitivi ponuntur ut ver-
 bi praesens, id est faciendi verbi praesens, mirum dictum,
 id est faciendi mirum dictum. Caetera partes orationis
 ipsi propositio, coniunctio et interiectio cogitationis accidentia
 seu modos potius, quam cogitationes exprimunt, hae sola
 nomina spectamus, quonia ipsa solae ideae, aut perceptus,
 ut verbis iudicia exprimentur.

Nomen igitur, prout hic illud spectamus aut substantivum est
 seu abstractum, aut adjectivum, seu qualitativum.

Equidem vero noem proprie dicendum substantivum id, quod
 re seu substantia sola significat; ut Deus, angelus, homo,
caput &c. Verum in entis seu substantia modi ipsi substantivo
 nomine exprimentur, ut prudencia, justitia, rotunditas
 id est nomina substantiva proprie est, quod quantitativum
 et substantivum gradum n. suscipiant; unde Aristoteles
 effatu, substantia n. suscipit magis et minus.

Nomen adjectivum, seu qualitativum est, quod substantia signifi-
 cat certo modo, seu qualitate affecta, sive quod substantia signifi-
 cat in recto, seu in nominali casu; modum vero seu qualitatem
gradatam in obliquo seu causativo casu, v. g. album, id est affat
substantia, seu substantia habens albedinem. quamvis am substantivis
adjectivis id conveniat, ut substantia et modus significent, pla-
 rimeque in nomina substantiva spectantur, quia substantia et
modus aliqua essentia, seu attributum significanti ut homo
significare videtur substantia habens humanitatem. hinc
 oritur divisio nomina in concreta et abstracta.

Concretum dicitur illud quod re significat cum aliquo adjuncto
 sive ut Schola loquuntur, quod significat substantia cum substantia, seu
qualitate adjuncta: et proprie est nomine adjectivum v. g. ro-
tundum significat substantia, puta Marmor vel argentum cum substantia
vel qualitate ipsa cum rotunditate adjuncta; nullius
nomine substantivo in quod dicitur concreta, ut homo concreta
substantia habens humanitatem.

Nomen abstractum est illud quod sola qualitate, aut modo aut
substantia significat; cuiusmodi albedo, humanitas &c. ex quo illud
 est, cur id, quod abstracto nomine exprimitur, in se dicitur
substantia, quod vero concreta nomine exprimitur de substantia dicitur
 sed illud axioma: abstractorum est in se concreta
dicere, nam modus aut qualitas est in substantia v. g. rotunditas
est in ligno: sed substantia de se ipso dicitur v. g. Cignum

Nam ex quinq; uelibus attributis seu predicatis Porphyrij duo priora, genus npi et species noibus, et hanc uis ex primuntur; tria posteriora, diffra fil, ppru et audens noibus adiectiuis significatur.

Homonymu seu agnorum aut ambiguum est illud, qd di versa habet significatne in mltis, ut vox ista theaurus respectu quadrupedis, Lyderis, montis: na de ijs noibz dicitur, sed diuersum significat.

Non figuritas aut uocabuli uel est a casu uel a gllis agnorum a casu dicitur cum citra ulla rane ide noa diuersis pte rebus impositu est: v.g. eu d'ali, Lyderi et monti idem thau: vi nomen inditit fuit.

Agnorum uero a gllis fit uel idem nomen aliqua de cas mltis imponitur; cuius modi sunt oia noia metaphorica seu trans: lata v.g. ardens dicitur de igne, et de hoie irato, et agi: latne aliqua qua in irato homine fieri ut in ardente corpore caritur. hanc de noibus univocis et agnorum, rgle feruare oportet: univocum noem prius definienda, qua dividenda: Agnorum uero prius dividenda qua definienda est.

Analogum ab analogia Græco noie, qd proportne significat, Latine uelut pportionalia redditur. in Scholis dupliis generis distinguuntur analogia scil. analogia attri: butionis, et analogia proportionis.

Analogia attributionis dicuntur ea que ide habent attri: butu, qd diuerso modo illud participant, sic aal, color qui in vultu apparet, et ambulatio dicuntur sana, sed sanitate diuersa ratione participant; hinc in analogia attributionis definiuntur ea, qd diuersa ha: bent ratione ad eundem finem scil. ad finem attributionis, puta ad sanitatem, na aal habet relatiue ad sanitatem tgm sicut illius; color uultus tgm ipius signu; et ambulatio tgm illius causa. at, ut veru fateamur, hoc nomen sanu diu pt agnorum respectu aalis, coloris et ambulationis

quia diuise quid in ijs significat. videtur qd magis ppru diu Ens diu analogu quid respectu diu C.g. et hois, qia solus Deus vere Ens diu pt, hos uero et cetera Entia creata impprie snt etz participatiue.

Analogia proportionis dicuntur ea qd eandem habent relati: ue ad diuersos tros ut per hois, per montis, per scamus eode modo referuntur ad hois, montis, et scamus tgm

ad diversos locos, sicut ut se habet per locis ad hominem
ita se habet per montis, aut Scamni ad monte et Scam-
ni; et quemadmodum per locis sustentat hoc ita per
montis aut Scamni, monte aut Scamni sustentant.
4° nomen vel est categoricatum, seu determinabile, vel
syncategorematicum seu comparabile. Categorica
sunt dicitur, quod solum est sine addito prode alio iduam
ut hoc de Platone, figura de la angulo, in finibus de
Deo: v. g. Plato est homo, la angulo est figuratus. Deus est
infinitus. Syncategorematicum est quod solum est sine
aliquo addito nisi de alio enunciari. Cuius modi sunt
nouns, aliquid, non dicitur nequeunt sine aliquid noie
addito. Simile nomen infinitus solitarie sumptum
dicitur nisi de uno vel illa re creata: non dicitur
nisi simpliciter, neus est infinitus, sed sine aliquid adden-
do; sicut: est infinitus potestate, id est, augeri potest
sine fine, quia nullus numerus est tantus, quin ipsi semper
aliquid addi possit. Hinc isti loquendi modi in Philo-
sophia unitati. Deus est solus infinitus categoricatum. Coe-
tera sunt syncategorematica dicitur sicut infinitus, sicut
nouns et divisibilitas, maxime apud Peripateticos.

5. Nomen aliud est categoricum, aliud transcendentale
provis illud est, quod significat aliquid ens aut modum
entis in aliqua categoria durat per se, cuius
modi sunt, Angelus, Capis, homo.

Transcendentale significat aliquid transcendens omnia
categorias, sive aliquid, quod solum ad ens, solum ad modum entis
generativum pertinet, nec in una magis, quam in altera
continetur ut sunt essentia, existentia, unitas, veritas,
bonitas, durabilitas, Ordo, relatio, oppositio, et quae cum
sunt entis solum entis modo conveniunt, non ens se absolute
et in se spectatum esse existens unum, verum, bonum, durum,
relativum vero est ordinatum, relativum, oppositum. Si
nisi ratione vis modus entis est existens unus, ve-
rus, bonus, relativus oppositus.

6. Hinc sequitur alia divisio nominis in absolute, quod
est aliquid absolute sive absolute alia re absolute signi-
ficat, id est ut sine relatione aut ordine ad alia ali-
qua spectetur; cuius modi sunt hoc domus, Scamni
et in relativum, quod proprie re exprimit cum ordine ad
aliud quod praeter qualia sunt ista nomina: Pater filius

Dnus
et
7. alle
qua
res
Lui
esse
nif
inf
alio
hnt
lnt
fnt
ris
amb
qd
pib
tray
ed
ex
P
et
p
amb
P
p
Res
in
nom
L
c
ar
p
G
g
O
c
o
p
a

Dnus servus. Patet em' e' felij' dake, Dnus servi Dnus
et vice versa

7. alia noia Intentio & Intentio. noia Intentio dicitur
qua sed ad res ipsas significandas, sed ad arias
nos exprimendas Intentio, qualia Intentio, Deus, Argu-
ens, hoc Dnus. Noia Intentio vocantur ea quae vel
ipsa vera noia vel cogitatae Intentio & Intentio reflexas sig-
nificant. Quod ut clarius percipiatur, nota ad Intentio
Intentio nomen, quod ab Intentio ducitur, hoc loco nil
aliud significare, quam mentis ad aliquid percipiendum Intentio
Intentio cogitatae, unde illud Poeta: pluribus Intentio
Intentio minor est ad Intentio servus.

Intentio autem haec duplex est, prima scilicet Intentio Intentio
Intentio Intentio est ea, quae res ipsas percipimus: ut si quis dicat
ambos Scipiones fuisse dicitur belli fulmina, statim illi
quod nobiles hos Romanos existimant hostibus intulisse, ut
quilibet eadem voces percipiens intelligat. Intentio Intentio est
Intentio velut reflexa cogitatio, quae in priore cogitatione
redit animo, non quod huius vocibus, quibus haec cogitatio
expresa est, attribuit: v. g. in allata propositione
spectare possumus ambos Scipiones quos, Intentio Intentio
Intentio Intentio belli Intentio Intentio, seu Intentio Intentio
Intentio; vel Scipiones Intentio Intentio Intentio Intentio et
ambos Intentio Intentio Intentio: vel attribuitur Intentio,
Intentio Intentio velut Intentio seu Intentio, in quo
Intentio et Intentio appellatur.

Resigitur, quae Intentio cognoscuntur, dicuntur
in Scholis Intentio Intentio: cogitatae vero vel
nomina quae reflexa et Intentio Intentio percipiuntur, Intentio
Intentio Intentio Intentio. at ne Intentio Intentio per-
ceptas in mente inutiles remanerent, inventae sunt
artes aliqua, seu disciplinae instrumentales, quae noia huius im-
ponerent, puta Grammatica, Rhetorica et Graecae, nam
Grammatica prodidit noia Intentio, quae Intentio
generis, casus. Rhetorica noia tropi, figurae
Oratus, Exordij & Graecae noia Intentio Intentio Intentio Intentio
est Intentio, demonstrativa & quibus grammatica
oibus, quae Rhetorica ornata, Graecae recte cogendi
precepta tradunt, omnia, sive ad Intentio Intentio
adeptae velut Intentio quaedam Intentio.

Nomen igitur ut paucis oia dicamus Intentionale.
 Et sumitur pro eo, ad quod ^{parit} intentionale, ut
 cum e.g. nomen hoc sumitur pro aali reali, di-
 citur sumi Intentionale. Intentionale
 nomen vero est, quod sumitur pro eo ad quod intentionale
 institutum est, quod intentione, sive per mentis
 operatione, ut cum nomen hoc dicitur de specie
 vel in propre plu, aut pro plu & et haec de
 Ideis earundemq; signis.

Pars Secunda Logices

De Iudicio.

Quando plures Ideas seu perceptives affimen-
 do coniungimus, vel negando separamus, seu iudi-
 care dicimus; sive huiusmodi species cogitativis
 iudicium appellatur. Iudicium autem veritatis ex-
 pressum enunciatio, seu propositio nuncupatur.
 Ea igitur quae ad 2^{am} hanc mentis cogitationem seu operam
 ne spectant explanantur in duobus capitulis fluxibus &
 distincta instituemus. Ide de iudicio prout in men-
 te existit, Spiritus agit: Ide de iudicio extra
 mente prolato sive de Enunciatore tractabit.

Caput Ium.

De Iudicio prout in mente existit, Spiritus.

Tria circa iudicium prout in mente existit
 nobis sunt inquirenda: 1° quae sunt illiginae: 2°
 quae sunt peccati illius defectus: 3° dicitur, quae
 namque sunt adhibenda remedia.

De
Natura iudicij.

Iudicium vulgo dicitur 2^a cogitatio seu operatio
mentis species, quae consentientes Ideas seu perceptus
per affirmatone coniungimus, repugnantes vero per negat
one coniungimus; seu breviter quae unum de alio affer
mamur vel negamus. Sic cum iudicamus id, quod his
verborum Spiritus A O significatur, et quod istis, cogi
tant et extensum, possumus cogitare de spiritu
et extensum de corpore affirmate, vicesimque exten
sum de spiritu et cogitare de corpore negare affi
mando spiritum esse cogitantes, et corpus extensum
negando spiritum esse extensum et corpus cogitans.
Quaeritur porro hic non iudicium si dicitur sit simplex
mentis actus, an vero quiddam ex pluribus ideis compositum
quae de eo ponitur.

Conclusio.

Iudicium est simplex mentis actus, non vero quiddam ex pluribus
ideis compositum.

Probatur iudicium proprie est actus vel dependens mentis
ideas per affirmatone coniungentis vel per negatone davi
dentis. atque huiusmodi actus vel dependens simplex
est, non vero quiddam ex pluribus ideis compositum. quod
Probatur. si huiusmodi actus vel dependens non est
simplex mentis actus, tunc ubi essent multa perceptus
res scilicet, attributi, et copula, seu verbi, tunc
ibi nec requireretur huiusmodi actus vel dependens
seu iudicium, si ponitur dari multa perceptus scilicet
attributi, et copula, quia in ulla interveniat actus
vel dependens, seu iudicium, quod huiusmodi actus
vel dependens est simplex mentis actus.

Probatur. iudicium possumus e.g. hanc spiritus, arena
maris et nos parari, et in ei nec asperire, nec
dependere sed iudicium nostrum sustinere seu suspen
dere; et sic de multis aliis: quod ponitur dari multa perceptus
scilicet, attributi et copula, quia in ulla interveniat actus
vel dependens, quod est simplex mentis actus.

quiddam ex pluribus ideis compositum
 §. 3.

Obj. 1. quod compositum ex pluribus ideis, est compositum. ai
 judicium compositum compositum ex pluribus ideis; mirum
 ex ideis solis, attributi et copula, quod est compositum.
 R. N. m. actus enim mentis affirmantis vel negan-
 tis sine ideis coniungentis aut dividendis ex
 ideis non compositum, ai iudicium est actus mentis
 ideis coniungentis, vel dividendis, ut significatum
 quod iudicium ex ideis non compositum.
 Inst. 1. nihil iudicium nisi ex ideis. quod iudicium
 compositum ex ideis. R. d. a. iudicium non fit nisi
 ex ideis pre-requisitis, ut mens eas coniungat vel
 dividat. C. ut ex eis iudicium ipsum compositum. R.
 Inst. 2. una quodque res fit ex sua materia. ai idea
 materia iudicij quod iudicium fit ex ideis.
 R. d. m. idea materia iudicij, materia circa quod versa
 fur iudicium. C. materia, ex qua compositum iudicium
 N. m. et coa. Idea igitur materia propria materia circa
 quod iudicium versatur, non versa materia ex qua compositum
 iudicium; nam iudicium est actus mentis affirma-
 tis vel negantis, sed hic mentis actus non compositum
 ex ideis tametsi circa eas coniungendis, vel
 separandis occupatur.
 Obj. 2. nullum iudicium fieri nisi sine preterite solis
 attributi et copula, quod iudicium non est quod simplex.
 R. N. coa, quod omnis enim iudicium exigat preterite
 solis attributi et copula, non tamen ipsa compositum
 sed est casus compositio, seu coniunctio, aut divisio
 sive est affirmatio vel negatio attributi de solis.
 Inst. datur idea opposita, quod a fortiori iudicium e-
 compositum. R. dato ante. N. coa. Idea enim est
 meta seculi exhibere, puta ut in modo seu affectione
 ut e. g. pariter in albedine; unde dicitur quod genera,

Nobilitate idcirco locuti sumus atq; ali adnotavimus
 idcirco obcurari, quibus mens nostra affuit, quibus
 idcirco obcurari esse p̄iudicia illa, quibus ab infantia im-
 buti sunt. cum em̄ prout ibide diximus, p̄p̄ r̄as-
 tes fuerimus, q̄d in viros p̄fatos p̄formati, miru-
 que nobis varijsq; modis externa obta in senescentibus
 debiliq; p̄iud organa incurantia mentib; nostris illu-
 rint. nã ea p̄fimum abate mens hũã corporis nobis
 affuitur, cum ip̄e a senescentibus est corpus, a a curu p̄stantibus
 alijs corporib; vel leviter magitatis, valide circumq; p̄-
 cellitur, q̄d circa mens tunc p̄p̄ ad illas fieri idcirco atten-
 dere p̄t, p̄t̄ eas, q̄as ip̄i obtoru p̄bulu hũã p̄ ad veni-
 unt. hinc in varijs errorib; abduite, dũ res externalis
 tales sũ ñ decernit, q̄ales eas sũd in ministerijs p̄cipit:
 prout de igne, calore, frigore, gravit; levitib; corpo-
 ribus, loco citato expla aduximus.

2mo fieri, q̄d ex his infantia p̄iudicijs arbitrati sunt
 densa, rarasq; corpora longi puriora esse, et ad sp̄iri-
 tale nãã magis accedere: atq; inde q̄tenderunt, mentem
 nostrã nãã aliud esse, quã p̄hibe q̄damda mobilisq; p̄-
 stãã, puta vel tenuissimũ ex Atomis aere, vel fla-
 mula aliqua, vel vltu p̄hibe, q̄d proinde p̄ hanc
 sua subtilitate, et tenuitate in nãã spirituale sp̄it
 querra, nec ñ finitũ spirituale, cogitatu p̄t: par-
 ticipa effecta, atq; in id cogitante rarefacta. Enim
 verò nãã illud eoru sibi nãã p̄suavit, cogitandi vim
 posse cadere in lapides, ligna, vel lutu: hinc ea
 tenuissima, quãdam p̄stãã; corporea ñ evincere;
 q̄d opinione, nãã eoru p̄iudicio, nãã absurdius cogi-
 tari aut fingi potest, cogitatu em̄ rariu corporeu a
 nisi q̄d in minores, magisq; agitates particulas di-
 vidi p̄t, atq; sic q̄d alijs corporibus minus obstat,
 et si agitatu p̄t, alioru poros facilius ingrediatur:
 veru sive divinu p̄t, nec ñ, sive quiescat, sive
 moveatur, ñ tã minus maale minus corporeu, ma-
 gisq; rationis capax erit; cum impossibile sit ut mo-
 bus aut figura maã sive p̄hibe p̄t, sive graffa,
 quã habeat in cogitante coarctate; vel ut q̄dam

Præcipitatio mentis.

Præcipitatio mentis est præcipitatio et inconsideratum de re ignota, vel non satis explorata iudicium: quod mentis vitio nullum frequentius apud homines occurrat, ut in iura iudicia semper trahitur sive in huiusmodi disciplinis sive in vita civili persuadere facile possunt.

quod ad ea, quae in huiusmodi disciplinis vigent; sufficit hoc repetisse ex parte illa, quae sapienter citato capite et parte. huiusmodi nostra Logica adduximus. nota autem graviora sunt in vita civili, in qua de fortuna et fama, de vita, et morte hominum agitur, nullum autem frequentius, quod ex levi et ambiguo plerumque iudicio hinc auersare vel exusare; laudibus extollere, vel vituperare. hoc exemplum non desunt sive in Sacris sive in profanis Scripturis, sic in Genesi, cum apud Simonem et Tharsaem aliquo vesperite mulier gada puatrix ad eum accipere dicitur, quod et Caechymis pedes illius coepit ungere, et capillis suis abstergere, et unguento ungere; quod cum Tharsaem videret temerario iudicio intra se pronuntiare sentit: Sic si quod Propheta daret utique, quod Agalis set mulier quae tangit eum; quia puatrix est, sed si Tharsaem iste Medicum considerasset, qui non ad sanos, sed ad aegros curandos melius fuerat, scilicet: ad salvandas animas, quae perierant ex domo Israel, non tale iudicium de illa tulisset. Eadem iniquitate utimur adversus alios homines, dum eos ex verbis, vel factis aliquos velut improbos, aut pravis opinionibus imbutos, aut probo etiam promptos iudicamus; Cuius dicta illa aut facta in vita integerrime viros Sularumque omnes expertes cadere possunt; ab foris in bona parte ab aquis rerum et firmatoribus accipiuntur.

aliud est precipitatus iudicij genus; dicitur ex una vel altero facto spiritus uel adstruimus. Sic quia semel aut iterum eam quodam caput est legis, vel in lingua Carire quodam parum feliciter se cepit; hinc ad se vel instituti, vel artis, vel negotij genus tractandum iudicamus ineptissimum. Quoties autem plane modo, si quid recte factum sit à nobis eo solummodo mentis quodque in iudicamus, errata uero ipsorum non aduertimus. Hinc est, quod meti pauca quaedam ab Astrologis eam pronuntiata aduertentur, quae uero ab ijs falsa iudicata sunt, dispimentur aliunde laudanda artis occasum auerunt.

Precipitatus iudicij in adspirandis est illatas injurias uindictandi furor illi, quod uelut perciti grauia maledicta in illis facimus, qui forte aliquid de nobis finistre iudicauerunt; arbitrati, si melius nos contra ipsos factum appropinquari, ea cumniamus, in nos ab ipsis iudicatum, sed in oblitescere posse, quod si uicem rependentes, ab ipsis injurijs eos coram alijs afficiamus; cum tamen ista agendi ratione prius adhaerere apud alios iudicamus, nec non uelut maledicti ab ijs reputemur.

Ceterum si quis attento animo hanc iudicia perpendere uelit, ea magna ex parte uel ex precipitatis mentis, uel ex diuersi generis iudicijs, quae tamen ex Philaunia, ut aiunt, seu proprio uisibili sui ipsius amore tamen ex cupiditate aliqua, uel affutu, tum ex partium gaudentia studio, uel utilitatis aliusque spe, uel amiorum gratia, uel necessitudinis, aut societas vinculo ducuntur; non ex clara diffinita, percepta, non ex ponderatis utriusque rationis momentis orta sperant. quaedam tamen ex uitiata cogendi ratione manant, seu ex praeva uocabulis ideas, eorum rebus, adstringendi consuetudine de qua pauca in uel adstruimus.

Vitiosa hominum Coeuctio,

Et Sermonis ambiguitas.

Non tamen sicut et imaginatis, affectuumque, seu animi perturbatio iudicia, ac mentis precipitatio in uariis erroribus nos inducant, sed ipsa tamen, quae in usu sunt, uocabula; siue quodaequivoca sint et diuersa signi-

ficatis, Luce quod ijs tunc rebus, id eas suas adungere
 quereverit animus. Sape amoris vel odij nomen rerum cor
 porearum, et in aeternum affutibus tribuitur: sic vitis
 montanis, Laurus agros, Coris delectari, eadem vitis
 ulnis amica, nubibus inimica diuntur: sic ignis voca
 ca, mare invidiam, prata invidiam, nocte plente, huc
 me sic vocantur: sic Deum vivente, Ros, equum et
 planta vivente, flamma aut aqua viva appellare
 solamus; tametsi inter, haec oia vivencia nll aut ferme
 nll conveniant. qm in modo in viventibus, sicut in
 alijs qdibz rebus seu et vita deftitutis appetitudo aliq
 vel nll, tunc entitate quanda, seu vim neale ex
 noiu plerumq, ouafne fingunt aliqui; puta si flamma
 furru elutari dicatur, Capis deorsu moveri, huc
 propensum ad partes infimas, illi ad supremas quesa esse
 aiunt. Ad id in dparum qferunt aniles nubium
 nuga, et Postaru fabula, ad Echo v.g. qm vivunt
 cula in rupibus contenta, et mihis ad se voces regi
 rente exhibent. cu fortuna invidia, fame ouafne
 velut tot Deas mortalibus amicas aut infensas; fatu
 qm godda virtutis insuperabilis Numus describunt
 refert Caubergius, se novise adolescenter, qm cu iatate
 exopi fabulas trivipent, sibi inde qfusu habuerant
 metas animantes olim rationis particeps fuisse,
 et Ermocinatus capaces. qm sapienter qdem a So
 mulo pusu fuerat; referente ac de Caudante Dionysio
 Kallicaeneseo, ne quis ridereulas Gracorum fabulas
 de naa Agestis Deoru in sua civitate invideret
 qd ea, tametsi ad delectandum utiles et ad docendum apte
 judicari possent, p iudicata tu opinione nae divina
 plane dispona in mente relitq, essent; ex quo periculu
 erat, ne, aut Deus, quod impud est, bio negaretur existere, aut
 indecora et absurda specie, quod indignu est et blasphemu fia
 gretur. na iustite advertit Cicero, qm Postaru verbis fura,
 ipia suavitate nocuerunt, qui et na inflamatos, et libidina
 furentes induxerunt deos.
 Ex quibus omnibus facile colligitur; nos cu lacte sul et urro regere
 coepisse, eunde nobiscu inter nubium, et materularu qlexus

adolevisse ac tandem intra hoc Societate, agendi, et agendi
ratum fuisse affirmatum. Sed indicatio principis in iudicando
errorum fontibus, modo ad eorum remedia veniendum.

§ III

Quae sint iudiciorum nostrorum erroribus
adhibenda remedia?

Iudicatis, ut primum diximus iudiciorum nostrorum errore
orum fontibus, ad illa singulis praecipis remedia praescribimus.

Praeceptum I

Praejudicatis opinionibus unius afferri posse videtur reme-
diu, scilicet: Si mens illis exuatur, nec ulla deinceps quasi
vera admittat, quae non maturo prius examini fuerit probata;
quamdiu enim antiquatae opiniones vigent, tandem iudicia
nostra ab omni erroris periculo libera esse nequeunt. hinc est
quod Cartesius a dubitatione, seu iudicii suspensione incipit
audere esse Philia Studium voluit: nec merito, nam ubi mens
a praedictis soluta est, nulla precepta, nisi clara et distincta
inhibetur, nulli certo affirmat, nisi quod recte prius intelli-
xit. qui autem quod novis loquitur, iudex iustitiae est, inquit
Sapienter, Prov. 12. v. 17.

Quam obrem in id totis viribus incumbendum, ut ab omni
opinionem, qua citra iusta ratione haesimus, mens ex-
purgetur: idque non aliter fieri posse videtur, quam si apud
suum nostrum circa ea omnia, de quibus merito dubium esse potest,
tamdiu sustineamus, donec illa recognoverimus, et ac-
curate seduloque consideremus. namque enim nobis, statuitur
sterilis illa Academicorum, et Peripateticorum dubitatio, quae
sine quibuslibet fine, et emolumento, nam de omnibus plane rebus
dubitabant, nec ulla alio fine, aut comodo ad dubitandum
movebantur, quam ut appetus dubitarent, et assensu
ca res oes contingerent. sed alia est utilis dubitatio, quae
tamdiu inhibetur assensu, donec ut de eo iudicandum est
aqua lance fuerit examinata longaque, et attenta mente habi-
ne perpenditur; ex quo fit, ut iudicium, quod deinde intervenit,
maturo sit, et ab omni errore, quoniam huius finis dilige-
vinduetur.

Notandum in, hanc regulam ad praxim rerum, quae celeritate
postulant, & spe producenda: sed in ijs, quae ad vitam usum
aut negotiorum gestionem pertinent, sola verisimilitudine spectandi
spe debemus; nec rati ad antipin. pot. exigenda, nisi ubi
agitur de rebus, sicut in illis, vel mora et dilata
patientibus: in alijs vero meta subit, in se eventu mittenda,
dumodum temeritati et precipitati debet.

Præcept II

Precipitati iudicij cunctatione et diligenti ad ideas attentione
medendum; si em gratia gratijs curantur prout a iuris
medici, nkl efficacius subita et nigriderata affirmandi
vel negandi proclivitate emendare pot, qua longa et cir-
cumsperta cunctatio, p qua apensq sustinetur, donec res,
qua sub iudicium cadit, diligenti examine fuerit explorata.
Cum am diversi sint certitudinis et evidentie gradus, pro
diversa rerum, de quibus iudicandum est, quotione, oio ha-
benda est ratio max, qua tractatur. Si in rebus, quae fi-
dei donae subjiciuntur, minima postulanda est evidentia,
minime demonstratio y argta realia quarenda; cu em
nostra illigendi vim longo intervallo superent, Dei revelan-
tis auctoritati parentis, qz plura longe fieri potest, qua
mens nostra capere valeat. In talibus igitur rebus ait
P. Aug. tota ratio facti est, potia scientis.

Similiter in quibus facti, et quae ad historia spectant, sola
moralis sufficit certitudo, id est ea, quae sicut vivendi mo-
re in publica homi societate usurpata admitti solet: eaqz
n ex nudo facto, aut ex possibilitate tm rei alijus vel
ex una, aut altera, quae tilius asertur, ratna, sed ex obq
curidstantijs et ex obgratibusq sel sum ptis, est dijudi-
canda.

Quasi: E.g. an historia Constantij Magni Imperatoris
a Pro Sylvestro Papa baptizati sit vera? vera in affi-
mat Baron: sicutus auctoritate actum St Sylvestri
compilatoris. falsa vero ostendunt Cardia: Pero. Sponta:
Petavius & coeterniq, Auctores eruditissimi ex Cusebio
Caesariensi. Si facti hujus possibilitati tm in hancere velimq
n est, cur rejici debeat: nkl em qtinot, quod abste sit im-
possibile, imo abste cogendo, est vis possibile, potestq, dici,
quod Cusebius, qz gratiam asertit, in Arianoru, gotu, partem
subabatur, quia mentiri voluerit, atqz illi qz circa factu

istud cum sunt secuti; ipsius testimonio fuerint decepti.
 verum si regula, qua tradidimus, servare, atq. oes, qe cir-
 ca baptismum hunc Constantini occurrent, utrum paucis serio
 expendere velimus; deprehendemus profecto, veritati
 magis consona esse ea, qe de eo refert Eusebius, quae qe
 ab Auctoritate actuum sui salvestri memorantur; nam
 n̄ est cur metum fidamus ijs, qe huc modice fidei Auctor su-
 scriptor aperit. Voluit in hunc vellet, potius, qui Constantini hunc
 baptizatum fuisse aperit. contra verisimile in off. Eusebii,
 ut pote vixit grave et doctum causam fuisse mentis ita adeo
 celeberris, galis fuit Baptismus tanti Imperatoris, qui p̄m us
 Cila. Ibi in Libertate aperuit, narratione; notis em̄ upi
 verso orbi esse debuit ille Baptismus in hunc, cu scribebat
 Eusebius, ut pote 4to vel 5to post huius Imperatoris mortem ad.
 In Phryca 909, Siu verum nobilitate et corpore sua, verisimilitu-
 dine em̄ et stabilitate plerumq. ducimur; nec male notis
 actum putamus, si j̄ illa cūda astatui ead apigere volang.
 at in metaphysicis vel in ijs qe in hae sua n̄ia habent gaudi-
 one, auctoris et evidentibz demonstrationibz est opus, ut men-
 tis nostra speramus obtineatur; sum̄q. adhibenda est
 cautio, ne forte rei specus et umbra pro veritate no-
 bis obrepat.

In nobilitate verò et in ijs, qe civitas huae vita so-
 ciate spectant, id in nobis cavendum, ne ullis temerari-
 zis iudicijs mente nostra exurcetur; qe nos n̄ spectant,
 vel nostra n̄ intrant, ne disquiramus, vel ad cen-
 sura nostra tribunal vocemus. facta aliorum, qam-
 vis iniqua, ne reprehendamus, nisi ubi id officij xpi-
 ratis postulaverit, atq. tu in cu moderatone et fra-
 vitate fiant oia. nemine obre semel aut iterum
 mali gesta iniqua, aut ineptum ad alia reputemq.
 et fuit à vituperijs et injurijs nobis est abstinenti-
 du; ita nec in in aliorum effusas calides, iustim
 ubi presentes fuerit nobis excurrendum, ne idepti et
 grape adulari velle videamus. Calumnijs et inju-
 rijs nqa vice defendamus, sed potius eos qe talibz
 nos afficiunt, benevolentia qglutamus, atq. cora
 alijs qe bene de ipis iudicemus; hae em̄ ratione
 in motto Ergly monito carebimus pro debito astro
 sed in efficiemus, ut auditores nostri, praesenti qe, qibz
 nota fuerint inimicorum astro calumnia, nos velut

manuetos et integerima vita homines suscipiant, calu-
 niosiores vero nros velut mendaces et maledicos inbuante
 et repulenti, nro sic nobis, gamvis de illis bene dicantibz, in
 fcedem habeant, prout olim Libanius ad Theodosium scribebat
 in hac verba, tu de nobis quod mala loqueris, nos am de
nobis bene dicamus; verum nro, tibi aliquid, nro, mihi fides
adhibebit. vale.

Receptum III

Ut erroribus ex vitiosa reo locutione exortis occureamus,
 singula voces, quibus utimur, et definienda, et ab iis, quibus
 agimus, ut idea persistat, exigendum. nam si simul quodlibet
 quilibet voce illi oporteat, nlla amplius in illius usu evan-
 di suberit occasio. E.g. Lili vulgares nll ita clare
 a certo sibi suam habent, qua quod ignis calidus sit,
 lapides graves; adeo ut si hac negaverit, insipienter ar-
 bitretur; idq; profecto uniuersq; persuadabunt, quamdiu
 a nobis definiendis abstinebunt. at quod primum hoc fecerit,
 in illius patebit, quid hac in re obuium et quid clarum
 sit, postulandum qd ab iis, quod per hac noia calidum et grave
 intelligant: Si em responderint, se per calidum id solum intelligere,
 quod in nobis caloris sensum exultat, per grave am id, quod
 a nlla re suffultu fertur deorsum; iure merito dicere
 poterunt insipienter illud esse, quod negat igne esse calidum
 et lapidum grave. Sed per calidum intelligant qualitate aliquid simile
 illi, qua nobis in se cognoscimus, quod hic calore sentimus;
 et per grave id, quod habet principium intrinsecum, et in se, quo
 deorsum fertur, gamvis si nullo alio propellatur facile offendi
 potest, eum nro clara duntaxat, sed obscurissima, imo
 falsissima negare, qui igne hoc sui calidum, vel lapides
 graves esse negaverit. Enim vero eode clarum est, igne
 caloris sui nobis inferre actione illa, qua in corpus nos-
 trum agit, sed nullo modo clarum est esse aliquid in igne simile
 illi, quod ad igne accedentes sentimus, eode modo clarum
 est lapides, qua primum e loco solimi emittuntur, defen-
 dere versus terra, sed clarum nro est, illos ex se ipsis, nulloq;
 alio protrudente deorsum fieri.

Caput II. De Enuntiatione.

Quia idea in nobis, ita iudicia verbis hinc signis exprimuntur: Haecq; verba enuntiationes seu propositives iudicij interprothes significant. quatuor. a. una enuntiatione nobis expr. cetera veniunt. 1. quae sit enuntiationis, seu propositivis naa. 2. quae sint illius proprietates. 3. quae species. 4. datus agendum de definitione ac divisione, quae praecipua sunt enuntiationis species, quae oia singulis & exequimur.

§ I.

De
a Natura enuntiationis seu propositivis.
Enuntiationis seu propositivis est oratio ab hominibus instituta ad exprimendum iudicium. In qua distincte oratio est genus; cetera eorum descripta obtinent. Oratio quippe est qualibet vocabulorum seu dictionum propositio ad significanda quaedam animi cogitatione aut cogitationis modum instituta. In cogitatione em distincti propositivis sunt ipsa cogitatio, seu cogitationis modus. Cogitatio est vel perceptio vel iudicium: utriusq; obiecta sunt res, vel res modi, seu attributa; nam perceptio est iudicium circa res duntaxat, et rerum modos occupantur cum hoc discrimine, quod menzupiendo cognoscant in obiecta, iudicando aut unum de altero affirmare vel negare. Sive perceptio nobis, iudicium vero verbis exprimitur. Modus cogitationis est qualibet mentis affectus, quae cogitationem, perceptioem scilicet: et iudicium constituitur; quales sunt admiratio, iustus, exultatio, et alia affectus, quae sunt variis verborum inflexionibus, seu conjunctionibus et interjectionibus exprimitur. unde alia est oratio adfirmativa, et truncata, ut Deus bone: alia imperativa, ut ista scilicet, alia optativa, ut salvis sitis.

observandum in attributa spiritus affirmantis idem
 diciari, ut ajunt cu subto; sive fieri quid idem
 de subto: ut in dicitur Socrates est homo, est & hylg.
 Srus est Socrate ee hunc hoc hunc b hlu. n in
 idcirco ois spiritus affirmans dii debet identica p
 ea tm, in qd attributu est qid id e ac subto, q amvis
 in illius idea puse n gntetur. E. g. in dicitur
miseriordia Dei est ejus justitia, Et spiritus identi-
 ca, qia misericordia Dei est qid id e de ejus justitia,
 cu utraq. Et ipse dicit: idea tm justitia in idea mi-
seriordia puse n gntetur: Sed in dicitur, circulus
est figura, idea attributi, in idea subto clare et
 distecte gprehenditur, unde identificata qd attrib-
 utu cu subto, sed tm spiritus n est identica.
 Notat, inus spiritus identica et negatoria ea, in
 qd id e de se ipso affirmat, eod nore; ut in dicitur
ens est ens, hoc est hoc.

§ II.

De
 Proprietatibus enuntiationis,
 seu spiritus.

Proprietates Enuntiationis vocante attributa qeda
 2 ^{aria} qe ipi qveniunt, et ex ipsius eptia, seu septia
 attributo pmanant: eaz duplex generis vulgo
 distinguit, Simplex nimiru et plex.
Simplex A ea, qe uni soli spiritui foru spectata
 qveniunt, Sex ipsius quantitas et qualitas. plex
 Punt qe n possunt nisi plbz sul simplis gchere
 sunt, oppositio, aquipotentia, et aversio.
quantitas spiritus est ipsius velitas, particularitas,
 et singularitas, qe ex spiritus subto p repetitur
uolus spiritus est ea, cuius subto uolus fuerit,
 hoc est, sedu tota sua extensae, qd fit, cu
 ei pfigitur, una ex his particulis, ois, vel nlq
 ut ois hoc est mortalis, nila res creata est infinita

na aligi Roës & nigri sicut in Ethiopia; aligi ueris
 alii ut in nova Zembla, aligi Coloni Solimiani,
 Aqda Angli tremuli, alii in ista ppitnes ab oibz
 vulgò pro falsis habentur, quamvis sint in ma con-
 tingenti, seu quamvis earu attributa gtingen-
 ter in subto gorniat; gò ppitnes in dfrta in
 ma gtingenti sunt ules.

Diximus J. facta moralis. Enim verò ppitni
 in dfrta in ma gtingenti passit uilita, mo-
 rali; qe quamvis aliqua eius sine patenti,
 pro more in et gfrtugine hru, ut falsi ab oibz
 admitti debet, na in moralibus requiritur in godes
 ut plerumqta se habeant, sicut enuntiantur: unde ista
 ppitnes pro ueris habentur, iuvenes & iugstantes;
 mulieres sunt garula; senes queruli, qd iuvenes ut
 plerumqta iugstantes, mulieres garula; senes que-
 ruli.

Diximus L. nisi cu de narrate facti alius agit
 Lunc em ppitio in dfrta partlaris epe phibetur; qd
 explis illustrari pot, sic qdò Mathai 23. de militibz
 dicitur: et plectentes corona de spinis, posuerunt sup
 caput eius, nge xxi; claru est, id n de oibz sed de
 quibusda tm militibz referri; Acyfr illi dicitur.
Qualitas ppitnis est affirmatio vel negatio; ueritas,
vel falsitas.

Propositio affirmans est ea qe unu de alio enun-
 tiat; negans, qe unu ab alio remouet.
 Ex quantitate am ppitru una cu affirmatne,
 vel negatne su ypius qualitate, qd duplex
 nascitur, ppitru genus: Sicut ules affirmans
 qe exprimitur p littera A ules negans,
 qe exprimitur p littera E; partuicularis affi-
 mans, qua denotat littera F. et partuicularis
 negans, qua littera O exhibet, juxta sequen-
 tes uersus.

aperit A negat E; verū generaliter ambo.
aperit F negat O. Sed particulariter ambo.

A, ois hoc est iustus.

E, nullus hoc est iustus.

F, aliquis hoc iustus.

O, aliquis hoc n̄ est iustus.

Atq; hinc oritur oppositio q̄a s̄ eff̄ inter
pp̄ntes q̄teras.

Oppositio igit̄ pp̄ntiū, est eand̄ pugna vel sedū
quantitate sola, vel sedū qualitate sola, vel
sedū utranq; sūl, modo idē p̄tu habeant et
attributa. . . qua pugnant inter ~~se~~ sedū qua-
ritate sola dicuntur subalterna. ut A et F.

vel E et O. qua sedū qualitate sola opponunt̄
si sint amba illas, dicuntur ḡtraria sūb A et E.
si sint partiales, dicuntur ḡtraria ut F et O.

Lonḡ qua pugnant sedū quantitate et qualitate dicuntur ḡtra
dialoria, ut A et O, vel E et F.

ḡtradictoria verō dicuntur pp̄ntes singulares illa, q̄am
una negat, q̄d altera affirmat; v. g. Aristoteles est s̄ltorū
Princeps; Aristoteles n̄ est s̄ltorū princeps. ḡtradictio

em̄, ut vulgō definiunt, est affirmatio et negatio ejūsdē
de eodē sedū eodē oia.

æquipotentia pp̄ntiū est reductio oppositōū pp̄ntiū
ad eundē sūū, ope particule non. q̄a p̄ponitur
p̄to ḡtradictoria, postponitur p̄to ḡtrarie, p̄a
et postponitur p̄to subalterna sedū hinc versimilū,
p̄a ḡtra dic̄: post ḡtra: p̄a postq; subalterna.

Itaq; A sive ois hoc est iustus reducitur ad sūū ḡtradictoria
O sive aliquis hoc n̄ est iustus; si p̄ponatur particula non illius
p̄to hoc modo: n̄ ois hoc est iustus; si em̄ n̄ ois hoc est
iustus, certe aliquis hoc n̄ est iustus.

Simili modo E, Sive, ois hoo est justus reduitur ad A
Sive ois hoo est justus postponendo partem Non ignis
folto sic: nllus hoo n est justus, id est, ois hoo est justus
pariter A reduitur ad id, Si folto ejus pro et postpo
natur partem Non; Ex. n ois hoo n est justus id est
ae aliquis hoo est justus, id dicendum de E, et O.
quod conversio est mutatio folto in positum seu attributum,
et attributum in folto remanente se positum veritate,
sed mutata in qua illius extensio. hinc duplex est
positum conversio, una simplex, altera per accidens.
Conversio simplex est ea, in qua remanet eade positum
quantitas seu extensio vel accidens, quod positum est
velis negans, vel particularis affirmans, ut E est J.
E. nllus nae est res cogitans, nllus res cogitans est nae.
J. aliquis hoo est justus, aliquis justus est hoo.

Conversio per accidens est ea, in qua n remanet eade positum
quantitas, ut folto cum positum est A Sive velis affi
mans, quamvis haec conversio in positum E sive velis
neganti convenire possit. A ois hoo est aal,
aliquod aal est homo.

Differencia vero illud, quod introducitur inter positum con
versionem velis affirmantis, et conversio positum velis
negantis ex co probitur, quod attributum positum velis
affirmantis particulariter sumatur; attributum vero
velis negantis secundum totam suam extensio negatur, ad co
sumatur velis: v. g. in dicuntur ois hoo est aal
sim n est, sed hoo est ae aal, sed aliquod aal
unde in positum partem quanti est, Sive aliquod aal
est hoo, sed in dicuntur, nllus hoo est Capis, unde dicuntur
nllus hoo est ullus Capis; unde in reciproca partem
est, nllus Capis est hoo.

Tertia quæstionis species, quæ admodum impropria est, dicitur
per quædam positivæ: cum nunc sit hæc finitio, sunt infiniti
sive potius indefiniti. Sic adjectivæ part. Le. Non. hæc
quæstio species quæritur per affirmati part. Le. neganti, vel in
negati affirmanti.

O. Aligis hoc non est justus; aligis non justus non est non hoc,
Adductæ hætenus quæstio per affirmati leges hoc diffisio quæ
penduntur:

C. J. Simpler quæritur C. A. per accidens
A. O. per contrap: sic fit quæstio tota

ultima est per se positivæ prædicatæ sunt ipsarum veritas
et falsitas. vera autem dicitur per se, quæ dicit quod id est, quod est,
aut negat esse, quod non est, falsa vero est, quæ dicit aliquid esse, quod
non est, vel negat esse quod est.

ut autem veritas vel falsitas prædictis accurate percipiatur, in insig-
nandus est illius sensus, qui partim ex hinc suppositione,
et loqui solent schola, seu acceptæ, partim ex eorum quæ-
ne definitur, aligdo enim sensus supponit seu accipitur. maale id
est, pro se ipso; nam supponere in significatæ neutra præfixa
Barbaro scholasticæ stilo, sic id est, accipi seu accipi: ut
cum dicitur Deus est vocabulæ dissyllabæ, vox Deus sup-
ponit maale, id est, pro se ipsa accipitur seu usurpatur.
Loquens in se sumuntur vocales, nunc pro se a aliis quæpta
seu pro rebus significatis, et mente perceptis: id quod multis mo-
dis evenit.

1. in prædictis aliq. illi per litterali, ut vocant, et obvi
seu, quæ nunc verba sive præ, sive metaphora, seu
per translationem usurpata præseferunt: præ quæ, ut cum
dixit illi, Ego et pater unus sumus: metaphora vero, ut
cum dixit idem Salvator noster: Ego sed vitis, vos pal-
mites: 2. illi per se mystici sive spirituales præstati
in scripturis sacris, ut cum dicitur: C. 25. v. 4. dicitur
non ligabis os bovis ferantis in arca fenes suas.
Sens litteralis, et obvius est, quæ verba ipsa ex-
primunt: sens vero mysticus sive spiritualis est ille
qui a spiritu sancto veteris et præcipue interpretatur
et quæ significat prætorit, et s. Evangelij præconibus nunc
substantia sive pæctæ, prout interpretatur A. Paulus, 1. Cor. 10. 17.

huius spiritus maxime spectandus venit in scriptis
 veteris testamenti: nam proprie et proprie scriptis et
 figuris à spiritu suo nobis ingeritur. Est autem vel
 allegoricus, vel tropologicus, vel anagogicus. Species
Christi, et Culicis, huius in terris militante. 2. moris. 3.
coelestis patria; huius de rebus credendis; 2.
 de agendis; 3. de sperandis. verum de his scribis
 furius agemus in illigia infra, sed ubi è sacra script.
 nobis sermo erit.

Verus et realis proprius et naturalis Subtilius adhuc
 dividitur in eum qui vocatur realis, aut identicus.
 et in eum qui specialiori ac strictiori ratione, et modo
localis appellatur. E.g. hæc propositio, justitia Dei est
epus miseria, vera est in seu realis, et identicus,
quia ea vera justitia Dei est quod idem ac ipsum mi-
sericordia, ipse est deus ipse. Id vera est in seu
localis ipse et stricti accepto. Item justitia ipse
et localis sive sedu suum ceptu ipse, et ab aliis
formis seu ceptu separatu spectata: vel, ut alii loquuntur
justitia ut sic sive ut est localis; sive justitia redu-
cativæ simplicis, ipse reducativæ et repetitivæ vocæ
justitiæ per partem gubernat hoc modo: justitia ga-
ternus justitiæ sive justitiæ gubernat poenas infligit:
si em accipitur justitiæ divina, in poenas infligit:
justitiæ in qua est hæc ratio gubernata, non est miseria
in ipse, localis, et reducativæ accepta, ipse ga-
ternus parit, alius em est ceptus Dei punientis,
alius Dei miserentis, et parientis.
Propositiō in aliquo vera est in seu governo, et fal-
sa in seu diviso, aut vicè versa. v.g. happunt
ne, quod loquitur non est loqui, quod amat non est odisse
sunt vere in seu governo; quia non est ful governans
loquens in negativæ cooperationis. vel actus amoris,
in actu opposito odii; vel denique una hypothesi
in alia hypothesi propositis opposita. Et fal-
sæ sunt in seu diviso, quod ipse dividitur negatio
actus ab actu; vel unus actus ab actu oppo-
sito, aut hypothesi ab alia hypothesi opposita

na qui cogit in du cogitur re hinc potia n cogendi;
qi odit, in du odit amandi potia q servat: unde atq
aligis stare p cu potia, ad aligis byponhu; npe vel
ad sui ngatne, vel ad artu q statiu, Cuat fite cu sui
ngatna, vel cu artu q pario pome nequeat.

Huc p hinc distractio trans p qua nimiru refouante
fri ad aliud hinc qua qd p verbu impostatur. E. g.
in hac lxi parte Matthaj ii. v. 5. cœci vident. p hinc
coeci distractitur à hinc p hinc ad p hinc: na hinc
est p hinc hinc p hinc, qi modo coeci erant, nunc vi-

dent. Propositio qd p ia vera in seu collectivo
et falsa in seu distributivo. aut videt. v. g. qd
dicit Horatius Epist. 2. l. 1. nos nos sumus p veru
est in seu distributivo collectivo; id est, nos oes sue et
collective sumus, n vero singula partis et distributive
accepti, sung nos Leu turba.

Dicto apud Virgiliu lib. 4 Aneid. oibus umbra Brus
addere, Aligilbet in seu distributo sue in singulis locis
Georgis et distributive, in qibz Luturus et dneas,
quod hinc docta de se loquentu inducit; n vero de
oibus locis sue et collective spuatis; na umbra vibz
locis sue de se n p.

Cum hinc in spuatis sumite inter seu distributive, ape est
aligdo ad veritate spuatis, ut pedu distributive como;
da, sive rei de ga sermo sit, accomodata, et veni;
ense accipitur: n vero pedu distributive in ted ra, et
serba, qa ad limitate aut heffuante excludat.

Hujus rei explu affert S. Aug. his verbis: de aligo
litteraru magistro, qi in divitate Polus est diuim,
oes iste hinc litteras docet, n gia oes dicunt, qd
quod nemo, nisi ab illo disit, quing, si litteras
disit. Similiter cu oia p verbu facta diuim,
illigenda si oia, qa facta sunt, n ipso verbu
qd factu n est, ut expliat id Sg Aug: tract:
in Coa: noo q.

Item q log, ape est, ut, frus comunis illigata hinc de gene
ribus singuloru n vero de singulis generu, ut qd ostus
ad tharsa os ait: decimatis Mentham, et Rubham et
oe Olus; n im tharsa singula ois generis oleu indi
vidua decimabant, sed ex oi oleu generu decimaz soluebant

hac et alia huiusmodi observanda sunt à Logico ut de
 ppositum veritate et falsitate ferant iudicium.
 de ppositum generare, ex qua in ppositum veritas aut falsitas,
 pendet, agens & Regenti.

Quasi adhuc scilicet hic à Logico an ois plane ppositio sit
 vera vel falsa: ite an inter duas ppositioes singulares,
 sibi invice contradictories de futuro contingenti, vera
 sunt iste. Petrus cras disputabit, Petrus cras non
 disputabit, una est dicitur de futuro contingente vera,
 altera falsa. pro quibus duabus ppositioibus solvendis
 sunt sequentes duae regulae.

Conclusio I.

Omnis ppositio est vera vel falsa quia iudicium aliquid exprimit, vera
 est aut falsa.

Prob. ois ppositio logica vel generalis est obiectiva,
 quod significat, et cogitativa, cuius est integritas, vel
 utriusque est dependentia. si obiectiva et cogitativa est
 generalis, vera esse dignoscitur, si vero dependentia
 est tunc falsa est, quod ois ppositio est vera est aut
 falsa.

Conclusio II

Propositum de futuro contingenti est singulari sibi
 invice contradictorium, una in se dicitur, seu dicitur
 vera est, altera falsa.

Prob. I. illa ppositio est vera quia congruit in se
 obiecto seu re significata. sed ex his ppositioibus una
 congruit in suo obiecto, seu re significata, quia scilicet signi-
 ficat in futurum, quod re vera futurum est. quod
 tunc in se est possibile, ut dixerunt, eaque de-
 pendeat, atque se potius, ideo vera erant et dicitur.
 quia res futuras significabant, et plane in eis gra-
 viebant.

Prob. ppositio de re pposita idcirco vera est, quia
 quondam in presenti tempore vera fuit, quod in ppositioibus
 de futuro iam est dicitur vera, si aliquid res sit futura

79
 n' em miris fuit altomate, cu xpus dixit iuda fore
 ut ab eo traderetur, qua nunc veru est, illud a iuda
 traditum fuisse: na veritas ppriis pterita aut futu-
 ra ex pntis veritate pendet; tamet si rei futuura veri-
 tas aut falsitas nobis sit incognita p deus esse novit,
 qd futuru sit cu oculis offus oia nuda sint et aperta.
 Confirm' veru est me nunc scribere, qd heri veru erat
 me hodie scripturu, na ut diximus, veritas rei
 pterita aut futuura ex pnti pendet.

$$S = 0 =$$

obj 1. qtra i gelne pprietas practica, qe futu id effi-
 ciant quod significat cuius modi si fauores nec vera
 nec falsa sunt, qd. Prob a. i. n' si vera, qia
 nlla antequa pferantur habent obta. Et n' si falsa
 qia obta sunt operante. qd. Et ad 1. n' i mbru
 ante ad 2. n' pater i mbru ante. pprietas
 practica si vera, qia n' pntis p pntis p pntis
 dicit, qua cu si prolata: nec pntis obta illaru
 syllaba prolata est, qua veritate sua greguntur,
 et cu he significata greguntur.

obj 2. pprietas qe diuante insolubiles nec vera
 sunt nec falsa; na sunt ejusmodi, ut ex caru
 veritate falsitas gsequatur, et vice versa, unde vo-
 carit pprietas p pntis falsificantes: Si si reprobe
 dicant, mentior cu antea combus haud fuerit: si
 vera est ista pprietas tunc sil est falsa; n' em men-
 tior, sed veru dicit: si falsa est, tunc sil est vera,
 na veru est me mentiri.

q. Tand vel smles pprietas aut alqis significare,
 tuncq sunt vera vel falsa, tamet nemo d'gnire
 possit na vera sint an falsa; aut si nll significat,
 ut collig nobis videtur, cu nll i supponant
 obta in pprietas eoa, qia sil: sunt alqaru raru
 signa p gramaticis duntaxat, qe syllabis et dntio-
 nibus gstant, p nll pprie iudicium expriment.
 enim vero qis p e' fuis hujus pprietas, mentior,

nisi prius alga verba potulerim? De de alqo alij
quoz valgo circūferunt, n̄ magni carite momenti p̄sē
nibus similibus, p̄tendū.

Obj 3. q̄da gelad 2^a. Auctores Aristotelis l. de Gen^{te}
C. 9. dicentis, duarū p̄p̄tū singulariū sibi ḡtradi:
certū de futuro ḡtingenti neutra ē d̄finita vera
neutra falsa. q̄o. C.

P. j. hic curandus n̄ est Aristoteles atq; Ethicus quid
d̄finita in metis alijs habuerint, quippe p̄hibet.
quidni est hic erravit? verū utriusq; excusari potest.
Si dicatur; neutra ex his p̄p̄tū ē q̄ d̄finita ve
ra, neutra falsa q̄arabē ad nos n̄ p̄p̄tū, cognitō
q̄ d̄finita n̄ p̄p̄tū, ultra vera ultra falsa s̄t l.
neutra d̄finita vera est aut falsa q̄ad se ipsa et n̄
se ipsa, s̄u r̄tne ob̄i falsari vel n̄ falsari, ita.

Obj 4. p̄p̄tū d̄finita vera habet ob̄i d̄finita
ai futurū ḡtingens n̄ est d̄finita, cū sit ḡtingens
et eventus anticipis, q̄o. C.

P. D. M. ob̄i p̄p̄tū d̄finita vera est d̄finita
s̄t s̄t p̄p̄tū de re p̄p̄tū, aut p̄p̄tū l. si s̄t de re
futurū P. M. C. M. ita coad. ad veritatem p̄p̄tū
de futuro minime requiritur, ut ob̄i s̄t d̄finita, p̄
p̄tū est, illud q̄ d̄finita, aut d̄finita futurū. Est
am d̄finita futurū s̄u in se, n̄ p̄tū si re vera exhibetur
est, s̄u in sua causa, s̄u nunc indifferenti s̄t ad id
se d̄finita s̄t.

P. alij distinguunt in futurū ḡtingens n̄ est d̄finita
in actu exercito, et pro t̄pore p̄p̄tū l. in actu sig
nato, et pro t̄pore futuro P. M. et coad. na quom
vis voltas d̄finita s̄t caa libera et p̄p̄tū nunc
indifferentis ad disputandū vel non disputandū, ipsa
in die crastina alterutrum est electura; ac videt̄ d̄finita
quā in parte s̄t se inflexura.

passab. 1. s̄t ob̄i p̄p̄tū de futuro ḡtingenti est
certo ac d̄finita futurū, n̄ ḡtingenter. s̄t hoc est
absurdū, q̄o. C.

P. Null. aliud em est alq̄d certo ac d̄finita
q̄ futurū; aliud vero q̄ futurū. illud vero
futurū d̄finita, q̄o ita futurū est, ut n̄ p̄tū n̄
q̄ futurū. illud am certo ac d̄finita futurū
est, q̄o re vera q̄ futurū est, s̄t s̄t p̄tū s̄t futurū
C. 9. nunc s̄t, et veri certo ac d̄finita q̄ p̄p̄tū.

are poterat, me hodieina die esse scripturum: ut in
nunc nunc scribo; in a potui, antequam scriberem, et sperare
a scribendo, et nunc, dum scribo, pene me retinendo, et hactenus
a scribendo: igitur, quod certo ac determinate futurum est, non
nunc est futurum.

Prop. 2. futurum contingens non est certo et determinate in futurum
nisi in libertate, quae est indifferens. si res fieri non potest
determinate et certo futura, ut illius quod est indeterminate et
indifferens, quod.

Prop. 3. M. D. m. res fieri non potest determinate et certo futura
ut illius, quod est indeterminate et indifferens passiva ut
aiunt, indiffia C. ut illius, quod determinate est indifferens,
et se ipsum determinat, M. m. et coa. Libertas seu voluntas,
quamvis sit indifferens et indeterminate respectu actuum suorum,
ita ut eas libere ponere possit aut omittere, tamen se ipsa ad eas
vel alterutra determinat, et, eger ipsius indiffia est activa
ut cuius certo quamvis in nunc, se ad id vel aliud agendum
vel omitterendum determinata est, ergo iam antequam operetur
ipsa, in se determinate verum est.

Prop. 4. M. ad ea tunc agari non potest vel ex eo, quod in
Libertas seu voluntas duo genera sunt ponere vel agere
hanc possit, ita antequam ad illius futura determinate,
iam verum sit, ea se certo ad unam ex duabus, quae prout
possunt, rebus generis aut gradibus determinaturam
betra quae hic adhuc obijci possunt, illas solvenda sunt,
ut quae ex sua rei repetantur; quod alios affros remitti
mus.

§ III

De
Varijs spirituum speciebus.

Prater divinos spirituum ratione quantitatis et qualita-
tis dante adhuc aliae illarum divines max et foa
ipsarum spectantes, quas sequenti et expendimus.

Propositio igitur ratione max seu prout alia est Simplex
et plexa, et posita alia.

Propositio Simplex ea dicitur quae ex simplicibus seu
inglexis suis constat, ut, Deus est spiritus.

plexa est ea cuius alteruter vel uterque prout
est plexus, seu plures ideas complectitur. ut in dicitur
hoc qui deum diligit, ergo implet. sed virtus spiritus,
ipse, hoc qui deum diligit, est spiritum et similitudis

in se alia pprietas quae vocatur incidens sicut qui
Deum diligit, huius pprietas solum est nomen relativum
qui dicitur aut incidens, quia in alia pprietas pro
posita, quae vocatur iuxta seu principalis sicut hoc qui
Deum diligit lege implet. aliquid in solum attributum
est gloria, aliquid utique huius est gloria.

Propositio incidens est vel explicativa vel abstracta
tunc explicativa est, cum id solum explicat, quod in idea
generali ipsius facti vel attributi continetur; e.g.
cum dicitur: hoc qui pro Deum creatus esse debet indefi-
nenter ad Deum tendere: haec pprietas incidens qui
pro Deum creatus est explicat solum id, quod huius ge-
nerationem sumpto, seu cuilibet homini nunc quoniam
unde quomodo est pprietas principali adducere,
nihil solum ex ipsius veritate deesse debet: nam vera
est haec pprietas, hoc debet indefinenter in Deum ten-
dere. et abstracta est, si quae affuit, solum re-
stringat: ut cum dicitur, hoc qui Deum diligit,
lege implet; haec pprietas, qui Deum diligit abstracta
hinc significatne et ea restringit ad solos homines
qui Deum diligunt: unde non remaneret pprietas princi-
palis veritas, si pprietas incidens ex ea removeretur:
siquidem vera non est haec pprietas: hoc lege implet;
ut patet.

Propositio gloria in non solum in solum vel attri-
butu sed quod in in affirmativa seu negativa inci-
dit; sicut: in affirmativa aut negativa aliquid additamen-
to solum solum: ut si dicitur, certum est terra est rotun-
da, non solum affirmo rotunditatem de terra, sed
inimmo addo, id esse certum; sicut solum ista pprietas,
gloriam mente humana est immortalis: sapientes
docent Deum esse colendum, fieri non posse, ut peccata
sint impunita: Et omnes modales pprietas in
quibus ipse modus exprimitur, quod attributum affi-
matur vel negatur de solum: ut cum dicitur, ipse
est circum esse rotundum. de quibus postea.

Propositio quoniam est ea, quae ex multis solum
solum vel attributo quoniam, vel solum multis solum habet

Subtu et attributu: eaq, dupliis est generis, vel
em illius qronitio oibus paret, et ideo explicite vocat;
vel ista qronitio est paulo obscurior, unde dicitur in
Scholis ppatio exponibilis, melius diceretur explicite
Pilis et impliita.

Explicite ppatis sex s; species, scil copulativa,
disjunctiva, qd' honoris, causalis, relativa, discretiva.

Copulativa dicitur, qe ptra habet ptra, vel plura
attributa per copula affirmante Et, vel p ngante
Nec connexa: ut, vita et mors in manibus lingue;
nec vita, nec mors q' Separabit nos a Paradiso Dei.

Disjunctiva vocat ea, cujus membra p partula,
disjunctivas, vel, aut @ colligantur; v. g. aut
amat, aut odit mulier, nbl est tertiu.

Conditiohialis est ea, qua duas pbet partes p
partula qd' ornat Si, conjunctas: ut in duo, Si
mens hois Spiritalis fit est in ornat. Prima
pars, in qua qditio Si collocatur, dicitur antecedens
aut prius: Et dicitur gregens, aut posterius vel sequela

Causalis est ea, qe duas habet p pntes p partulas
causales quia, ut @ colligatas: ut in dicitur: va!
vobis divitibus, quia mercede vestra auipistis.

Relativa est ea, qua quanda relatae aut respetu
includit v. g. ubi est thesaurus tuus, ibi est thesaurum.

Discretiva dngent ea, qua diversa iudicia ex-
primit per partulas Sed, En, aut Similes distincta v g
veritas fatigari pt: n ta vici pt

Implicite qronitio ppntis in vulgo quinq, vocantur species:
Exclusiva scil, Exceptiva, q'arativa, inceptiva et de-
sistiva.

Exclusiva est ea, qe a p'rtu venire ait alui p'to, ex
dupi locq alijs p ductiones exclusivas, duntaxat p'lu
En @ E. g. Nobilitas sola est, atq; unica virtus.
id est, virtus est nobilitas; nec ulla alia p'te ipsa ornat
nobilitas. Unde haec ppntio qronitio est, et duo
q'antur iudicia, licet ipsi qronitio cuilibet
non sit obvia.

Exceptiva est in p'rtu affirmate aut ngate de
p'to p'dm tota sua exten'ne; exceptis quibsdam

istius poti inferioribus & partibus, nisi, pte
 ut cum dicit: Ois, nisi pariter equitis, sue
peribitis.

Comparativus est ea, quae comparat unius cum
 alio exprimit ut cum dicit: potius mori, quam fore
dari. Ut autem fiat comparatio inter duo, non solum est
 positiva ipsius comparativi utriusque comparationis, ubi
 convenit: v.g. ut aliquid dicitur alio melius, non solum
 opus est, illa duo esse bona: nam recte dicitur Celi
 C. 40. v. 29. melius est mori, quam indigere: Ci-
 cet utrumque, tunc malum haberi potest.

Plurimum, tamen non instituantur comparationes nisi inter
 ea, quae positivus comparativus gradum participant:
 v.g. nix non solet dici candidior atramento, quod
 non atramentum candorem non participant.

Propositio inceptiva denotat, aliquid tunc primum
 esse: ut cum dicitur advesperascit: vel cum Verus
 Janus invidens a potheosin, quae post obitum
 decorari solebant Imperatores, prima nostri
 quo extractus est, inscriptione fertur dixisse,
ut pater, Deus sis. id est, iam incepta vocari
Deus.

Derivativa ostendit, aliquid tunc primum nati:
 ut cum de impio exaltato ait propheta Regius
transivi Alee non erat, id est repente ei desierat.

Ad implicita quoniam proprie in redumant
 proprietates illa, quae potius habent quod, et du-
 bus aequivalent. quae de re paulo superius agere auct.

Si duas vel plures res similitudine quaedam
 inter se habentes sibi invicem in eodem loco puer
 dant, et recipi, si inter eas non magna appa-
 reat differentia, quamvis metaphice et aptius a se
 invicem distinguantur, eas tamen eodem locutione vocat
 et more, a se invicem non distinguimus, sed solum
 coram illa, quae illud, quod ipsis idem est de-
 notat, atque ex qua sua desumuntur in eodem loco.

prehendentes, de ijs haud scius loquimur, ac si una
eademq; res essent.

Sic, quamvis singulis momentis aëre mutemur;
nullovis aëre nos ambiente. Id eundem esse signifi-
camus, atq; dicimus, aëre qui prius frigidus erat,
factus fuisse calidum, n̄ fieri, ac si id defuit aëre,
qui prius frigidus erat, et qui modo calidus e-
st. Et in aëre ille, qui frigidus antea sensimus,
n̄ sit ille, qui nunc calidum deprehendimus.

Sic in, cum de fluminis alveus agi loquimur,
dilectus C. g. hanc aquam ante aliquot dies turbida
fluxisse, nudo crystalli instar clara esse: quamvis
minime sit eadem aqua. In idem flumen bis n̄ des-
cendimus, inquit Cereca, nam eide fluminis do-
men, aqua transmissa est.

De corpore caprisiungz aëlis, et inuēto hōis
haud aliter loquimur, ac si sup̄ eēt id corpus, quam
vis ultro quertū habeamus post aliquot annorū
spatiū, nec minima prioris mac, quae O illud
sunt attribuebat, parte fore superflua: atq;
dicimus, O huius aëlis decem ab hinc annis
certis mac partibz gustū erat petū ab ijs
discrepanctibus, quibus modo gustat. hęc Co-
gendi ratio sibi met ipsi gratia eē videtur, si
em O istud modo longe diversis partibz gustat,
quā v. g. ante decem annos gustū fuerit, factū idē
O dici n̄ poterit. Et in de eo loquimur, qm̄ de
uno eodemq; sp̄ corpore. Idem am̄ huiusmodi offi-
nes vera s̄, quā idē noem in ijs diversa s̄bla significat.

serunt Augustus de Urbe Roma dixisse, In ea
Liberitiam invenisse et marmorea relinquere
Similiter de civitate, domo, ade Parva dilectus, qd
hoc vel illo spore destruta, alio spore verō restituta
fuerint. quana itaq; illa Roma est, quae modo Libe-
ritia, modo marmorea fuit. quana s̄ civitates,
urbes, domus, s̄pla gonda diruta, et alio spore restituta.

hac Roma Catherica eadem est, ac Roma marmorea?
 minima profecto: sed mens sibi qfusa quanda urbis
 qoa Idea effingit, cui Rasia Catherica Amarmorea
 tribuit qualitates: ex qibz si gstruantur pfitnes,
 atq; diate. Eg. Rona quae ante Augustum Catherica
 fuit, ab ipso facta fuisse Marmorea; vna Rona,
 qe uniu in pfit ee videtur, in dus vere di-
 versa pta denotat, p qe nulloius p qfusa qoa
 idea ptenent.

Ex his apertis, ni vehementer fallimur, liquet,
 qua inepte tllq; pstantes o pcuritate gerant
 in hac implicite pposita xti pfitae: Hoc est
 Corpus meum. Quemadmodum em si quis de hlo elq;
 olim flammis qsumptis, et postea reparato dicat:
 hoc hlo ante 10 aos gburto a spatio uniu an
 restauratu fuit; nemo qdendat, hanc pfitae adm
 pcurata esse et illu de fuisse, p qm huius fru
 faule ahequet; npe, huius extitit hlo alq;
 qd gburto fuit, cupis Cro deinde novu istud con-
 structu fuerit: ita qoz, nemo aferre pt, hanc
 xti pfitae Hoc est corpus meum alia Catherica ob:
 pcuritate, p faule illq;it, ea ita resolvi dbera:
 Hoc qd hoc momento panis est, alio momento est
 corpus meum.

Quid vend est, qd in hac pfitae pronoe hoc
 diversis hinc momentis id n gausat, quemadmodum
 in alkata de eode hlo gburto et postea restaurato
 pfitae noem hlo id hlo n gausat: A mens
 qe et pane et xti pfitae qd d obli pntis, qd
 p pronoe hoc exprimit, hinc qipit, hinc eoi
 rei pntis obli duo vere attribuit, qe unu et ide
 esse n possunt, npe illud certo qd momento esse pa-
 ne, et alio momento corpus xti. Quemadmodum, in
 mens de hoc hlo gburto et postea restaurato pfitae
 coue alq; hlo idea effingit, hinc eoi a qfusa
 idea duo attributa ad iungit, qe eide pto mixta
 gvenire possunt.

Hac ergo illi proposito, hoc est corpus meum apud Patho-
 tuos nulla patitur defectus: brevior enim et imperfecta
 est propositio Rujus exterioris et clara propositio: hoc ergo
 est panis in hoc ipso momento, est corpus meum, in
 hoc alio momento; in qua mens ea via suppet, qua
 in prope propositio expleta non sunt.

Quemadmodum enim, si quis pronos hoc adhibeat ad defig-
 nanda re alga, qua sine pungi potest, ideo pronos hoc
 puse propositio manet propositio, cui deinde mens clara,
 et distincta ideas ex tribus deducit, et opera illorum
 puestas, per modum propositio incidentis adijcit; ita cum
 istus pronos hoc pronuntiavit, hac eadem propositio adij-
 cebant, ergo est panis, et quia videbant illud re hoc
 momento panis, et quia addebant, et illi pronos hoc
 idea hanc propositio hoc ergo hoc ipso momento
 est panis. Et cum postea dixit, ergo hoc ipso momento
 istius, hanc mente propositio, ergo hoc ipso momento
 momento corpus istius. Itaque propositio ista: hoc
 est corpus meum hanc integra in mente propositio effor-
 mant. hoc ergo est panis hoc momento est corpus
 meum hoc momento. Et cum hac propositio clara
 sit et distincta, profecto et prior, quia istius est breve
 quendum clara et distincta sit oportet, quippe qua
 prioris propositio idea nulli admittat, aut re vera ergo
 sui vel ideas addat. hac de propositio sed mihi Maru
 mea propositio; modo propositio ad huc de eunda rene
 hoc propositio addimus.

Ugitur propositio Enunthatis seu propositio est ipsa propositio
 attributi seu propositio; atque hoc hanc ratione propositio divi-
 ditur in propositio contingente, propositio et propositio:
 tot enim modis attributi in propositio in propositio alga propositio
 perhibetur.

propositio est ea, cuius tri sunt propositio quincti, sive
 cuius attributi in idea clara et distincta propositio gnet,
 ut, propositio propositio: non enim propositio
 a propositio separari, a quoque non est propositio.

propositio est ea, cuius tri sunt propositio contingentes co-
 herentes et propositio non est propositio: ut, propositio
 est propositio, non enim hoc ipso propositio hanc.

Possibilis dicitur ea, cuius fieri potest vel consistere; ut
Petrus erit doctus.

Impossibilis vocatur, cuius fieri non potest, quia non potest, ut mens hominis est corporea, id est non potest esse non-gigni. Præterea enim Enunthationes seu propositiones vel assertiones vel modales.

Assertiva est ea in qua non exprimitur modus, quo attributum quæritur: ut cum dicitur, Circulus est rotundus, non exprimitur an verum, an falsum: gentes sunt filii rotundus.

Modales dicitur, in qua exprimitur modus, quo attributum affirmatur, vel negatur de re: ut cum dicitur, hic est verum esse rotundum, quæritur, est aliquid hoc esse modum. Possibile est blatum futurum doctus. Impossibile est mens hominis esse corporea. unde patet, hos modos quatuor recenseri solere, scilicet: affirmative, negative, possibile et impossibile. De quibus hæc opus est ut plura dicamus. Præterea hæc propositiones species in tres classes est referenda, prout supra adnotavimus.

§ IV.

De definitione et divisione præcipuis Enunthationis speciebus.

Ex omnibus Enunthationis speciebus, quas Coa quæderat nulla ad quarandas ceteras disciplinas majori sunt usus, et utilitatis, quæ affirmatio et divisio. Unde et eas, pro ratione instituti nostri hinc expendere animus est, atque si de affirmatione dicendum.

Definitio igitur generatim Præterea est assertiva, quæ aliquid in re, vel nomine obscurum est, expluat.

unde alia est affirmatio rei, alia nominis. Definitio nominis est ea, quæ determinat aliquid, quod per nomen aliquid intelligitur: ut si quis legem dicit, ad appello

id, quod in nobis est cogitatio principium, parum plerumque, quod voce alij eam vocent.

Ex quo habetur, quod definitio nominum ab arbitrio definitur, pendere: unde enim quilibet vox ex se eorum sua natura sit indifferens ad aliquid quod ducitur significandum, cuius cultus erit, in primum suum usum, voce aliqua ad hanc usque rem significanda determinata, modo primum alios hac de re comone suat.

habetur 2. Et dicitur nomen definitum moveri non debere, sed extra se controversia eadem esse posita, ut potest quod arbitraria sit: unde et principij loco à Mathematicis ponitur ut et ab alijs obsequi, qui demonstrandum curam habent. Nam facilius vana sententiae ex vobis homonymia, seu ambiguitate, nascuntur, nisi ea sic antea fuerint distincta, ut nulla in istis ambiguitas relinquitur, nec non status quibus clare et distincte percipiatur.

Quamobrem Sullius lib. de Officijs, Bis inquit quod à ratione suscipitur de aliqua re institutio, debet à distincte proficiere, ut intelligatur, quid sit id, de quo disputatur. Hoc autem de nominis, non de rei, distinctae intelligenti, cum definitio rei in genere vocari possit, non autem definitio nominis.

Definitio rei quippe est oratio explicans rei: Sic hoc definitum a vulgaribus, vel rationale; mens, ista cogitans; corpus ista extensa et solida seu mixta fragilis, Deus Ens perfectissimum.

Hac definitio rei duplex distinguitur, una explicita, altera auctentica, quae et descriptio vocatur.

Definitio explicita est, quae fit per principia rei explicita, ut per genus et differentiam: Species enim physica, seu natura generata, genere et differentia continetur, ut alibi explicatum est. Sic si describitur triangulus, figura trianguli linearis quinquangula, hoc definitio tota illius naturam comprehendit, nam quod figura dicitur, hoc est illius genus; et quod triangulus linearis quinquangula aperitur, id ad illius differentiam pertinet.

Definitio auctentica seu minus accurata quae et descriptio nuncupatur, est ea, quae explicat naturam rei, vel per causas illius extensas, hoc est per causas efficientes et finales.

Handwritten marginal notes on the left side of the page, partially obscured and difficult to read.

ut si hoc definitur esse aal ad aeterna beatitudine a deo
 creatum: vel p. proprietates et accidentia, ut si dicitur
 hoc est aal iustitiae, b. p. implume, reatu p.

fam ut recte dicitur cui fiat, tres spectantur igitur
 1. ut dicitur sit clarior re dicitur, alioqui p. ea res
 obfcurerit magis, quam illucentur. unde qd
 p. se sunt notissima et apertissima, ea dicitur n.
 egent. 2. est ut dicitur sit brevis, utiq. in ea
 redundet, 3. dicitur est ut dicitur sit reciproca cu
 re, qd dicitur: hinc tria axiomata illa: Cui
 gvenit dicitur, gvenit et dicitur: cui repugnat
 definitur repugnat et dicitur. Nunc pauca
 in addenda sunt de divisione

Divisio est totius in suas partes distributio:
 qd qd totu si sit potentiale, seu aale, qd a
 latius dicitur se, n. qd partes habet p. se, qd p.
 jectiva dicitur, ut genus habet p. se species. et spe
 cies p. se habent individua. Illud divisio retinet non
 generum divisionis. Sed si sit totu actuale et singu
 lare, qd se habet partes in se, qd dicitur actualis,
 et ex qibz gstat, rursus ex partes vel p. est p. ut
 corpus, et mens respectu huius, et divisio totius in
 illas non generum divisionis retinet, vel ista par
 tes p. integrantes dicitur, sive ut agunt, ex
 istativa, nimirum sive quibz tota alga est ista
 integra si n. p. tunc divisio ista dicitur partibus
 ut partibus corporis huius in caput, fructum, et alia

De divisione totius potentialis p. ferti agunt logi
 ci, illiusq. q. n. p. species, s. p. qd dicitur
 genus in suas p. v. g. p. p. in mente et o.
 2. qd genus p. dicitur suas dividit, ut cu dicitur
 se aal est vel ratio particeps, vel ratio definitur
 3. cum p. cu dicitur p. varia accidentia
 qd p. p. p. ut cu dicitur: de corpus
 vel movetur vel quiescit. 4. cu dicitur per
 varia p. qibz in se p. dicitur: ut cu
 dicitur de bonu vel est corpus vel animi.

91
res ita pariter divisas partes .i. ut partes divisas
adsequantur totum divisum, nec excedant aut deficiant.
2. ut membra divisiva sint opposita, et quoniam sunt
immediata, id est, ut inter totum et illa nihil sit aliud
intermedium, seu intermedium: ut in diu-
sis rebus vel est pars vel impar, nihil aliud divisum
intermedium pcedere debet. sed si aal divideretur in hoc
cone, equum & .i. prout dividitur, pcedet in hoc et
bellua: In bellua in cone, equum & .i. posterum
in oibz habenda e' claritas et distinctio ratio;
ac modo immediata divisio, sed in partes proximas
et immediatas; modo mediata, et in partes remo-
tiores, prout res postulat, ut erudit.

3. ut ista membra nec nimis multa sint, quia confusio
parerent, cujus vitanda gratia in philosophia est
divisio: nec unum quod alio quincatur: v. g. male
dividitur corpus humanum in caput, truncum, artus
manus et pedes & .i. nam manus et pedes in artubz
q'prehenduntur. Et haec sunt, quae de definitione, et
divisione tractanda putavimus, et quamvis in
Lulij's nihil utilitatis sit, quod bene definire et di-
videre; hic tamen de illis plura eloqui necesse non
censuimus, cum melius magis pendant a re tractan-
de cognitio, quae a totis coram. Et haec de judicio
atqz generali de parte coram affra dicta sunt.

Pars Tertia Logicae

De Ratiocinatione

ratiocinatio est tertia cogitativa species, quae
judicium aliquid ex alijs prioribz inferitur. v. g. ex
eo, quod vitrum transluet, inferitur occultis fora-
minibus patens esse colligitur: quoniam se, quod trans-
luet, exiguus saltu foraminibus pertum est debet,
ut lumbri transire pbeat. Si ratiocinatio ver-
bis exprimitur, dicitur argumentatio, quae definitur oratio
ad exprimendam ratiocinationem instituta. eaqz
solusplex est, solusplex ratiocinatio. Unde de

raciocinatio nra pmo nobis dicenda est: sed quid
sit et quod sit arguatur; atq; de quacunq; ad ea
pertinet suo ordine exponemus.

Capitulum I^{um}.

Racocinationis nra.

Cum racocinatio sit mentis cogitatio, qd unum
judicium ex alijs antecedentib; judicijs deducit,
ut oes definiunt; illius nra obscura esse n^o potest,
videtur, aperta, illa ad judicium reduci debere,
atq; e^o qm^d quaedam illius species, pro qo sit.

Conclusio I^a.

Racocinatio est quaedam species judicij.

Prob. actus mentis aliquid affirmantis vel ne-
gantis ex eo, qd alia affirmaverit, vel nega-
verit, est quaedam species judicij. ai racocinatio est
actus mentis aliquid affirmantis vel negantis ex
eo, qd alia affirmaverit vel negaverit. qo raco-
cinatio est quaedam species judicij. M^o patet ex sup-
parte 2. Tradita judicij definitio.

Minor prob.: ex eo v. q. qd quis affirmaverit, men-
te hinc esse fortia spiritua, aperta, ad e^o immortale:
quia ois fortia spiritua est immortalis. ai hoc est actus
mentis aliquid affirmantis vel negantis, ex eo, qd
alia affirmaverit vel negaverit. qo racocinatio est
actus mentis aliquid affirmantis vel negantis, ex eo,
qd alia affirmaverit qd qo est quaedam species judicij.
Ad am^o racocinatio habet peculiare, qd una idea in alie-
na n^o quingit, aut ab alie^o n^o separari, nisi prius utraq;
in aliqua fortia pro v^ois judicij fuerit qd parata, v. q. in
fortia racocinatio n^o prius quingit^{ur} idea fortia immortalis
in idea mentis, quod utraq; in idea fortia spiritua
fuerit parata, hoc modo ois fortia spiritua est immortalis;
ai mens hinc est fortia spiritua; qo mens hinc est immortalis.

huius ratio est, quod ubi coniunctio vel separatio est, ubi est
 ubi alius est, ubi se ipsa non movet, ubi quaedam
 idea opus est, et quod ista coniunctio aut separatio de se
 potest; quae huiusmodi idea arguta seu mediana solent appellari.
 v. g. Si quis dubitet, an attributum quodam sit, ubi
 mens huius est immortalis, cum sitis generalis, huius ad
 huiusmodi idea, ubi fortia fortalis, quae cum sitis est
 attributo lingillati quomodo; lingis, ea est mortalis
 deprehendit.

Quod si coniunctio aut separatio drom ppteris, seu
 quodam alius p se nota sit, ubi nullo arguto opus est,
 ubi ipsius veritas et felicitas demonstratur; cuiusmodi
 est ppteris p se nota, quae axiomata vocantur; v. g.
 et totum est majus sua parte.

Ex quo illi ppteris ubi si ratione duo saltem mitti oportere
 iudicia, in quibus uno quatuor, et in altero
 quatuor offendatur tertium aliquid ex iis ductum; quod
 modo gelusio aut plexio; modo quatio, aut pro-
 portio vocatur. Quatio est seu quatio non differens
 a gelusio seu plexio, nisi quod gelusio fuerit aliquid
 arguto confirmata, quatio aut quatio ubi sit, non
 vero probata.

Diximus 1. Conclufi saltem duo mitti oportere
 iudicia, nam ex uno est antecedens iudicium nulli gelusio,
 nisi aliud iudicium cum illo antecedente quatio
 iudicium, v. g. cum dico, cogito ergo sum: posterius
 iudicium ex antecedente non colligere, nisi aliud
 mente conceptum habere, Sed, ut ergo cogitabam, est
 seu existit; unde sumo: ai cogito, ergo sum.

Diximus 2. gelusio uno ppteris iudicium quatio
 et illo est quatio p altero iudicium declarant; v. g.
 hae gelusio ergo mens huius est immortalis in isto iudicium
quatio quatio, ubi fortia fortalis est immortalis;
 id est declarat ppteris hoc iudicium, ai mens huius est
fortia fortalis: nam si mens huius est fortia fortalis,
 certe in hae ppteris quatio, ubi fortia fortalis
 est immortalis, adeo, et ipsa velut immortalis habenda.

Verum circa ratiocinationis namque quoniam hic ad huc,
an sit simplex mentis actus, an quidpiam compositum?
quod de re ponitur.

Conclusio 2^a

Ratiocinatio est simplex mentis actus,
non quidpiam compositum.

Prob. iudicium est simplex mentis actus; prout supra
ubi de namque iudicij agebamus, à nobis demonstratum est.
at ratiocinatio est iudicium aliquid ut modo probatum est
ergo est simplex mentis actus.

obj. ratiocinatio quod nec multa iudicia. ergo non est simplex
mentis actus.

R. N. a. quoniamvis enim ratiocinatio duo saltem coniungat,
iudicia, ut tertium ex ijs inferat, non tamen ex multis
iudicijs quoniam, uti nec iudicium ex multis ideis con-
stat, licet eas coniungat aut dividat. ratiocinatio
igitur est simplex mentis actus, sive per se vel dispensus,
quod proprium, seu quod tamen alium ex alijs deducit probat.

Enim. Argutatio multa quod nec proprietas. ergo non
ratiocinatio multa quod nec iudicia; utpote cuius in
presens est argutatio.

R. N. a. quoniamvis argutatio quod nec multa quod nec
nec non tamen inde sequitur ratiocinatione multa com-
plecti iudicia, quia ratiocinatio est simplicior ex-
gumentatione, cum ratiocinatio sit actus mentis unum
iudicium ex alijs duobus saltem colligentis, id est,
aliquid affirmantis vel negantis ex eo, quod alia
quodda affirmaverit vel negaverit; argutatio
vero fit oratio aliqua ex multis partibus, seu
proprijs quoniam.

Quod est si verum sit, non tamen discutendum, ratiocina-
tionem cui loquendi usum cum argutacione pro-
mixtue accipi: unde dicitur: Longa ratiocinatio,
brevis ratiocinatio, et tamen. Si ratiocinatio sit
summa, non pro actu mentis unum iudicium ex

alijs duo
simplex

Argu-
et factu
quod dubi-
alijs
necesse
argu-
necesse
genuis

Def-
et pe-
pau-
se: a

Actu
genuis
dubio

Conse-
quens
genuis
argu-

defini-
quod g-
si p-
cogita-

nam p-
vultu-
dicitur

quod non
vero

alijs duobus, false, pendentibus inferentis, esse
simpliciori est, arguatur. De qua nunc agendum.

95.

Caput II

De Arguatur

Argumentatio non ab arguto dicitur, hoc est
ut Schola loquuntur, a medis, quod probatio seu probatio
quod dubia erat, quod probatur. Cum enim probatio
aliquis tria non ita inter se cohaerent, ut eorum con-
nexio ligida statim ob appareat, tunc opus est
arguto seu medis quodam modo, quod ista quaevis ma-
nifesta fiat; tumque probatio, quod probatio dicitur
gelusio aut gelusio appellari incipit.

Definitur arguatio, quod probatio, quod unum iudicium
ex prioribus iudicijs illatum differtur, probatio ex-
pente. Quae in arguatur tria reperiuntur

Scilicet: antecedens, consequens, et consequentia

Antecedens est id, ex quo aliquid inferitur, ac duo
false iudicia includit, sive ea ex praesupposita sunt
duobus probatio, sive alterum eorum lateatur.

Consequens est id, quod ex alio gregite, sive est
probatio aliqua collecta et deducta ex duobus
false alijs antecedentibus probatio, quae una
anquam suppressa et lateatur. Quae dicitur

Definiri potest, quaevis gregentis est antecedente
quod quod, bona est, inquit, gregens, sed false: v.g.
Si probatur false, tunc antecedens, tunc est
cogitans, recte inferitur. Hoc false gregens, quod

mae est esse Beata. quia quod quod cogitatur, tunc Beata.
viximus, et esse verum gregens. A mala coa ut si
dicitur. Curritus est volundus, quod differt in phara.

quod volundus sit, et quod sit, tunc Beata.
vero solida.

verum etiam egs et coa hoc modo differre
 soleant in scholis, aliunde in egs, grecianum,
gnaerum, coa et grecianis promiscue apud
 Auctores Latinae loquentis usurpante, prout
 norunt oes Crudi.

Varia poro de Argutae sic definita nobis
 Speciatim veniunt tractanda, quae Singulis &
 Exequimur.

§ I De Varijs Argutae generatim Speciebus.

Omnis Argutatio induitne a Sylmo peribiti-
 nete. Per inductionem adiungitur Engla, Sylmo
 vero associante tu Sorites et Dilema, quae
 meto, Sylmos virtute continent tu Entymema,
 quod est Sylmus truncatus; tu Epithema, quod
 est Sylmus, cuius alterutri vel utriusq; imparum
positum sua probatio advenit. Unde generatim
 Septa rari possunt argutae Species, quarum in quinq;
 sub duabus alijs gen generibus continentur, videlicet
Inductio, Engla, Sylmus, Sorites, dilema, Enty-
mema, et Epithema.

Inductio est argutatio, quae ex oiu sive generum sive
 Specierum, sive individuorum enumeratione, aliquid in
 se habet conu, et uelae geludite. v.g. Si quis dicit: au-
 rum legari potest, argentum legari potest, cuprum, stam-
num, plumbum, et ferrum legari; recte geludet,
 igitur et metallum legari potest. Haec argutatio
 Species est inuicibilissima, si integra sit et sita rari
 enumeratio: alioquin est manca, et sollicita per

Engla est argutatio, quae ex uno aliquo lingulari
 alio lingulari colligitur v.g. Si ex eo, quod integrum
 anni spatium insumpseris in re aliqua dispendia,
 colligat, tantundem sporis alteri regliri, ut ejus-
dem rei cognitio assequat; serum haec argutatio
 Species caute apm est adhibenda; nam in ijs

qua familia videntur, aliqua se occurrant discrimina,
 quae iuxta unius ex alio consequuntur infedunt.

Non enim v. g. Im fortasse febris alteri opus est, ut
 aliquid adducat, quoniam mihi. unde nota frequentius
 hoes errant, quod ubi ab exlo arguta fetunt.

Non autem errabimus, si ex eo, quod quis se probe quoad
 colligamus, ita nobis esse videndum: vel ex eo, quod
 male agendo sana iactura fuerit, à simili vivendi
 ratione nobis abstinendum inferamus.

Ad Explan. stant parabola, et Apologus.

Parabola hoc loco est similitudo vel collatio
 ex re facta, ad suadendum id, quod intendimus,
 comparata; cuiusmodi est ea, qua Nathan
 Prophetam Davidi proposuit 2. Reg. c. 12.

Item illa, quae in adhibuit Christus Dominus de patre-
 familias, qui operarios duxit, ut eos in vinea
 sua mitteret, Math. 20. de Sabore Boni Se-
 minis, ibid. c. 13. c.

Apologus est fabu-
 la, quae vel hoes in belluis, vel belluis inter se
 colloquentes ad nostra instituta finguntur;
 cuiusmodi sunt fabulae Aesopi.

Sylmus definitur, quod sit oratio quaedam, in qua
 consistit duabus partibus, quarum una Major
 altera minor vocatur, quaedam partibus se. gelysis,
 Regit, quod, ex eo, quod vera sunt duae partes;
 quae prima vocantur, quia gelni in Sylmo
 continentur, ut quod dicitur: Omne quod cogitat
 existit, ac ego cogito, quod Exipto.

Prima Sylmi sui definitio quasi solet in Scholis
 in quo consistit sit ejus, naa, an in tribus consistit,
 an in duabus. 2. Utrum, semel admittit principis
 tenetur quis aperiri gelni. gily. Exipto ita sedemus.

Ad 1. Cum sylmus, ut ex ipsius nodo data sententiae
 patet, sit oratio ex duabus partibus, et quae horum
 certum videtur, illius naa in tribus hinc partibus
 esse constituta, quod ratio quod ut Superiori capite
 ostendimus, in sola gelne seu illatae illius unius
 ex alio est corroborata, quia haec ratio simplicior arguta.

et in solo mentis actu consistit: aegritas vero est
oratio ex multis partibus composita.

Ad 2. respondemus affirmatiue: nam si geluio gtime
atur in partibus, adeoque ex ipsi nris partibus, profecto
admitti non possunt, nisi, quin geluio a seorsum de
beatur. si geluio gtime in partibus, et ex ipsi
nris sequitur. go non potest gtime a seorsum in partibus e
quin in geluio acquirere tenentur.

Sortes, seu gradatilis est aegritas seu gtime
Sylms, quae ex partibus partibus, sic coalescit, ut
atque pendentibus sit pte gtime, donec
poma partibus pte in ultimo attributo
gtonatur: ut si velim pbare, avaros esse
miseros, ita p gradatilis id effuere potero.

Auari multa desiderant:

qui multa desiderant multum egent:

qui multum egent et miseri:

go avari sunt miseri.

Gilema est aegritas, seu Sylms gtime
inconmodum undequaque inferens, in go post diuisi
ne totius in duas partes, id geluio de toto,
go de gavis parte geluio fuerat, ubi velim
pbare, avaros in hac vita miseros esse, ad
illud gtime utar pte delemate.
quis quis hanc vitam vivit, ille vel cupiditate
vit, vel obsistit.

Si seruit miser est: nam eas explere non potest.
Si obsistit, miser quoque est, nam sibi gtime re:
pugnare tenetur.

go quis quis hanc mortalem vitam vivit, miser est.
geluio fuit, cum, qui cupiditate seruit, esse
miserum; cum ite, qui illis obsistit, miser esse,
que duae partibus erant veluti diuisae partes, et
exinde generati geluio, oem hanc esse miserum.

Enthymema est Sylms truncatus, cuius aliqua pro:
portio reticetur, et in mente relictur, prout
Graeci Enthymematis nomen sonant. Unde Enthy-

ama
v. g. cog
Cubere
ubi
eo
ex
sibi
H
n
debe
p
Gilema
Enthym
Sylms
nobis
Dup
et g
ita ut
de g
Sylms

Sylms
gtime
ga de
Sylms
gtime
duplex
partes
ita ut
partes
fermo
sive mag

mima in ore, ut aiant, est Sylmus in mente. ut
v. g. cogito, go sum.

Epithema dng, est sylmus, cuius alterutri, vel
utriq, misparu sua fobatio adingitur hoc moo:
oc god cogitat existit, siu em n pt, ut god n
existit, cogitet, ad ego cogito: na fupio, iudicio, du-
bito, volo. qd existo.

Ha oes argutatis fclis pter Sylmu morari nos
n debent. Etenim, qua ad indutnd et explu
fctant, uno verbo iudicavimus. Poriter qoz et
Dilema Congione explatnd n requirunt, ut et nec
Enthymema, nec Epithema, cu re ipia Sint
Sylmi aut ad eu referant. qare de Solo Sylmo
nobis incumbit diuendu

Duplici am generis ea dignoscitur, Sc: Simplex
et Quinarius. de utroq, varijs & tractabimus,
ita ut 1° de Simplex, et ijs, qe ipso fctant, sed
de quinario, ac dng, qe ad utrumq, A gseraria
fingitabim agamus.

§ II.

De Sylmo Simplex, et ijs
quibz generatim gstat.

Sylmus Simplex diubr is, cuius mediu cu utroqz
grtnis seu gelnis lro scorsim giungitur.
qe dftio, ut elarior evadat, na ad A fca ipius
Sylmi explicare nece est.

Figite naa Sylmi est id, ex go gconit Sylmus, et
duplex est, nje remota seu lri, et proxima seu
ffitns. Ex lri em et pntibz gconit Sylm,
ita ut lri pfitnes inde, hinc, mediantibz Sylmu,
pntnes vero inde Sylmu gstituant, ut patet.

termini s. modus, scil: Major, minor, et medius,
sive naps extremu, ming extremu et mediu.

Majus extremum est attributum gelusnis directe
 quod ideo dicitur Majus, quia ut flammam uelius
 est Minore extremo

Conclusio directa est ea, in qua naturalis ordo per
 minorum Derivat, ita ut id uere attributum sit,
 quod debet esse attributum, et uere factum, quod debet
 esse factum habita ratione simpliciter.

Minus extremum est factum gelusnis itidem directa.
Medium seu argutum est id, qui sumitur ad
 probanda quædam uel repugnantia ad maioris
 et minoris Extremi. ideo am vocatur Medium,
 quia presertim inter Majus et minus Extremum
 interiacet, ac utriusque est uinculum.

Propositus Syllogismus est Major et minor, quæ
 simpliciter uocantur, et gelusio.

Major propositio quæ nonnquam duplex propositio
 uel thesis dicitur, est ea, quæ quæritur ex Majo
re extremo, et medio: minor, quæ in assumptio
 nis uel hypothesis uocatur, ex minore extre
mo, et medio quæritur. gelusio dicitur, quæ a S.
 August. Summa dicitur, quod sit totius Syllogismi Summa
 seu breue quæritur, ex Majore et minore extremo
 quæritur: nam medium quod ingreditur gelusio:
 Est igitur iste Syllogismus Simplex.

Omne cogitans est Spiritale:

omnis mens est cogitans:

ergo omnis mens est Spiritalis.

Mens in hoc Syllogismo Simplexi est minus extre
mu, quia est factum gelusnis: Spiritale est majus
extremum, quia est eursus gelusnis attributum: ergo
 cogitans est medium seu medium dicitur, quæ scilicet
 cum utroque extremo coniungitur, ne cum majore ex
tremo in majore propositio, et cum minori extremo
 in minore propositio.

Quæ a Syllogismo est dispositio max Syllogismi, quæ itidem
 duplex est, ne uel max remota seu dicitur, et
 dicitur figura, uel max proxima seu propositio et
 dicitur modus

Figura Sylmi est apta Medij cu extremis ad gelur-
 idendū desjunctio, quæ qd desjunctio exigit.

1° ut tres tm sint tri in Sylmo: quia Sylmus est pro
 Satis, sive affirmans sive negans unus de aliis per
 aliud, npe majoris Extremi de minore extremo
 p mediū. Cui quippe Ars Syllogistica, factū qd
 ad Sylmos affirmantes, hoc principio nititur: qd
 Et eadē utriusq; Et eadē utriusq; Et adē ut si major
 Et minus extremū sint quō idē ac mediū, ea pariter
 sint quō idē utriusq;.

2° ut tri n sumantur generalius in gelne, qd in
 pmissis: qd qd a particulari n est legitima
 conclusio. 3. ut mediū nq ingrediatur gelne:
 na mediū tm sumitur ad pbanda quædam, vel
 repugnantia majoris Et minoris extremi; ex
 quibz gelusio constat, nec proinde mediū in ea repe-
 ritū potest. 4° ut mediū factū semel utitur

seu distributive sumatur; hoc est, sicut tota sua
 extentio, et quatenus oibz suis inferioribz sub in-
 plurali nro, et singulari scōsim, ac distributive
 spectatis in singulari nro quærit. Et tm bis pariter
 sumeretur, quætere n potest duo extrema: na n
 unus sōnt idēq; trius, s; alius et alius: v.g. vitiorū
 est hie Sylmus.

Quiddā hoc est Sanctus.

Quiddā hoc est Lux.

quō qdā lux est Sanctus.

Idēdem mediū dicitur in Majori et minore pariter
 sumitur: nec proinde pro uno eodēq; nomine,
 sed pro diversis accipitur.

Figura aut Sylmi quadruplex vocatur vel em mediū
 hinc subijctur in majori, et dicitur seu attribuitur in
 minore; et hac est 1^a figura: vel dicitur in majori Ami-
 noue; et est 2^a figura: vel dicitur in utraq; et est 3^a figura:
 vel dicitur in majori et dicitur in minore; et est
 quarta figura juxta hunc versiculū.

Sub, præ: Sum præ, præ: Sum sub, sub: dicitur præ, sub.

Observandū pōtō quarta figura, quæ vulgo Galenica
 nuncupatur, quōd juxta d Galeno pugnatā, hibeatur,

in gelusio particularis. nam extrema nec generalius
nec artius quingi debent in gelusio, quod in positis cu
medio fuerint genera.

quo ut ex duobus positis affirmantibus gelusio nega sequatur
negans: quia regula se notissima est.

igitur octo sunt fundamentales Syllogorum positivum
regulae: harum duae partes extremae: duae Mediu:
positivae duae: gelusio inter duae: sequentibus versibus
comprehensa.

lites est triplex: Major medius, minorque:

Latus hunc, quod positivae gelusio n. vult:

nequaquam mediu capiat gelusio oportet:

aut semel aut iteru Mediu generaliter Erto.

At sequitur geminis ex particularibus unquam.

utraq; si positivae negat, null inde sequitur.

Ambae affirmantes nequeunt generata negantia.

Est partis similis conclusio deteriori.

Modi quatuor figurarum directi et simpliciter sunt toti
novendecim, qui totius artificiosius vocabulis expressi
quatuor his versibus continentur.

Barbara, Celarent, Darij, Ferio, Bamalipon,
Camentes, Disamis, Ferapno, Fesisonorum,
Cesare, Camestrus, Festino, Baroco, Darapti,
Felapton, Disamis, Dabiri, Brocardo, Ferisoni.

Quatuor primi ad prima figuram plene, quinq;
sequentes ad quarta, quatuor deinceps ad 2^{am}, sex
deniq; postremi ad tertia.

Quarta proia figura in his versibus et locu
dedimus, quod quia figurae directe opponitur, quod
quia quod erat, ut illius modi, quod logici capere
inde rectos prima figura modos vocant, statutu jam
diu inter modos sylogisticos servant ordem; ne ulla
haberentur in metris, si aliqua tm in litteris mutabatur
quod posent regulas in Scholis tradi solitas ad modos
perfectos reduci.

Hujusmodi vero artificiosa voces duplex inque usu
habent: Primum quod, vocabulu tribus quibus syllabis,
quod designat Major, 2^{am} minor, et 3^{am} gelusio.

Si gluces sint quatuor syllabae, ea metri causa
 addita sunt, ut in *Bamalypton*, *Alexisomoni*.
 Et vocales *a*, *e*, *f*, *o* ga in istis syllabis occur-
 runt quatuor et aequalitate syllabarum denotant, sc.
ga velu affirmante, *e* velu negante, *f* partem
 eandem affirmante; *o* partem negante, prout
 alibi iam indicavimus.

Ex gbinatru dictiona quatuor tri galis *ga*
e, *f*, *o*, si eorum tres sive sumantur, in gluce
 qua sexaginta quatuor hinc modis possunt dis-
 poni.

<i>ib.</i>	<i>ib.</i>	<i>ib.</i>	<i>ib.</i>
<i>a.a.a.</i>	— <i>e.a.a.</i>	— <i>f.a.a.</i>	— <i>o.a.a.</i>
<i>g.a.a.e.</i>	<i>e.a.e.</i>	<i>f.f.a.e.</i>	— <i>o.a.e.</i>
<i>a.a.f.</i>	<i>e.a.f.</i>	<i>f.a.f.</i>	— <i>o.a.f.</i>
<i>g.a.a.o.</i>	** <i>e.a.o.</i>	<i>f.f.a.o.</i>	** <i>o.a.o.</i>
— <i>a.e.a.</i>	** <i>e.e.a.</i>	— <i>f.e.a.</i>	** <i>o.e.a.</i>
<i>a.e.e.</i>	** <i>e.e.f.</i>	— <i>f.e.f.</i>	** <i>o.e.f.</i>
— <i>a.e.f.</i>	** <i>e.e.o.</i>	± <i>f.e.o.</i>	** <i>o.f.a.</i>
* <i>a.f.a.</i>	— <i>e.f.a.</i>	** <i>f.f.a.</i>	** <i>o.f.e.</i>
— <i>a.f.a.</i>	— <i>e.f.e.</i>	** <i>f.f.e.</i>	** <i>o.f.f.</i>
<i>g.a.f.e.</i>	— <i>e.f.f.</i>	** <i>f.f.f.</i>	** <i>o.f.o.</i>
<i>a.f.f.</i>	<i>e.f.o.</i>	** <i>f.f.o.</i>	** <i>o.o.a.</i>
<i>g.a.f.o.</i>	** <i>e.o.a.</i>	** <i>f.o.a.</i>	** <i>o.o.e.</i>
— <i>a.o.a.</i>	** <i>e.o.e.</i>	** <i>f.o.e.</i>	** <i>o.o.f.</i>
— <i>a.o.e.</i>	** <i>e.o.f.</i>	** <i>f.o.f.</i>	
— <i>a.o.f.</i>	** <i>e.o.o.</i>	** <i>f.o.o.</i>	
<i>a.o.o.</i>			

Fam vero ex isto nro q reglar generalis, qe docent, nll
 geludi ex duabus negantibus, aut ex duabus partla-
 ribz excluduntur 2 q notati hoc modo **.
 Deinde p regla, qe docet gelud sequi debitione par-
 te, excluduntur q 4. signati hac nota —.

In figura, quae dicitur, ex duabus affirmantibus gelud negante
deducitur in posse sex extinguntur hoc signo affecti g.

Præterea figura, quae dicitur in posse huius generalius
sumi in geludne, quae in similibus modis, F.E.O. ita
signatur et expungendus est; quia magis extremum in
geludne. O Sumuntur uelut, in maiore vero partlarer
im; ut alibi, ubi de oppositum quæstione egimus, à
nobis ostensum est.

Restat, quia geludne in A.O; post A, E, quin in gelu-
datur E., modus A.E.O, notatus hoc signo, est
removendus.

Atque ita ex 64 modis, quibus disponi possunt 4 liti,
A, E, F, O, duæ terni sumuntur, removeri debent
24. et proinde residui solum 10. quorum 4 affirmantes,
id est geludne habent affirmantia; et sex negantes, in
quibus ipsi negans est geludne. Sed si per diversa medijs dispo-
sitione singulis figuris propria novemdecies geludere possunt.
Quorum 4 modi affirmantes septies in 4. figuris occurrunt.

- A. A. A. Barbara.
- A. F. F. Darii, Darii
- A. A. F. Darapti, Bamalipi.
- F. A. F. Disamis, Dimatis

Sex negantes duodecies in quibus 4 figuris variantur.

- E. A. E., Celarent, Cesare.
- A. E. E. Camertes, Camentes
- E. A. O. Felapton, Fesapno
- A. O. O. Baroco.
- A. A. O. Bocardo.
- E. F. O. ferio, festino, ferison, ferison.

§ III.

De singulis syllogismis simplicibus figuris.

Tam explicanda sunt seorsim singula syllogismi
simplicium figura, et sequenda singulorum modorum
Exempla.

16. 16.
aa. - 0.0.
ae. - 0.0.
aj. - 0.0.
0.0. + 0.0.
a. + 0.0.
e. + 0.0.
f. + 0.0.
0.0. + 0.0.
a. + 0.0.
e. + 0.0.
f. + 0.0.
0.0. + 0.0.
0.0. + 0.0.
0.0. + 0.0.
0.0. + 0.0.

Atque, quae dicitur
ex duabus partibus
e modo + +.
figura debitorum
nota -

De prima figura

Prima figura, ut iam diximus, est ea, in qua
 medium in maiore figuratur, et in minore predicatur.
 Huius figurae dua sunt regulae: 1^a est, ut minor
 propositio sit affirmans: Si enim est negans, gelius
 quod negans esse debet, et per reglam 1^{am} modorum
 supra allatam, sequi debet partem deteriorationis; et
 maior debet esse affirmans, quoniam ex duabus ne-
 gantibus nihil geluditur per reglam 2^{am} modorum: quare
 gelusionis, ut pole negantis, attributum sum erit
 universaliter, et in particulare foret in maiore,
 quae esset affirmans, quod est contra 2^{am} reglam figurarum.
 Secunda regula est, ut maior sit uralis: quia si fo-
 ret particularis, medium, quod est illius subiectum, fo-
 ret in particulare: cumque sit attributum minori,
 quae debet esse affirmans, in ea quodque particulare foret
 adeoque, si particulariter sum eritur, contra 2^{am} reglam figurarum.
 Has duas reglas sequens versiculus exhibet:

Sit minor affirmans, maior vero generalis.

Exinde colligitur, quatuor esse esse modos, scilicet
 nam cum maior sit uralis, vel est affirmans, ut in
 A.A.A. Barbara, A.A.F.F. Darii, vel negans ut
 in E.A.E. celarent; A.E.F.O. ferio. Item cum
 minor sit affirmans, vel est uralis, ut in Barbara
 et celarent; vel particularis, ut in Darii et ferio.

Bar: omne aale est mortale.

Bra: omnis leo est aale:

ra: quod leo est mortalis

Ca: nullum creatum est infinitum:

La: omnis angelus est creatus.

rent: quod nullus angelus est infinitus.

Da: omnis indigenus est miser.

Zi: Sed quidquam divus est miser.

F: quod quidam divus est miser.

Te: nku turpe est expetendu.

Ri: alqd turpū est turpe

O: go alqd turpū n̄ est expetendu.

haec figura duplici nititur principio, sc. deii de omni, et deii de nullo

Primum ex istis principiis ad modos affirmantes
tinet, et hoc modo affectus, quod quid dicitur de
aliquo solo sedm tota sua extensio spectato,
dicitur de eo, quod se illo solo continetur: vel brevius
quod quid dicitur de superiori, dicitur de inferiori. Si
majus extremum dicitur de medio dei qoz, debet
de minori extremo, quod se medio continetur: si ad
dicitur de hoc dicitur qoz, de Aristotele qz sub
homine continetur.

Secundum spectat modos negantes, npe, quod repugnat
superiori, repugnat in inferiori: v.g. Si repugnat
aali n̄ posse progredi, repugnat et homini, qui sub
animali continetur.

De 2da figura.

Secunda figura, ut superius dictum, est ea, in qua
medius unus bis judicatur.

Dua sunt pariter illius regle: prima est, ut una ex
premissis sit negans: quia cum medius in utraque sit attributus,
si ambae fuerint affirmantes, bis partibus sumente,
qoz a ista regle figurarum.

Secunda, ut major sit utilis: nam si particularis fuerit,
majus extremum, quod est illius subiectum, partem suam
in ea acciperetur; cum in utraque sumatur in genere
parte, cuius est attributum, quod absurdum foret, a ista
regle figurarum. Itaqz ex premissis in hac figura
una negans esto, nec major sit specialis.

hinc colligere licet, qz in ei modis 2ae figurae. nam
cum alterutra premissarum debeat esse negans, et major utilis,
si major sit affirmans, minor erit negans, eaqz

vel utris, ut in *L. E. E. Camertus*; vel partialis,
 ut in *A. O. O. Baroco*; si major fuerit negans,
 minor erit affirmans, sive si fuerit utris, ut in *l. l. l. Cesare*;
 sive partialis, ut in *C. S. O. Festino*.

Atq; ita in *l. l. l. l.* datur quatuor modi *2^a* figura.

Ces. nlla virtus est proceps:

A. ois temeritas est proceps:

Re. go nlla temeritas est virtus.

Cam. oe bonu est munus Dei:

Es. nllu libidinu est ~~conu~~ munus Dei

Res. go nllu libidinu est bonu.

Fes. nllu peccatu est cultu.

Fi. sed aliqua oblectatio est cultu,

No. go aliqua oblectatio n est peccatu.

Bar. ois virtus est prudens.

O. sd aliquis zelus n est prudens

Co. go aliquis zelus n est virtus.

Unico fere principio fulcitur haec figura.

Sil. duo n s quid idem, cu aliquid unu gvenit,
 qd alteri repugnat.

De tertia figura

Tertia figura est ea, in qua medius terminus utriusque
 praesentatur.

Dua s in illius regula: prima est, ut minor sit
 affirmans, n sicut ac in prima figura procedit
 ratione. 2^a, ut conclusio sit partialis: quia cu mi-
 nor sit affirmans, minus exprimitur, qd est illig
 attributu, sumitur in ipsa partiali, adeoq; ut in
 conclusione, cuius est sctu, in partiali sumatur,
 debet conclusio esse partialis. unde versiculus.

Sit minor affirmans conclusio partialis.

Huius Lex si modi. na ex duobus modis ad geludendum
aptis A. L. E., et A. O. O., p. prima regla ab ipsa
excluduntur: A. A. A., E. A. E. et 2^a go. P. sunt
Lex Regentes, A. A. F., E. A. O., F. A. F., A. F. F.,
O. A. O., E. F. O., Darapti, Felapton, Disamis,
Datisi, Bocardo, Ferio etc.

- Dar.. oe mysterium est obfcurum.
- Ap.. oe mysterium est certum,
- Fi.. go aliquid certum est obfcurum.
- Fel.. nihil violentum est durabile.
- Ap.. oe violentum est pte natura.
- Fon.. go aliquid pte naa non est durabile.
- Dis.. aliquid dives est improbus.
- H.. Sed ois dives est honoratus,
- Mis.. go aliquid honoratus est improbus.
- Dal.. ois dei servus est lex.
- Fs.. Sed aliquid dei servus
- F.. go aliquid pauper est lex.
- Boc.. ga da via n est peccatum.
- Ar.. ois via est affectus animi.
- Do.. go aliquid affectus animi n est peccatum.
- Fer.. nihil honestum est negligendum.
- Fs.. aliquid honestum est arduum.
- On.. go aliquid arduum n est negligendum.

Duo si principia, quibz verba pte a modi nituntur
in pte ad modos affirmantes, sicut si duo attributa
eide pte conveniant, inter se quoqz aliquid conveniunt.

v.g. si oe mysterium est obfcurum et certum, tunc aliquid
certum est aliquid obfcurum.

Secundum principium ad modos negantes refertur,
nimirum si ex duobz attributis unum aliquid pte
conveniat, cui n convenit alterum, ita attributa

aliquid inter se non conveniunt. v.g. si nulli violento
conveniatur esse durable, et si violento conveniatur esse
per se non; fieri potest, ut aliquid, quod est per se non,
non sit durable.

De quarta figura.

Quarta figura illa est, in qua medius terminus
privatur in maiore et affirmatur in minore.
adeo abstracta est, ut sine opere preteritum sit,
illius regule prescribere, ne hoc loco notetur
quodam deesse videatur eorum, quibus oes sim-
plices ratiocinandi modos demonstrari fas sit;

En illa:
igitur tres sunt illius regule. 1^a si maior sit
affirmans, minor est velis. nam medius in
hac figura sumitur partiter in maiore affi-
mantem, cum sit illius attributum. quod per quartam
regulam figuram sumi debet velis in minore,
et ea reddere velis, cum sit illius subiectum.

2^a cum minor est affirmans, velis debet esse
particularis. nam minus extremum, quod est
attributum minoris, sumitur in ea particulariter.
quod sumi non debet partiter in genere, cuius est
subiectum, et e contra ea reddat particulariter.

3^a. Cum modus est negans, maior debet esse
generalis. quia maior terminus sumitur velis
in genere negante, cuius est attributum. quod vel
non sumatur velis in maiore, cuius est subiectum
oppositum, prout in 2^a figura superius memorata.
hac regule sequentibus hinc versus expressimur.
maior ubi affirmat, generalis sume minoris.
si ^{minor} affirmat, velis sit specialis.
cumque negans modus est, maior generalis habetur.

Quare ex duobus modis utilibus, in hac figura A. J. J.
A. A. O. excluduntur p. prima sigla, A. A. A. E. A. L.
p. 2^a. O. A. O. p. 3. unde supersunt 5 modi A. A. J.
A. E. L. J. A. J. E. A. O. E. J. O. Baralip, Samen
Jes, Dimatis, perapno, Presiro.

- Bam. ois angelus est Spiritus
- A... ois Spiritus est Portae.
- Lip... go aliqua Portae est angelus.
- Lam. ois Superbia est peccatu
- En... nllu peccatu est opus Dei
- Jes... go nllu opus Dei est Superbia.
- Dia... gida ignarus est verax
- A... Sed ois verax est audiendus
- Pis... go aligis audiendus est ignarus.
- Jes... nulla mea est cogitans
- App... Id oe cogitans est beatitudinis capax
- No... go goda beatitudinis capax non est mea.
- Jes... nllus ignarus est aptus bello
- J... Id aligis aptus bello est nobilis.
- So... go aligis nobilis n est ignarus.

De Modis indirectis

In horu quinque, quarta figura modoru loca solent
vulgares Scholastici tribuere quinque modos
indirectos prima figura, id est, eos modos, quoru
indirecta est gelatio, illoru, his vocabulis exprimunt.

Baralipon,
Calantes, Dabitii, Sajesmo, Friseromoru.

versu sicuti in prima figura oriuntur modi indi-
recti ex quatuor gelatis modoru directoru, ita
in alijs figuris id ipsum contingere potest.

S. Si em sylmus iste in Barbarica

Brar.. omne aal est vivens.

Bra.. ois hoo est aal

Ca.. go ois hoo est vivens.

Si, in qua, Sylmus esse quæsti posuit in
Braralip, p. 106a quæstio gelms hoc modo
go aliquid vivens est hoo.

Consimili proorsu ratione Sylmus in Ca-
re in 2. figura v. 9.

Pos.. Nullu infinitu augeri potest.

a. ois nris augeri potest

re. go nullus nris est infinitus

Convertit in Modu indirectu Ca-
re in 2. figura v. 9.

go aliquid infinitu n est nris

Idem auid in modis tertie et 4. figure, ut
experiri cuilibet facillimu est: adeo ut ratio
n satis obtemperare videantur ij, qui neglec-
tis aliaru figuru modis indirectis, quinq, duc-
taxat, qui occurrunt in 1. figura recentent, es-
ruing, gratia, quinq, modos directos, quarta
figura expungunt.

§ IV.

De Sylmo quibivis,

et illius Speciebus

Sylmu divisimus in simplex et quibivis
seu quibivis. Simplex vocavimus illu, in quo
medium utroq, qstus seu gelms pro se-
orim in unius quibivis, qualis est iste.

Omne cogitans est Spiritale

omnis mens est cogitans

go ois mens est Spiritalis.

Ad Sylnu simpliciu accedit seu rediuntur Sylnu
 glexus, cuius npe glexa est gelusio. In
 huiusmodi autem Sylnu pars Em aliqua
 parti vel attributi gelusiois giungitur in medio
 in una ex partibus, altera veto pars in eodem
 medio in altera parte giocidatur, v.g.

Decunia est resinaata.

Sed pleriqz hoes feruunt pecunia
 go pleriqz hoes feruunt huiusmodi
 ubi patet, attributu gelusiois Serviuntrei
inacata, ita dividit in partibus, ut una illig
 pars, Scil. res inacata posita sit in maiore,
 altera vero npe Serviuntrei in minore refe
 riatur. Non est proinde, qd glexio aliud
 de Sylnu glexo ulterius adnotemus, ut qui,
 quemadmodum diximus, ad simpliciu rediuntur.
 Solummodo igitur de giunctivo hic nobis est sermo.
 Sylnus giunctivos itaqz est ille, cuius maior
 proportio est giunctiva, seu composita, et
 integra gelne glexitur, inqz est vel gditio
nalis, vel copulativus, vel disiunctivus.

Sylnus gditionalis ille dicitur, cuius maior
 proportio est gditionalis, id est, duas habet partes
 p particula gditionale Si grexas, atqz in
 se tota gelne glineb v.g. si avarus mltacup
 pil, multorum est indigens: ai avarus mltacup
 go mltorum est indigens.

In hoc Sylnu tota gelusio glineb in maiore,
 qe dua, habet partes, antecedente Sc: Si avar
 us mltacupill, et gregente, npe mltorum est
 indigens.

Glexus est huiusmodi Sylnorum forma. Si cum
 antecedem maioris proportionis affirmate in minore

ut ejusdem gregem asmetz in glorie sedm hanc
regula, posito antecedente, posite et cgs.
vel, velu prius, go et posteriorius. Idqz in
modo allato exemplo cernitur.

Secunda, in tollitur cgs, ut tollatur antecedens,
sedm altera regla, Plato gregente, Solibus
antecedens: vel, Salu cgs: go et antecedens.

v. g. Si quis extra Euliam salvandus sit, fallit
non Euliam. Sed Euliam non fallit, go alij
extra Euliam est salvandus.

Tota vis hujusmodi Syllogismu in iusta quesi-
one partium majoris propositionis consistit, et
in legitima unius ex alio collectione.

Quibus vero modis vitioz esse potest huiusmodi
Syllogismu in ex epte inferatur antecedens. v. g.

Si divites nihil capiunt, sunt felices.

ai divites sunt felices

go nihil capiunt.

Cum ex negatione antecedentis, inferatur
negatio eptis, v. g. Si Titius est fur, est im-

probis: ai non est fur, go non est improbis.

Hic conclusio non est recte deducta, quia nisi
Titius non sit fur, est adhuc esse improbis:

Siqz major propositio non est exclusiva, nec
in ea dicitur Titius tunc duntaxat fore
improbis, si fur exhiberit.

Syllogismus copulativus est ille, cuius major
propositio est copulativa negans, ut huiusmodi, pars
in minore exprimitur, ut altera in glorie
tollatur. v. g.

Non potest homo servire et mammona: -

Id avarus servit Mammona.

go non potest servire Deo.

Syllogismus disjunctivus dicitur, cujus major pprietas
est disjunctiva. v.g.

Fallus aut fallor:

Non fallor:

Fallaciae go:

Syllogismus iste vitiosus est, qdo divisio n̄ est accurata,
Ambiguitatis disjunctiva mediu aliquid patiuntur v.g.
vel est obediendum Regibus gra Legē Dei, vel in eos
rebellandum:

si n̄ est in eos rebellandum:

go eis gra Dei Legē est obtemperandum.

aut aliter a sumendo.

si n̄ est eis gra Legē Dei obtemperandum:

go gra eos est rebellandum.

vitiosus, in qua, est ipse Syllogismus, quia nec rebellandum
est in Reges, nec qd gra Dei Legē obtemperandum, sed
omnia patienter ferenda potius, quā vel in Deum, vel
in Reges peccetur.

Sunt oēs Syllogismi, quemadmodum Simpliciter, celebri divisione
diffinitivi solent in demonstrativos, topicos et obsoletos
Eos: quoniam haec divisio arguitur generationi potius,
quā Syllogismum Specialiter respiciat.

Syllogismus demonstrativus est ille, qui constat ex pmissis
veris, hoc est, vel p se evidentibus, vel p alias
pprietas jam probatis, ex quibus veris vera deducitur
conclusio.

Syllogismus topicus, sive Dialecticus, est Syllogismus constans
ex pmissis pprietas et opinione tm pariter.
Topicus vocatur, id est Localis, quia ex locis dialecticis
sumitur de quibus agitur § 6.

Syllogismus Sophisticus est Syllogismus constans ex falsis
pprietas, sed apparente veris, et errorē pariter,
qui demonstratū mentiat, Baralogismus nominari solet.

quamquam ois falsa nominatio, quacumq; sit, Sive
 Syllogi, Sive Sorites, &c. Si demonstratio specie qm-
 pnia deludat, Paralogismus appellatur.

§ V.

De Reductione Syllogorum

imperfectorum ad perfectos.

regulae, quae vulgo traduntur in Scholis de reduci-
 one Syllogorum imperfectorum ad perfectos, solis simplicibus
 Syllogis applicari solent, in alijs. unde vel potius
 efficiendum, ut quilibet et quocumq; Syllogi in simpli-
 ces transformentur, vel alia ratione ac methodo
 eos expendere neesse est.

Ex quatuor autem Syllogorum simplicium figuris, sola prima,
 sive Aristoti Coquamur, recte solum servat ordi-
 nem: reliqua nam ab eo defleunt, idcirco, si eorum
 modi minus evidenter quibusdam alio modo videantur,
 eos cogit ad primam figuram modos suorum reglarum
 ope reducunt, ut iudicare possint, an bene vel
 male quidam.

Inscite huiusmodi reductio defini potest, Syllogi
 minus perfecti in perfectiore evidenter causa trans-
 formatio. Eaq; duplicis generis est, scilicet directa
 quae in offensiva vocantur, et indirecta, quae dicitur

reductio ad incommodum, seu ad impossibile.

Reductio directa sive ostensiva haec, quae Syllogi
 imperfectus ad perfectum revocatur per transpositionem
 aut quocumque alium vel aliquem ex ipsis propo-
 sitionibus. quae in re advertendum est, quod modos,
 quae inveniuntur a littera B. ut Baralipson,
 revocari debere ad Barbaram: qui incipiunt a
 littera C ut Caesare ad Celarent: qui a littera
 C ut Carapti ad Darii. denique qui ab Tulsteki
 non ad feris, reduci oportere.

Secundo observanda sunt quatuor litterae, P, P, M, C,
 quocumque, occurrunt in fine syllabarum cuiuscunque
 artificiosi vocabuli: nam P. signat perfectum

Simpler esse querenda; P. p. audens, M. eadmu
landa, seu transponendam; dng. C. denotat
modum, in qo est, carere reductione ducta, sed
in ad impossible esse reduenda; ut Baroco
et Bocardo, idq. legenti distincto exprimitur.
S, vult Simpler vesti; P, vero p. aud.

M, vult transponi; C. p. impossible dui.
proponatur igitur sylmus in Cesare.
Ces. nllud exterru est Spiritus.

La. ois angelus est Spiritus,
re. go nllus angelus est exterru.

jo modus iste incipit à littera C i qare ad
celarent est revocandus. 2. In fine prima
syllaba Ces, occurrit littera P, qe ostendit
maiore esse simpler querenda, ut sylog, qui
est in Cesare fiat in celarent hoc modo:

Ces. Nllus Spiritus est exterru,
La. ois angelus est Spiritus,
rent. go nllus angelus est exterru.

Simpler sylmus in festino, ut
fes. nllud peccatu est licitu
fi. alia oblectatio est licita,
No. go nllud peccatu alia oblectatio n'e peccatu
revocabitur ad feris quia simpler maiore propo
situ, quia occurrit S in fine prima syllaba
vocabuli festino.

fe. Nllud licitu est peccatu.
fi. aliqua oblectatio est licita.

O. go aliqua oblectatio n'e peccatu.
Sed tertius sylmus in Darapti, in revocandus est
ad Darij, querendo p. audens minore illius
propositu, quia littera P occurrit in fine
secunda syllaba vocabuli Darapti.

Dar. ois angelus est Spiritus,
Ap. ois angelus est crea,
fi. go aliqua crea est Spiritus.

Da... ois angulus est Spiritus
 Si... alga creaa est angelus
 Si... go alga est creaa est Spiritus.

Deniqz Si sylmus in Bramalip; reducit
 ad Barbara: Id Major illius partio in lo-
 cu minoris erit transponenda, pp gronanti
 M. qd occurrat in fine prima syllaba Bram;
 Angelus p auidem erit querenda pp littera
 F. qd occurrat in fine ultima syllaba Lip.

Bram... ois virtus est bona galitas.

A... ois bona galitas est optanda.

Lip... go aliquid optandi est virtus.

Bar... ois bona galitas est optanda.

Bra... ois virtus est bona galitas.

ra... go ois virtus est optanda.

Simili ratione reduci possunt ceteri modi imperfecti
 ad perfectos, exoptis tñ duobus, Sil: Baroco, et Bocardo
 qui ad inmodum duntaxat, seu impossibile reducuntur
 i. em Baroco diruti reduci n̄ p̄ ad 1^{am} figrā: Si em ma-
 jore illius partes p̄ auidem, ut tñ querti p̄, utraque
 illius p̄cipia erit particularis, q̄ra r̄gla 5ta generalis
 Sylmorum: Si vero ea transposueris, tñ major erit
 particularis, q̄ra r̄gla 1ª prima figrā.

2do Bocardo q̄qz diruti reduci n̄ p̄ ad 1^{am} figrā: em
 vero vel ipsius minor partes p̄ auidem, ut solum
 de querti p̄, et sic due illius p̄cipia erunt partiales,
 q̄ra 5ta r̄gla generalis: vel p̄ transpositione utra-
 que, minor erit negans, q̄ra r̄gla 1^a figrā.

Supers̄ go, ut ambo isti modi ad impossibile reducuntur
 Dist, ut casus vel legitime esse fateatur eorum galitatem
 admittis p̄cipis, vel quid al, aliquid fuit esse et n̄ esse.
 q̄ra p̄cipium illud oibz notū, impossibile est idē fuit
 esse et n̄ esse.

utam ea reductio peragatur, quinquanda est peritio traditi-
 cum gelulni, qua dicitur, admittit pmissis, negavit:
 hanc gradiente peritio quodere tenetibus acrius alio
 qi duo gradua sul falsa esse fateri cogere, qd
 absurdum est. Deinde ista peritio gradiente
 debet fieri minor servata eade maiore in Baroco;
 sed debet fieri major in Bocardo servata eade minore
 ut efficiatur Syllog in Barbara juxta hos versus
 servat maiore, mutat, Baroco minore.
 maiore mutat, retinet, Bocardo minore.

Id explicis est illustrandum.

- Bar... ois virtus est prudens.
- OC... aliquid zelus n est prudens.
- O... go aliquid zelus n est virtus.

Si quis, admittit pmissis, gelud negat, sumenda est geludis
 gradutoria, npe ois zelus est virtus, qa fiet
 minor Syllogi in Barbara, retenta eade maiore
 Superioris Syllogi in Baroco, sic:

- Bar... ois virtus est prudens
- Bra... ois zelus est virtus
- Ba... go ois zelus est prudens.

Hanc posteriori gelud negare n est acrius, pmissis
 semel admittis: et in in priori Syllogi generalit,
 aliquid zelus n esse prudentia: qare vel duo gra-
 ditoria tenet admittere qtra pnegium illud, inq. p. e.
 vel negare gelud acquiescere.

Silja Syllogi in Bocardo.

- Boc... qada ira n est peccatu
- Ar... ois ira est affectus animi
- Do... go aliquid affectus animi n est peccatu.

Si quis, admittit pmissis, negat gelud, sumenda erit
 gradutoria huius geludis, npe ois affectus animi est
 peccatu. eaqz fieri debet, Major, retenta eade
 minore: sum qz deducta geludis in modo Barbara,
 qa gradiente maiori qesia, hoc modo:

Bar. ois effectus animi effectus.

Bar. ois via effectus animi.

ra. go ois via effectus peccati.

Non soli porro Modi Baroco, et Bocardo, sed reliqui in oes 2da, 3. et 4. figura modi ad iam figuram per impossibile reduci possunt: verum ubi directa ad effectum reducendi ratio, ad indirectam non est fugiendum, praesertim si multas ambages involvat, vixque ad usum reduci possit: quare ratio nos movet ratio, ut de huiusmodi indirecta reductione plerisque verbis agamus: imo utraque, tam directa quam indirecta reductio in praxi est operosissima, solique simplicibus syllogismis, non plerisque aut quoribus, quoniam, ut iam diximus.

Itaque, ut facilius et tutius de quolibet syllogismo, tam simplicis quam quoribus, modo de quolibet ratiocinationis specie iudicium ferre, et, quod valeat, expendere possimus, vivat hic statueret primum aliquid utile, cuius ore, sine ulla specialis ad figuram, modum et reductionem syllogismi attentione, facile dijudicare valeamus de quolibet syllogismo, bene an male concludat. En go illud.

Ois quilibet cuiusvis syllogismi debet secundum totam suam extensionem contineri in una propositione, idque per alteram iudicari et probari.

Ad hoc primum ois, qui hactenus late deduximus, syllogismi reglarum factis referunt, obprobrium quod utilitas in eo dubitabat posita est, ut nunc ostendant, quod cuiusvis syllogismi in una propositione contineri, idque ab altera iudicari et probari: adeoque, ille tunc vitiosus esse, cum hoc non instant, ut e contra recte, cum hoc efficiunt. Enimvero si serio has syllogismi reglarum expendere velimus, profecto deprehendemus, illas oes ad has duas generales, scilicet ad sua fundamenta, reduci: scilicet;

ut nllq dms gualigsumat in gelufione, qua sumtq
 fuerit in pmissis, qd ut medius dms falte fomet uel
 Ten diffolue fubnat. at ligido gstat, ambar has
 rglas in astro gnrali pmissis unice fundatas epe:
 cu em, qm ad pma, gnrale pmissu nstru statuat,
 gelufione gtnere dbera in pmissis, id Palru exaderit,
 qd id dms in pmissis minore habent extensioe qua
 in gelufioe; na minure n gnet uelig: e g. aligis
 hoo n gnet ad hoo.

Similiter altera rgl, qe dicit, mediu trnd dbera falte
 fomet sumi uelr, a astro gnrali pmissis, pmissa
 dbera gtnere gelufioe, pendet. Pst e g. sequi, Syllog.

aligis sanctus est pauper.
 ois sanctus est amicus dei
 go aligis amicus dei est pauper.

Pateb hanc gelne, aligis amicus dei est pauper, gtnri
 in illa pmitne, aligis sanctus est pauper, idq indi:
 cari est pbari p altera, qe dicit, ois sanctus est amicus
 dei. qia sanctus in hac pmitne, qe est minor in alla:
 to syllo, cujus est medius dms; Sumit uelr atq
 scdm tota sua extensioe, in cujus proinde idea gti:
 netr amicus dei, ac recte dicit, qd ois sanctus est
 amicus dei. Ex go n faule illgite, qd vi illius
 gelufioe hac: aligis amicus dei est pauper, in majori
 pmitne hac: aligis sanctus est pauper, gtnicabr, qud:
 vis in ea medius dms, npe sanctus paritler sumat,
 qia p dicta pmitne uelr, ois sanctus est amicus
 dei in eo idea Amici dei gtnendite.

ad clarione uolis hujus pmissi illgea, notandu;
 qd, cu aliga pmitne, cujus ueritas adu efferi:
 dem, pbanda suscipite, nota pbandi ratio in eo
 gstat, ut sic. alia pmitne magis nota inueniabr
 et proferatur, qe illa, qe pbanda suscipite, co:
 lineat, adeoq, stabiliat et firmet. in hoc em rao:
 cinatris seu argutatris ratio pmissu gstat, ut sit mani:
 festatio ignoti per notius. Talis am magis nota

ppositio nuncupata continens, eodē, prout jād dicitur,
 ppositio pbanda gēnere dbeat, si em ea pbari
 pofet, prout evenit in syllogis vitiosis. at vero,
 quia illa pōde ppositio verbi gēnere nō pōt, si
 em identica, et negatoria ehet, nec pōmde pro-
 pōitū pbanda clariore vll certiore, quā adha
 fupet, reddere valeat; hinc nō est, ut tertia
 alia ppositio adjungatur, qā offendat, ppositio pro-
 banda ne vera in illa, qā gēnere dicitur,
 gprehendi; hāc tertia ppositio applicata seu
 gnduativa nuncupatur; quia alijs duabz appli-
 catur, atq; indivial, gtrne seu ppositio pbanda re
 vera in gtrnente includi.

In syllogis affirmantibz pōmde est, qā nā pmparā
 gtrnens, quā nā applicata, seu gnduativa
 dicitur; cū utraq; aliq; modo gclupō seu pro-
 pōitū pbanda gtrneat, mutuoq; offendat, illā
 in alterā gtrni, quāvis pōmde major pro-
 pōitū, minor vero pro applicata seu gnduativa
 gtrnatur v. g. dubito, an hoc impius sit miser;

Sicq; arglor:

Quicumq; servit cupiditatibz, est miser:

Sed impius servit cupiditatibus

ergo impius est miser

In hoc syllogis gclupō pmparā p dicitur gtr-
 nere gclupō, idē, alterā offendere et pbari.

Nā gclupō gtrnere in maiore, quia serviens cu-
 piditatibz in se gtrnet impius, id est, impius in
 illius extensione gprehendit, estq; unū ex ipis
 inferioribz, prout a minore offendit. hāc gclupō
 unū gtrnere in minore, quia serviens cupiditati-
 bus in sua idea gprehendit ideā miseri, ut patet
 ex maiore.

Eodē syllogis negantes pbarat, pmissa negans est p-
 ppositio gtrnens, et affirmans est applicata seu gndu-
 cativa: quia, cū gclupō sit negans, a quibz est, ut

in misericordia regante gloriari dicatur, quod in affirmante:
sive illa major est, sive minor. Sic e.g. p. stare
velim, nllud avarum et beatum, hunc officio syloni:

123.

Ois beatus cupiditatibus caret:
nllus avarus cupiditatibus caret:
go nllg avarus est beatus.

magis naale videtur, si dicatur, god minor, quae
regatba est, gelupne q'neal, idq' p' maiore, quae
affirmatba est, indultu ac p'beu. nae hae minor,
nllg avarus cupiditatibus caret, eo ipso god regat,
avarum alq' cupiditatibus carere, sive regat, ipse
est beatus: major vero offendit, beatus cupiditatibus
q'betuinq' ois carere.

in memoria servamen p'bat q'ada ad he hujus
curtis p'ncipi seu regle adterere exple.

Exemplum I.

Subito, an hic syloni geludat, officiu' X'ni est, eos
in laudare, qui peccant:

Id qui duello certant, peccant:

go officiu' X'ni est, eos in laudare qui duello certant.

Operoru' n' est statim deprehendere, gelund hujus
s'p'mi in una p'nciparu' q'neri, atq' id ab altera indi-

cari et p'bari; major em nll differt ab ipso gelupne,
nisi, god major habeat eos, q' peccant conculso am
eos, q' duello certant; p' p'ncipis illa, q' habeat eos,

q' peccant, altera in se q'neat, in q'adiute, qui
duello certant, dumodo peccare in se q'neat duello
certare.

Ceteru' ex s'u manifestu' est, god lig
iste, q' peccant sumate urler, atq' de oib' iis ill'gare,

q' q'ocunq' modo peccant. sic q' minor, qui duello
certant peccant, cu' offendat, duello certare q'neri

p' s'ro peccare, eade' r'one offendit, god p'ama p'ro-
p'ntio seu major q'ne in se q'neat.

Exemplum 2.

Christianismus n' obligat famulos ad obediendu' D'ni s'us,
in iis, q' p' q'ra leg' divina

Id p'licitate mulieru' est q'ra leg' d'ona.
go X'nus n' obligat famulos ad obediendu' D'ni in p'lici-
tate mulieru'.

Major in hoc Sylmo gubnet gelusnd, idqz minor offer-
dit, sollicitat ne mulieru ad numerum ijs, qd st
ptra lege dona: mo major, qia est excludiva,
huic ppribni aequipollat: lex dona n obligat fama-
los ad obediendū dnis in illis rebz, qd ptra legē dona.
Quo vitiosora Sylmora exple m adiungimus.

Explan I.

Lex dona pūipit, ut seculari Magistratibz obediāz;
ai Episcopi n p Magistratus seculares:
go lex dona n pūipit, ut Episcopis obediāz.
Quisimū est, ex utro pūipio, hunc Sylmū male
geludere: nā neutra pūiparū gelusnd gūinet:
major ea n gūinet, qia ex eo qd lex dona pū:
beat, n pūipit, qd aliud qd pū n m iubeat: minor
qd offendit Episcopos n gūinet i p Magistratu
Seculari, atqz n pūipit honorandi Magistratu
Seculari n gūinet Episcopos. It major
n affrōat, sed alia pūpta n dedisse pter istud,
qd in affirmare dberit, ut minor ostendat in
majori gūineri gelusnd. prout in priori Sylmo de-
monstratū est.

Explan 2.

Qui dicit se esse aal, dicit verū:
sed qui dicit se esse anferē, dicit se esse aal,
go qui dicit se esse anferē, dicit verū.
Neutra pūiparū in hoc Sylmo gubnet gelusnd:
n major; p em ea gūinet, qd pūipit, ut in ea aal
in se gūinet anferē; p, in sumate particulari,
est em pūipitū hujz pūipitū affrōtivae incidēti, su
es aal, prout anferē gūinet n p, nisi sedm com-
prehensnd; hinc, ut qd pūipit, aal dberit sumi,
in minore velut, ita ut anferē dberit de oi aali,
qd in nec sit, nec fieri p, in ibi aal in partiter
sumate, ut pta qd, sicut et in maiore, est pūipitū
hujz pūipitū incidēti affrōtivae, su es aal.

§ VI.
De inventione mediij, seu de locis
Dialecticis.

Itaque proferre eundem est facile, at proferre argu-
mentis probare sequitur diffinitionem. Rursum locos quosdam
comunes excogitarunt dialecticij, quos non solum dia-
lectica, sed in artibus suis utilissimos judicaverunt phi-
losophi, hos locos argutorum sedes appellant, quoniam
ex ijs arguta, sive ut loquuntur, media desumunt
dialecticij, et rhetores ad probandas gratias suas
gratia am, Leuphonia vel est Thesis, seu assertio, seu
sententia, quae quo demonstrare et defendere, disquisi-
tionum rationibus et argutis, paratur est, vel est hoc
problema, id est, propositio quaedam loci et obiecti, in
quibus materia sive physica sive moralis, de qua in utraque
parte disputari potest. Circa huiusmodi gratias et loca
logica pars, quae dialectica vocatur, parti est occupata,
et quae stabilitur in argumentis utitur.

Loci igitur Dialectici petuntur vel ex grammatica, vel
ex logica, vel ex metaphysica: unde alij sunt Grammatici
alij Logici, et metaphysici alij.

Loci Grammatici ab Etymologia et à coniugatis partibus
derivantur.

regula Loci ab Etymologia, id est ab ipsius nominis
appellatione, haec est: 1^a de quo affirmatur Etymologia
nominis, de eo in affirmate nomen, et vice versa.

2^a de quo negatur Etymologia, de eo in negate nomen.
v.g. Consul est, quo consulere debet reipublicae. vel, Non
consulit reipublicae, quo non est Consul.

regula Loci à coniugatis, id est a vocibus perfectae et
litteris convenientibus, terminatur autem disjunctivis
notis, haec est: 1^a affirmato uno coniugatorum, affirmatur
et alterum. v.g. Justus est: ergo iustitia dicitur.

2^a negato uno coniugatorum, negatur et alterum. v.g. non
scribit, ergo non est scriptor.

Loci Logici petuntur ab attributis unibz, puta à
 genere, specie & à diffne, divifne & à fingu.
 Si fues peculiare habent regulas.

Regula loci ab attributis hæc funt, 1^a qd de genere
 univèrsum affirmate vel negate, id m de speciebz
 affirmari aut negari p^t. Sive, qd qd ponitur de
 Superiori, ponitur m de inferiori. qd regula est
 fundamentu fyllogorū affirmantiū prima forma, qd
 ut diximus alibi. 2^a p^tlato genere colligitur
 Species. v. g. si qd n fit spiritus, nq, eff angelus.
 3. Ponitur Specie ponitur genus. ut angelus est
 qd est spiritus. 4^a p^tlatis oibz speciebz, tolli-
 tur genus. 5. qd de oibz speciebz affirmate
 vel negatur, id m de genere affirmandū vel
 negandū. 6^a de qd affirmate vel negatur
 diffra Specifica et p^tlata, de eo Specie affirmari
 vel negari n^t, v. g. si qd plantū fit et rotundū,
 certe circulus dicitur. 7^a de qd affirmate vel
 negate p^triū, id est, attributū est t^{er} de co
 eptia affirmate vel negate. v. g. bellua n^t est fir-
 mocinatus capax. qd n^t est ratis participes.
 Quos qdqz Canones habet Locus à diffne. 8^a est,
 de qd affirmate vel negate diffis, de eo affirmate
 vel negatur d^{ist}ribu. 9^a qd affirmate vel
 negate de diffne, id m de d^{ist}ribu affirmatur
 aut negatur.
 Deniqz Locus à divifne his regit^r legibus. 1^a
 Cum integra A p^tlata est divifio, si nlla ipsius
 pars alieuj rei q^uenit, ip^si totū divifio q^uenit.
 v. g. si dicitur, Ens ce vel Spiritus est vel corpus.
 p^tlato nec Spiritus est nec corpus, certe colligit^r
 qd p^tlato n^t est Ens. 2^a cui q^uenit divifio, ei
 pars alq^u dividens q^uenire debet. v. g. si dicitur
 vel Spiritus est, vel corpus. ai mend^o Rōis est p^t-
 stad. qd vel Spiritus est vel corpus: n^t am^o est
 corpus, qd est Spiritus.

Loci metaphysici sumuntur à coibz notionibz, à causis, ab effectis, ab antecedentibz, à consequentibz, à toto, à parte, ab oppositis et similibus, de quibus agemus in parte metaphysica. Ex ijs pertinent arguta et solida em, sed in demonstrativa, ipsa ea, quae à causa effluunt et desumpta, nimirum ubi res physica in ordine deducta est: nam si materia sit moralis, praecipuus honor fini subiciendus est, cum finis in moralibus primo loco sit spectandus.

Primum problema notandum, quod regulariter pars negans problematis parari non debeat, sed pars affirmans, sive, ut loquitur G. P. Paulus, lib. 22. Digest. tit. 3. leg. 2. Ei incumbit probatio, qui dicit, non qui negat. E. g. Si quid certi apud hoc extare querenda, tu vero ager, meum est spiritibus meis rationes asserere; tu vero à probanda parte negativa ois est immunitus.

Ad id pertinet quaedam, quae vel ius vel factum spectat, idoneis argutis probaveris, nec tu ijs te dedere, sed parte negante morosius tenere velis: quid erit arguta mea refellere, et negatis, si quae habes, ratione reddere: alioqui nulli est probandi finis; quod dicitur, ut ajunt, plus negaret apertus, quam probaret solutus.

Haec de locis dialecticis plura satis, de quibus forte per totam vitam ne vel somnians quod cogitabimus, tibi gratia aliqua nobis discutienda erit, nec tu, cum sol celebres viri de ijs mentes fecerint, illos ois perire volumus.

§ VII.

De Sophistarum fallacijs.

Sophista nomen initio honorificum fuit, non sicut de Magis, Astrologis, Tyrannis, et alia hujusmodi, quae solo honore, qui ijs insigniti fuerunt, vitio, in mala parte postea sumi capere. Sophistes enim à Sapia, quae profitebatur, fuit denotatus, et meti sapientis nomine de seculo alijs faciendum abusi, arte illa ois odio et despectu exposuere.

In hoc quo Sophista à Sapiente differre videtur,
quod ille ex fucata Paltrage, Sapientia quæstus cap-
tat, et malitiam Sapientis videri, quæ esse. Sapientis
vero egregia virtutis studio teneatur, eam defen-
dat; nec in n. meritiatur, sed in aliorum menda-
cia et fallacias detegat, ac refellat.

Omnis porro cavillatio vel fallacia Sophistarum
vel in dubiorum ponsa est, vel in cogitationibus.
Crior dicitur Grammatica; posterior vero Cœa vocari
Grammatica fallacia vel in æquivoco seu ambiguo vo-
cabulo fita est; ut si dicatur, aliquid fydus est
Cœo: quod iugire potest; vel in ambiguo sermone
sive ut Græci apunt, Amphibologia, ut istud
Oraculi responsum.

Croesus Halim penetrans magna questulopu vim
Inestum em, quæ hæc ducenda sit gelusio,
an ista: quod Croesus fluvium Halim Superans
hortum opes fovisset. an illa: Croesus propriam
opu jactura faceret. utrumque em Oraculi respon-
so pinde spinetur.

Ad ambiguitate quæstus interrogatio mellea,
cui simpliciter responsum satisfieri non potest, ubi quis
querat, an Aristoteles sit Sclg, et Sclorum Binus?
Enim vero aliter est quære, utrum sit Sclg? de quo
nulla est quæstio, an Sclorum Binus, de quo
potest esse dubium.

Magis ad hæc inepta et cavillatæ, quæ in accentu
vel genere dubiorum consistunt: ut si quis v. g. viti-
litigeb. circa hanc vocem populus, quæ, ubi feminini
generis est, et prima syllaba longa habet, arbore
significat; cum vero prima habet brevem, ac masculini
generis est, non melius denotat.

Id hæc via et similia exigui sunt comatis; majorem
attentionem merentur fallacia seu Sophismata Cogita,
quæ ad aliquot capita hoc ordine reduci solent.

Sophisma prima.
Aliud probare, quod quod est in qstae.

129.

Hoc Sophisma nuncupatur ab Aristotele ignora-
tio Socratici; id est, ignoratio ejus, quod in ad-
versario est reprehendendum et contra eum probandum.
Inter disputandum incalcesimus, cum in roge nro
alter alterum fraud illigamus. Eae animus turbat-
ne, ex mala fraude adversariis nostris ea affingimus,
quae ad eorum mente si alienissima, quo facillius et magis
cum plausu illos gterere possimus; ipsi autem nos
adscribimus, quas ex ipsorum opinionibus deduci
posse, inepti arbitramur, ipsi illas gferentes
ipsum reiiciant et negent.

Ultima Aristoteles, quae hujus vitij Solliciti nos
comonefecit, in eo fugiendo atq; Sollicitus fuisse.
Veterum et hlorum stas, quae in pugnavit, mala ple-
rumq; fide retulit. Parmenide et Melisus re-
darguit, quod unum duntaxat quonibus proprium in
corpore naturali agnoscerint; cum in hi duo et hli, vel
de ma a sola sibz corporibz coi, n exclusa usq;
sua seu partium suarum ad se se invicem dispartire
et situ; vel de proprio effuente, seu prima caa,
Deo sul; sint illigendi.

Veteres inculcat, quod nulla inter rerum corporum
propria sede privatim assignarunt; illorumq;
haec de causa velut crasos et hebetes exagitat.
Id quo ad eo coetus, quae n videat illud, quod hic ab
eo velut quod ad sua usq; spora tabernaculum
proponit, a nemine proprius stuisse ignorari?
cum ois sit impossibile, ut quis n videat, maad, ex qua
n. g. mensa sit, mensa ndu fuisse, antequam mensa
facta fuerit.

Quod veteres mystici hujus Aristotelij principij nulla
filiare mentue, quod illud, ad investiganda rerum naa, nullig
unus esse ultro scirent cum manifestissimum sit, n melius
cognosci, quomodo e. g. horologium fuit, quam vis sciat, maad
ex qua horologium gstruendum erat, prius n fuisse horologium.

Et vero, ubi Statuarius ille v. g. qui, ut Tyrone Sui
Suspende Statua arte doceat, hoc principio, à quo
Aristoteles reru' naaliu', seu corporearu' explicand'
doceri iubet, ante oia illud imbuat, hinc, eud' g'ellet:
Hinc Tyrone oportet te, in ipso artis vestibulo, scire
quod, ut Mercurius à te fiat et Sculptor, elegere debeas,
Marmor aliquid, quod nuda sit Mercurius quida'.

Perperam igitur Aristoteles antiquis objicit ignorantiam
principij illius, quod ab ipsis ignorari n' potuit, quamvis
merito illud neglexerint, quod ad explicandam reru'
naam illud ab oio produsse ultro spectum habuerint.

Sophisma 2°

Id supponere, quod est in quaestione.

Hoc Sophisma in scholis petitiō principij nuncupatur:
cum npe id, quod in quaestione venit, ac principio seu
initio quaeritū est, petitur, sicut apumite temp' certu',
quod reba rationi vel maxime adversari evidens est;
cum in di' pbatne Mediu' ipsa quaestio pbanda p'gelat
et clarius et notius esse debeat. Huiusmodi Sophisma-
tis ipse Aristoteles merito postulari videtur, dum terram cen-
trum universi occupare sequenti argumento aperit:
Gravia ad centrum universi naaler feruntur, à quo
Levia recedunt.

Id experia g'elat, gravia ad centrum terra ferri,
à quo Levia recedunt.

quod id est centrum terra in centro universi.

Evidens est, Aristoteli in hoc argto in Majora manifesta
principij petitiōne nobis obtrudere. Cernimus eodem,
gravia terra centrum petere, Id unde Aristoteles refert,
eadem gravia ad universi centrum ferri, nisi supponat,
at inepti, unū idemque esse universi et terra centrum,
quod tū est ipsa gelusio, quae erat pbanda, et qua tū ipse n' pbat.
Ad istud quod, Sophisma merito reduuntur plerūq' argumenta
illa, quae vulgares et philosophi adhibent ad genus quoddam Eroti:
centru' pbatru' in reru' naam invellendū, quas p'bas sub:
naaler nuncupant. Haec, juxta ipse, corpora quae sunt,
et e ma' educta, at tamen corpora n' sunt; quod certe nullo

afsequi menta valemus. a junctura, quod, nisi hujusmodi
 fons fortiales admittantur in rerum natura, nulla futura sit
 generatio: Id manifestum est, eos hic supponere, quod vel
 maxime ipsi esset, & tunc, nihil: hujusmodi fons ad
 generationem corporis aliusque esse videtur, cum in talis gene-
 ratis ex successiva partium compositione dispositio casti-
 cari potest sine suppositione novarum fortium illarum, quae
 nunquam aut esse possunt; cum natura novae fortis pro-
 gignere non possit, in eadem creatura redoleat, quae ad solvendum
 fertur.

Sophisma Tertium

Causa assignare, quae causa non est.

Hoc Sophisma in Scholis nuncupatur à non causa proca:
 cum scilicet id causa loco asseritur, quod in causa non est.
 In istud iterum capimus videtur Aristoteles, quod ex remotis,
 nihilque & banthibz causis Mundum esse profectum & bare coratur,
 est: Mundus profectus est, inquit, quia quaedam corpora; corpus
profectum est, quia habet tres dimensiones; tres dimensiones
profectae sunt, quia tria sunt omnia; scilicet anima & omnia, quia voca-
ois non utimus, quod res unica est, aut in binis, sed solam
quod sunt tres. Hoc pacto Lane in probare, quod minima
 atomus, imo vacuum ipsum, si detur, esse profectum sunt ac fo-
 tus mundus; atomus enim et vacuum non minus ac mundus
 tribus dimensionibus gignitur, id est, in longum, latum, et profundum
 expanduntur. Sed quod est, ut hoc arguto suo Aristoteles
 mundum esse profectum probet, quia contra verum est, corpus
 quod corpus profectum esse in profectum, mundumque profectum in hoc
 dubitatur existere, quod creaturas in se continet, quae
 corpora non sunt sed spiritus.

Vanitas quoque et Superbia aspera in in istud Sophismatis
 genus nos aquat precipites. Quia enim ignorantia et
 insipientia nos sedet, malumque, verum, de quibus quod
 imaginariis, futuriis, atque generalis, quae nihil diuunt,
 infringere causas, quae fieri, nos eas ignorare. Hinc
 virtus illa Magnetica ferri attractiva in Magnete,
 purgativa in Sena, Torrifera in papavere: hinc,
 iniqua, noxia illa facultas, Sympathica, antipathica,

ocultarū q̄alitatu, et coetera hujusmodi, q̄ ad
rerū naturā cognoscendā offunt potius, q̄ profunt.

Poſthymus Quartum.

Imperfecta Enumeratio.

Ubi ſe quis dicit: Vitium capite damnatus est, vel sua
culpa, vel pravitate Judicium: impleta enumeratio.
nā id in falso, sed inuito improborū non testimo
aut alijs modis potuit accidere.

Poſthymus Quintum.

De re aliqua pronuntiare ex eo,
quod illi in p̄videns q̄venit.

Hoc Poſthymus in Scholis dicitur Fallacia accidentis:
cū n̄p̄t̄ alij rei ſimiliter et absolute Tribuit̄ id,
quod ipſi in p̄videns q̄venit. Hinc tot ad verſus
ſibi, seu Antimonium vociferantes, q̄si ab arte
medendi, velut noxiū eſt abmandandū, q̄ia alq̄do
imperite porrectū quibzda nocuit.

Hinc in astra etatis acatholici ridibus Clebys
alijsq̄, imbellibus p̄ſuafere, diaboli q̄menta eſt
ſanctorū invocatio, reliquiarū cultū, orabiles pro
defunctis; eo quod abusus et ſuſtitiones q̄da in ſanta
hac exercitia ab oī antiquitate q̄firmata irreproſint:
q̄si vero rebus optimis iniquis uſus meliora affricare
poſſet.

In hoc in vitium labimur, cū ſimples rerū uſus
verarū caarū loco habemus. Sic p̄ſera et q̄lixtra
impulſarete tot mille hōi Strages, qui maluerunt
ſanguine ſuo eſfondere, q̄ illud regere. Non em̄
regni etna in Martyrū q̄stantia ad ſcribendā et
ha coedes, ſed Ethnicorū iniquitati et immanitati.

Poſthymus Sextum.

Argutio a ſenſu diuifo

ad ſuū compoſitū: vel a ſenſu

q̄ſito ad ſuū diuifo.

Primum in Scholis nuncupatur fallacia diuifis; alterū
fallacia q̄ſitis. En utriusq̄ exempla.

Christus dng patrata à le miracula in coglio referens
ait: Cœci vident, claudi ambulat, surdi audiunt
hoc am̄ solumodi verū est, si ista fumantia dnḡ
n̄ quiritim, id est, in su diu'so n̄ quiritō. Nam cœci
n̄ vident, quādiu cœci sunt; nec surdi audiunt, quādiu
sardi sūt, sed illi q̄i alq̄do et prius cœci erant, modo am̄
ampli' cœci n̄ sūt, vident.

Eodem sūe dicitur Deus in sacris scripturis impiorū iustifici-
care, n̄ q̄d illos pro iustis habeat, q̄i adhuc sūt impij;
sed q̄d graa sua illos efficiat iustos, q̄i prius fuerant
impij.

Contra ista q̄dā propositiones, q̄a veræ n̄ sūt, nisi
in sensu q̄posito. E.g. Sḡ Paul. ait, maledictos, fornicato-
res, abaros, n̄ intraburos regnū coelorum; n̄ d̄n aserib,
nllud eorū, qui hæc peccata p̄ceperunt, fore salvandō;
sed t̄m eos, qui in i'p̄de p̄reueraverunt, nec ad deū q̄ueri
fuerint, à regno coelorum esse excludendos.

Patebit igit̄, ab uno sūe ad aliud sine Sophismate transiri n̄
posse; e.g. male racionari, qui in peccatis p̄reuerant,
sibi cœlū spondent, ex eo, q̄d d̄nḡ venesit peccatores salvos
facere, atq̄ in coglio dicit mulieres peccatrici' & harisicos
prosequas in regno coelorum; quia n̄ venit peccatores salvos
facere, quādiu manent peccatores; sed docere modū, quo
desinant esse peccatores.

Sophisma Septimū.

Arguari ab eo, q̄d est verū sedm̄ q̄d, ad id
quod est verū simpler; et vice versa.

In scholis hoc Sophisma dicitur: fallacia seu Sophisma
à dicto simpler ad dictū sedm̄ q̄d et vice versa. Ut
E.g. Si quis ex eo, q̄d peccata dei salius n̄a' vixib' d̄vna
graa deffuturū imp̄eri n̄ possint, illa simpler et absq̄te
im̄ possibilia pronuntiat: talis em̄ arguitur a dicto sedm̄
quod, sive ab eo, q̄d sedm̄ aliquo duntaxat modū verū
est, ad dictū simpler. Extrario, si quis dicat bonus
cū addito v.g. bonus iustus, ex eo, q̄d sit bonus simpler;
mala futura est eorū, siq̄d dicitur à dicto simpler ad dictū
sedm̄ aliq̄d modū; nam ex eo, q̄d quis sit bonus simpler,

minime sequitur, quod sit bonus pictor; ubi notandum quod, cum hoc dicitur Bonus Implet attributum Bonus cadat in subiectum hoc: sed cum dicitur Bonus pictor, vox Bonus non afficit subiectum hoc, sed attributum pictor.

Hæc sunt propria Sophismata, quæ in vita ac societate humana sæpius occurrunt genera. Solvuntur autem Sophismata hæc cum fallacia detegitur, id est, cum explicite sermone ambiguitas, metonymia, plus distinguitur. Et cum Sophisma irridetur et geminatur. 3. cum quibus aliis detorqueatur, et adversarius ad nova quædam expendenda ex occasione traducitur. sed prima duntaxat solvendi Sophismatis ratio vero sapienti quæritur; nec posteritibus, nisi raro, et cum aliter Sophista per vilicia vitæ non sit, utendum. Nam ad eas artes ipsi quoque Sophista ac male fidei homines sæpe confugiunt, qui cum validis acriorum rationibus urgeri se undeque sentiant, quædam propria declinant, novamque profusè extraordinariam disceptationem instituant, aut ambages querunt; vel quædam alioquin seu irrisione, additis quoque dubiis respondent; ut se ipsi inter imperitos triumphent, et aciores suos in quædam adducant. aut, si fieri possit, ad iracundiam provocent. quia tunc sui minus quodlibet affecti rationem curant oblitiscuntur, aut eam tamen minus percipiunt: nam impedit ira animum, ne possit cernere verum.

Part. Quarta Logics

De Methodo.

Partem quartam Logics infra partem attingimus, quæ de Methodo tractat, sive cogitationum usum ordinat: ne, cuius ope ea, quæ nos latent, discernimus et indagamus, atque indagata alios docemus.

Magna illius utilitate vel inde dignoscere cæcis, quod sine certo ordine ad veritatem quærendam et attingerem via possimus, videtur, quæ præsertim eo collimant, ut luta nobis ac expedita ad veritatis aspectum via et ratio aperiat, methodumque ordinem præscribat, quæ ea tunc ad propria tunc ad aliorum inspicendum disponere non oportebat. unde de Methodo hæc nobis agenda.

igitur methodus generalis est via et ratio inquirendi
 veri, quod adhuc latet, et illius explicandi, cuius inventa
 est; vel est artificiose ideas suas judicia et ratio-
nabnes ordinantes, sive ad discendum quod ignotum est,
 sive ad id, quod est questum, exponendum. hinc duplex
 est methodus, una Analytica seu resolutiva et invent-
io, altera Synthetica seu quodammodo et doctrina.

hic vero quaeri solet, an haec cogitatio affrasu ordi-
natio sit actio mentis à ceteris diffusa, an vero ad
judiciu aut rationatru sit referenda? quid porro haec
 de re sentendu esse arbitremur, ex paucis, quae sub-
 jungimus, innotescet.

Certe quamvis majoris facilitatis et claritatis gratia
statim initio loquens affrasu quatuor mentis cogitabnes
 esse dixerimus, npe ceptu, judiciu, rationatru
 et methodu: attamen si proprie et strikte loqui velimus,
 duas tm cogitabnes seu operabnes mentis generalim esse
fateri cogemur: ceptu scilicet: et judiciu, ad quas ceterae
revocantur.

Enim vero ad ceptu, tenent illud pura, quae res extra
specie corporea cognoscimus, imaginatio quae per imagines
corporeas percipit, et afua, per quam mens sui ipsius
suarumque cogitabnu sibi perme afua est, ita ut nemi-
ne mortalium docente, intimo quodam suo afu, et coqui-
tabnes suas, affectiones ve percipiat.

ad judiciu vero referuntur rationatio quae est judiciu
quoddam ex alijs antecedentibz judicijs ductu, et Methodu.
 sive cogitabnu affrasu ordnatio, quae pariter est quoddam
specie judicij, quae quoddam veritas certo modo inquirenda
et certa ratne alijs exponenda deservit. de qua prinde
haud seus ac de alijs judicij speciebz, speciatim nobis
trahandū venit, ac prmo quod de Methodo analy-
tica, de de synthetica. Fit quod.

Caput I.
De Methodo analytica, seu resolutione
Et inventionis.

Analysis graecè resolutione Latina significat: A hoc
nōd duplici ratione usurpatur. 1° est Eois, quā nō
Analysis dicitur esse rei cuiuspiam in suas causas, aut
partes, vel partes rediitio: ut cū corpus, sive
et mixtum in sua propria seu elementa; vel cū org
quodā, puta Psephobatis, vel oratio in suas partes
aut membra, ex quibus coalescit, resolvitur.

2° modo sumitur Analysis seu Methodus analytica
à Philis, prout nimirum est ratio invenienti veri, seu
proposita quæstionis Solvenda. De Analysis sic accepta
hic nobis est sermo. hac aut Methodus adhibetur in
sciā aliqua integra tractanda; sed tū in peculiari
quæstione Solvenda; qua ubi soluta fuerit, ad eā dicitur
plena, cui est propria, referenda venit, et Synthetica
Methodo exponenda.

Quæstiones aut, quæ pronuntiantur, vel circa vocabula,
vel circa res ipsas versantur.

Quæstiones circa vocabula ea sunt, in quibus per quædam vocabula
quærimus, sed per quædam ex vocabulis res quædam ex se
perire noscimus; nō cū vel ænigmatibus alicuius
solutionem sequi, vel auctoris cuiusdam sensum explicari,
vel libri aut scripti verum auctorem invenire, vel
Eois corrupti in libro restitutum eruere quædamimus.

Quæstiones circa res ipsas propriæ in 4. species distinguuntur:
1^a cū ex effectibus causa quæritur, sive rei nāa ex prop
tibus aut functionibus; v.g. cū effectus maritimi caa,
vel cū aqua, aut res aliter nāa ex ipsis proprieta
tibus inquiritur. hūc em caa et effectus nota eam
accipienda sūt, ut alibi præpō.

2^a. Cum ex caa effectus, ex nāa proprietas indagatur:
v.g. cū ab oi albo aqua hoes quæritur, magna est
ventosum et aquarum vim ad movenda alia corpora,
hinc quibusdam venit in mente, huiusmodi caa ad
plurimos effectus hōu Societati utiles adhibere;

idq; h' alia; h' maxime p'hibentur in p'finitis, q'orū
mola ventorū vel aquarū vi, cū magno h'uo laboris
Evamine, versantur.

3^a q'st'ndū species est, cū à partib; ad totū sit p'gressus,
ut sit in illa operat'ne Arithmetica, q' additio, vel
in ea, qua multiplicatio dicitur: in illa metarū partiu;
Suma in hac productū ex metis colligitur.

Ita cū ex toto et parte aliqua queritur altera pars,
ut videre est in altera Arithmetice operat'ne, qua
Subtractio nuncupatur; aut in ea, qua divisio vocatur.
Partis autē noia intelligitur idē, q' est in re galibet ut
p' modi, p'ualates, extremitates, et generat' oia
attributa.

Itaq; si q'stio sit de vocabulis, ut p' ea s'nt aliq'is recon-
ditis vel enigmat'is, vel alterius p'finitis aut p'ia
difficilis exquirat. Inesse est, ad ea vocabula dili-
genter attendere, ut illorū vis, q'm fieri p't, clara
apparet. 2. videndū, q' animo ab Auctore fuerint
adhibita; an nativa significat'ne s'nt litterali, ut vocant,
s'nt; an metaphoricis et translatis s'nt accipienda;
q'is sit Auctoris scopus; ad q'os orat'ne q'ertat; q'p
tempore, q'ib; uru stantib; s'nt p'p'it: diversi em
s'ntibus diversa q'orū q'inde Auctoris s'nt sententia;
nec alia p'p'itior est Antinomia, s'nt sibi invicē
q'ratias leges q'iliandi ratio apud q' q'ultor, qua
qua ex temporū dist'ne repetitur. Eadē m' s'nt q'ig
uru venit apud s' Scripturā interpretat'is, q'isti q'oad
vetus s'p'itū: unde illud s' Aug'stini: Distribuite
Spora: et q'ordal Syntax.

Si de Auctoris aliusq; doctrina dubiū p'ponatur,
adeunda s'nt loca, q'ib; ea diligentius exp'resit, nec ex
uno aut altero dis p'ro s'p'itū, s' universis ipsius
systemate, q'rib; p'p'it, de illig' mente iudicandū.
h'iq; versionib; s'nt translatis ita fides est adhibenda,
q'm explar Authenticū nativa Auctoris lingua
scriptū q'ulatur. Si varia s'nt Ceteris, ijs ad h'endū
q' q'stantius in Libris, manuscriptis, et emendationib;
editib; occurrunt, dumodō ad Auctoris p'p'it
aperte non pugnent.

ipsa fere regis utuntur Critici, ut Supposititios
quodam Libros suis Autoribus restituant, vel alijs
abjudicent, aut loca deperdita, aut operis prius
emendent: ij em et Hypothesa et Hypothesa mores expen-
dunt; Autoris consilium, doctrinam, scribendi rationem
exquirunt; coarctos, aut prepaes notis sui fama
aliisq; scriptores in seipsum ad vocant, edo-
cia, et qae ipsi se adjuvata, inter se se referendo, id
quod intendunt, assequuntur.

Quod si de asserenda vel pugnanda historia ve-
ritate agatur; ubi quis sententiam suam, vel quod
integrum systema, vel quod facta nulla, quae ad rem
proprie, et intersensum pertinet, saltem rationibus com-
munivis; si quod extrinsecus expeditum ab alijs ipsi
objiciatur, satis est quod probabilibus responsionibus
et possibilibus quibusvis id refellat: non enim ab eodan-
gularum responsionum demonstratnes requiri debent,
cum res, quae pugnat, extrinsecus aliunde gerunt
argumentis. E.g. Dum nostri aevi acatholici con-
tendunt, Apostolorum principem Petrum non se posse
quodlibet locis Civibus quibusdam argumentis persuadere
conantur, cuiusmodi est illud, quod etiam Paulus in Epistola
eis, quae Roma scripta, S. Petri non meminisset: ipsi
merito respondere solent, ut hunc Epistolam, cum
S. Paulus scriberet Epistolam, S. Petrus ab
urbe abfuerit, atq; alio ad praegandum Alio Ergo
profecto fuerit: ipsi vero profecto merito ista
S. Petri ab urbe Roma absentia, basi postulanti-
na cum aliunde certissimis Veterum Testimonijs, sub
Papae, S. Grenas, Tertulliani, et aliorum, nullo
profecto excepto, quod S. Petrus aliquando Roma mo-
raturum fuisse, tametsi alio fortasse non diversita-
ret, alienum à ratione videtur, absentiam ipsius probati-
nes exigere ab ijs, qui non aliunde certissima asserant,
Potestatem illorum, qui, quae historia fidei, factum non-
dubium infirmitate, est asserere rationes, si quas
habent, cum eorum historicorum dubitationi refragentur.

Si de rebus instituat qstio, ubi ea ex effectu, vel
naa ex pssitate aut fante investigat, aut vifim:
1.° Entendū, ut fuis qstis accurate picipiat
rejetis oibz, qe ad re n' pteat, qd' n' b'g. Ad
Singula qsties, partes, aut qd' n' b'g ita st inqumda
Arate se Singulatim qferenda, ut docet illig faves
et habitz, sed reletus innotescant. B. a fualis
ejus, qd' in qstie notu est, examine, ad id, qd' est
ignotu, pedetentim progredi oportet. Ad in si
qstie qd' da st cognita; qe am si ignota, ea ex qibz
da fignis aut qd' n' b'g apponitur st delegenda
ad si ad incognita, pedetentim procedendo, fidem
ad aliquid notissimu pvenessing, a qe estius qstis
solutio pendeat in eo nobis erit sistendū, et altera
Methodo, qe Synthetica appellat, ad illius expofitue
erit utendū. Id si ad absurdū qd' n' b'g vel impofse
seruiret inqumtis, id n' qd' qe sitū est, ab-
surdū vel impofse erit judicandū. En hujus rei Explan.
Quare v. g. in Scholis an Scia fides et opinio fue
gssistere possint in eadē mente de eadē re: qe qstio
ut solvatur, juxta qstibuz Methodi analytica
Legis, expendendū est. S. qd' sibi velint fci seu noia
Scia, fidei, et opinionis, de statim qferendū,
scia epe cognitue certa et evidenti, qia npe argūis
seu motivis, ut Cognat, vel mediis claris et fctis
pstinete: fidei vero obscura epe, qonia sola dei
revelantis auctoritate, qe claritate n' induit, inibite:
ae demū opinione, incerta epe, utpote qe ratne
pbbi duntaxat, qe psonde debet minime solvite,
suffulcitur.
2.° videndū, an cognitio, qe et certa et evidens est, pte
possit cu cognitue vel obscura vel incerta: Nāten-
denti manifestū erit, cognitue, que certa est et evidens,
oio a se removere hū obscuritate, qua n' amolite fides;
hū dubitandi ratne, qua relinquit opinio: adeoq, in-
fense Cuabit, qd', nisi qis argta seu motiva, aut media

Fidei, opinionis sul animo uterere possit, su solis
 sua arguti dicit affis debeat, Fidem, opinionem ipsi
 fieri sic inuicem. Quod qda Sam dicitur olim
 audisse videtur circa xlu dnu, cu dicebant mulieri
 qia ja n pp Coquala tua credimus: ipsi em audi-
mus, et scimus, qia hic est vere saluator mundi.

Fidei in n tollit fidei mentis circa ea, qe clare
 cognoscuntur, dummodo qis sit ita affutus, ut ijs, qe p
 sua novit, a seipso dare pp sola revelantis auctoritate,
 se, sit paratq; si abest scientia; prout ijs, qe
 clare n novit, a seipso.

Duo am st, n plura, qe sul sua fidei, opinionis stta
 esse possunt, scil: existencia Dei, et huan mentis
immortalitas, imo existencia Dei ad fidei pprie n p hunc
 cu cognitio existencia Dei fidei dicitur antecedat: quippe
 revelatis ad omnes pp Deu ja cogniti auctoritate: aliunde
 rae raelis, dummodo ad ideas, qas habet, sit attentus, n
 p inviti Deu ignorare. hinc est, qd legamus
 patribus qda fuisse miracula, ut de fidei nstra
 mysterijs quidam viderentur increduli, n vero ut Deus
 existere pbaretur: Sed totius nae cursus et admissa
 sic ppetuam est miracula, qd suprenumeru eiu aucto-
 ra ac dnu p dicit.

Simili modo, ubi pponitur qstio, an mens huan sit immor-
talis? statim hui qstiois accurate pxiari debent, et
 qd sit mens, qd immortalitas, discernendum est. Cumq;
 mentis nomine intelligatur stta qada seu Em cogitab-
 nis particeps, qd a corporis nae profus aliunde est;
 inde colligere licet, mente diverfi plane ordinis
 ac corpore esse censenda; adeo, ab ipso soluta manere,
 sicut corpus sine ipso Superstes est. hoc tndisomen
 in ijs est statuendum, qd corpus, ut p hunc tenentur
 et ex partib; qpositu; corrumpi et mutari possit,
 novamq; fide induere: Cum mens qe simplex est,
 n Em remaneat, p m integra sp et illibata pservata.

frang mentis vita in cogitatione est posita; unde vivens
 quod est dicenda, seu immortalis et incorruptibilis: quod
 in ordine positum est.
 quod si hoc ipsum alijs sit exponendum, Methodu Synthetica
 adhibere oportebit, et ab eo incipendum erit, quod in
 hac inquisitione postremo loco fuit inventum: npe fun-
 damenti instar statuendum erit generale ipsum principium,
Postea cogitandum et spirituale corruptiois ois esse experte.
 atq; ita gratia via ad ipsa mente erit descendendum,
 quod immortalis et incorruptibilis erit asserenda.
 Utraq; methodo utuntur quidam Advocati, qui de iure
 respondent, et caetera agunt; quidam Philo. Morales, qui de
 casibus ut vocant, q; fia; quidam Medici, qui de morbis
 q; sultantur. Nam q; accedentes ad se circa singula rei
 posita capita singillatim interrogant; et ab ijs, qua
 suscitando et expostuati, ad ea, qua minus nota s; pergunt,
 ut tandem ad principia generalia, sive moralis sive,
 juris prout sive medicinae perveniant; ac ne, quod in ordine
 venit, ad hoc vel illud genus pertinere intelligant.
 Si vero Philo. in sacra quione, vel Advocatus in foro,
 vel Medicus in pulpito re, de qua q; sultus, explicare
 velit, gratia via regreditur, ac initio dubio a quo-
 situm est, descendit.
 hinc liquet regressu in demonstrando vitiosum non esse.
 Licet circulus evitari non possit. tunc enim fit regressus,
 in diversa est demonstrandi ratio, npe Analytica
 et Synthetica. Prior a specialis rei consideratione ad notiones
 communes ascendit: posterior a notionibus cois ad ea, qua s;
 specialia, descendit, in quo nullum occurrit vitium. Sed circulus fit,
 cum idem servatur demonstrandi genus. v. g. si quis iuxta falsam
 Aristotelis doctrinam, nullas similitudines affirmaret, quod nimirum
 a nobis dissent, et vicissim eas longe a nobis distare gelu-
 dent, quod similitudines, in circulo in demonstrando admitteret,
 quo ratiocinatio infus mente vitiosa diceretur.
 In eundem errore Cassus videtur Bartholinus, dum probat
 Deum existere ex hoc, quod in clara et distincta intelligenda
 quod nos non fallit, existere a nobis q; tincate; et vicissim ea

idea clara, & distincta certitudine ex ipsis Dei cognitione
repetenda dicitur, sed ad arbitrate, non nulli idea clara
& distincta fidei debere, nisi prius certo Deum existere
teneamus.

Caput II.

De Methodo Synthetica

Synthetici sive Methodus Synthetica, aut Methodus
expositiva est ea, quae veritas inventa congruo modo
& ordine alijs exponitur, vel magis quae per argu-
mentum tractatur. in qua quod methodo non sicut ac in Analy-
si filius à notionibus ad minus nota progressus; in
Analyse res primo speciationem expenditur, ut ad coe-
notiones fiat progressus; in Synthetico vero generali
primò, deinde specialiter res describitur. Si enim de Spe-
ciebus prius ageretur quàm de genere, cum Speciei noti-
dia ultra generis cognitionem haberi nequeat, sequitur
genesis hanc exploranda foret, quatenus de Specie
aliqua species tractandum, quod molestia & confusione
pareret, & ordini, quae quatenus, progressus ad versa-
retur, Methodus quoque Synthetica ab Analytica desinit
sicut descendit montibus alijus ab ejusdem montis gen-
tibus; sicut iter, quod a montis cacumine ad valle descen-
ditur, ab illo ipso, quod à valle ad montis cacumen per-
tingitur.

Verum ut profutur ex hac Synthetica Methodi obocu-
los ponatur, id à Geometria est repetendum: nam illi
res accuratiori ordine tractantur, nec solidioribus
demonstrationibus munitur, quae in ipsis libris.
Sic vero stare solent Geometria, ut a sensu obli-
neant. & vocabula omnia, quibus utuntur, definiunt, ne
ulla in ipsis ambiguitas relinquatur.

2. quod axiomatica sive notiones coeae, quae nemo in
dubio revocare possit, adhibent. 3. primum res
demonstrant vel ope definitur, & axiomatica, quae
solum naturali lumine percipiuntur, vel aliam possunt
qua peritas definitur & axiomatica fuerunt quod probata.

ex quibz sequi gratularia, seu corollaria, ut vocant, der
duunt. His tribz prouide gñitibz pñta dempstrandi
ratio.

149.

Dempstratio igitur definitur ab ipsis, ratiocinatio,
vel ratiocinatio species quæ ex præmissis nris
veris, hoc est, vel p se evidentibz, vel p alias pñta-
ner pñta probatis, ex quibz nris vera inferte gelusio.

Est, inquit, ratiocinatio vel ratiocinatio species:
nã raro adm gtingit, ut dempstratio unica ratio-
cinatio, aut Syllogis absoluate. deinde gstat ex
pñtis nris dicitur id est, quando veritas vel Cues
p se, ut in axiomaticis; vel p alias priores pñta-
tata est, ut in alijs pñtibz certis; ex quibz nris
vera deducit gelusio.

Suxta aut pñta dicitur pñta dempstratio species,
altera à priori et p caa; altera à posteriori et
p effecta. Dempstratio a priori est ea, qz effecta
p caa, pñta p effecta seu nra, dngz gregens
p antecedens clare offendit. Dempstratio a posteri-
ori est ea, qz caa p effecta, nra p pñtabz aut
pñtionibz; antecedens demum pñta p id, qd ex ipso
consequitur.

Ut igitur accipit aliquid seu nra, vel scia accurata, et
pñta Synthetica Methodi Reges pñtabatur ob-
seruanda octo sequentes regle, quarum 1^a et 2ª dñtibz
gveniunt; 3^a et 4ª axiomaticis; 5^a et 6^a p argutibz
pñta; 7^a et 8^a ad methodum ipsam referuntur.

Regule definitiuæ.

1^a ut nullus dñtus relinquatur obscurus, aut ambi-
guus; sed quilibet dñtiatur.

2^a ut tri, qui in definitibz adhibent, sint oibus
noti, vel prius explicati.

3ª Minus est, quod nra manet A In pñta pñta
et clorid pñtis Scholasticis, dñtibz sola
nra seu dñtis dñtis pñtis pñtis, ut pñtis
sias Scholasticas exploranti evidentiam pñtis,

Quare has duas definitio[n]es reglar[um] alti[us] animo infigant
velim, quib[us] cavillat[ur] res et odio.

Regula Axiomatum.

3^a ut n[on]nullu[m] ad habeat[ur] axioma, quod n[on] sit evidens =
siphnu[m].

4^a ut illud evidens habeat[ur], quod mediocri attent[us]
ne veru[m] esse agnositur.

Axioma aut[em], vel Esatum, seu pronuntiatio, aut
Notio conis diut[us] pp[ro]bitis aliqua cuilibet attendenti
manifesta: v. g. impossibile est, ut id[em] sit filius, et n[on]
sit; se totu[m] est, magis sua parte. C. Sumo d[omi]n[u]m em

hasu[m] pp[ro]bitu[m] dros aliquis illu[m]gat, minime ip[s]e ap[er]t[us]
su[m] d[omi]n[u]m p[ro]bit[ur] p[er] q[ui]a in idea clara et diffusa, p[ro]biti
si q[ui]s h[ab]ere videt attributu[m], ut hoc ab illo di-
velli n[on] potest quaeat. P[er] cavendu[m] diligenter, ne
m[er]ita, q[ui]a vulgo s[unt] certa circumferuntur axioma:

ta, paulo citius admittant[ur]; cuiusmodi et vulgo
d[omi]n[u]m in Scholis: n[on] est in illu[m]gu[m], quod p[ro]bit[ur] n[on] fuerit
in p[ro]bit[ur]: a p[ro]bitate ad habit[u] n[on] datur regressus. C.

haec em alia ejusmodi generis n[on] pauca, citra no-
vid exam[en] n[on] p[ro]bitanda; Certe supra part[em] I. C. I.
pag. ostendit[ur], p[ro]bit[ur] vulgare axioma falsu[m] ee.

Regula Demonstrat[ur].

5^a ut o[mn]es pp[ro]bitio[n]es, quae aliqua obscuritate involvunt,
accurate p[ro]bitentur o[mn]e definitio[n]e, quae p[ro]bitentur; aut axio-
matu[m], q[ui]a q[ui]s p[ro]bit[ur]; aut pp[ro]bitu[m], quae p[ro]bita fuerunt
demonstrata.

6^a ut q[ui]s ambiguitate dros abutatur, p[er] definitio[n]es p[er] quas
expleantur, p[er] in h[ab]eat.

Dus haec demonstrat[ur] reglar[um] observante, n[on] t[ame]n q[ui]nib[us]
ip[s]a mem[or]at[ur], p[er] in quod amos illuminati; id est, n[on] t[ame]n certo
re esse, p[er] in, cur sit ita, clare ac diffuse illu[m]gat.

Et em aliqua demonstrat[ur]es, quae mentu[m] quod sic q[ui]nib[us]
ut ip[s]is resistere n[on] possit: quales p[er] ea, quae ex alim[en]tis,
n[on] p[ro]bit[ur] m[er]ita p[ro]bita argu[ntur], aut rationib[us] p[ro]bitantur.

Finita mentis non est infinitum posse comprehendere.
 aliud est quod per se cognoscere, aliud comprehendere.
 cuius comprehensio est cognitio, non vice versa. Cognitio
 non dicimus, quia quod per se novimus: nosse autem possumus
 in clara et distincta id, quod non omnino comprehendimus.
 v.g. norunt omnes, Deum esse Deum infinitum et substantiam; hanc
 Dei cognitionem claram et distinctam, quia Deum ab omnibus
 alijs debet se fecerunt, ut minima in illis quod fundi
 possit. At plus Deus seipsum seipsum, substantiam, quod
 comprehendit, id est, cognoscit, quod in se, suamque infinitam per-
 seitas cognosci possunt; in hoc enim vera comprehensio
 ratio consistit: mens vero creata tota ex his substantijs
 percipere non potest, quia plures adhuc in infinitum, tota
 aternitate ipsi supersint cognoscenda. Cum ergo de
 natura mentis finita est, ut infinitum comprehendere ne-
 queat, licet infinitum clare et distincte percipiat.

Axioma 2um.

Non ideo propria regarda sunt, quod obscura animo
 comprehendere nequeant.

Nemo v.g. inter cogitans regardat intuitum proprium, quod est
 eadem unitas seipsum, quae non distinguitur ab aliquo ter-
 tio. Et eadem inter se, seu, inter se non distinguitur. Licet
 cum ipso, quae de P.P. Trinitate credenda proponit. Cuius
 clare a nobis quilibet non possit: Nempe Pater et Filius
 in Deo non distinguuntur a natura seu essentia divina, et
 in Pater et Filius inter se distinguuntur. Similiter natura
 naturalis non quiescimus, quomodo integrum illi corpus, et mi-
 nima portio partem quae creatur; neque id cum insita nobis
 idea corporis naturalis quilibet valeamus: sed certum
 nobis esse debet, quod seipsum posse a Deo, quod mens
 nostra comprehendere queat. Unde cum a nobis perhibita
 ratio mysteriorum divinarum, quae illi quae nostra
 superant, nihil aliud respondendum est, quia ita nobis

revelata fuisse, cuius via et cogitationis in se distans
a vijs et cogitatione astris; quem admodum ipse nos docet 1ra
C. 55. & 6. neq; proinde ea scrutari fas est, quae Deus
alio q; filio nobis occultare voluit, 1ra 1ro: C. 25
& 27. dicit: qui scrutator est maiestatis, opprimetur
a gloria.

Axioma tertium.

In ijs rebus, quae ratione humana superant, a quibus est
ut illud nostrae auctoritati donec obsequiamur: idq; ratio
ipsa naturalis persuadet.

Nam, ut observat S. Aug. fide ipsa a lege p; antecedit
ratio, vel clara et distincta ratio perceptio: neq; enim deo
revelanti a sensu proberemus in ijs, quae ratione super
vant, nisi ipsa ratio id aequo esse persuaderet, sed quia
Deus longe plura potest effuere, quae nos mente capere
valeamus; sed quia deo bonus est effectus, ut nec
fallere nos possit, nec falli. quare merito ipsius
auctoritati mente respecta obsequium in ijs, quae a nobis
attingi non possunt, idq; ita a nobis fieri debere ratio
naturalis ostendit.

Auctoritas vero divina residet in Ecclesia catholica a Christo Domino fun-
data Christo capiti suo Pontifici iuncta et subjecta, quae
doctrina sua sive ex sacris sive veteris, sive novi Testamenti
Scripturis, quae hodie domino spiritu afflata exarant;
sed ex S. Traditione a Christo p; Apolos, corinthios, Paphos et
discepolos ad nos transmissa desumit, et cui auxiliu; speciale
promisit ipse Christus, ut in errore non labatur, sed sit co-
lumna et firmamentu; veritatis, prout illa vocat S. Paulus.
Sed in Salvatore Apolos suos, et in eorum persona, et
ipsum Pontifices alloquitur: Ego vobiscum sum usq;
diebus, usq; ad consumatione; saeculi. Et ad Simonem Petrum,
et in eius persona, ad oes ipsius Pontifices suos Pontifices,
ait: Tu es Petrus, et super hanc Petram aedificabo Ecclesiam meam
et portae inferi non prevalebunt adversus eam. Et iteru; ad eundem:
rogavi pro te, ut non deficiat fides tua. Et alibi ad discipulos
suos: Ego rogabo Patrem, et aliu; Paraclitum dabit
vobis, ut maneat vobiscum in aeternu;, Spiritu; veritatis.

Ecclesia igitur, quae est sponsa Christi. Et ipsius Vicarius Romanus Pontifex, tam visibili Capite suo, ipsius Spiritu regitur, nec proinde errare potest in fide; sed quod circa fidem definit, non quod novos fidei articulos condeudo, verum quod tributos magis explicando, id tam certa et inconcussa veritatis oraculum est habendum. Quis enim esset finis proversiarum fidei in explicando, si scripturarum sacrarum seu vauventium, nisi visibilis adesset iudex, cuius auctoritate, remoto omni erroris periculo, dirimerentur? Verum haec non errandi prerogativa, quae in Romano Pontifice et Ecclesia Catholica quibus fidelis agnoscere debet, in ipsis non versatur, quae ad fidem spectant, non in reliquis. Unde quoniam iuris, quibus quaeritur, quid credendum sit, aut quomodo agendum? putat, quis sit scripturarum sensus? quo animo legi debeant, et vel facta revelata, quibus istae fides quomodo modo nuntiat, vel quod sint Libri Canonici in S. Biblicis? haec iudicio certo, et ab omni errandi formidine libero de-terminat Summus Pontifex, vel Ecclesia. Sed aliter res se habet in quibus facti: nisi cum facta non sunt revelata, nec fidem ipsorum respiciunt: Et tunc circa ea donum non errandi minime sive Romano Pontifici, sive Ecclesiae fuit concessum, nisi huiusmodi quoniam facti ita cum iuris quibus sunt quoniam, ut nullo pacto ab ipsis divelli possint. Sed, coherere docent, quoniam sunt in S. Scriptura probe eruditi.

Axioma 4.

Articulus divinae fidei est sententia, aut assertio divinitus revelata.

Unde si quodam antecedens est de fide, non tamen id, quod aliquis ex eo colligere se putat, pari ratione pertinet ad fidem. quare cum ex hoc fidei articulo, quae apostolus Paulus vinculat his verbis: Unus enim Deus, unus et mediator Dei, et hoc homo Christus Jesus. Colligunt Aetholici, invocantem se hunc esse fidei gratiam, et irrita reddere istius Mediatoris merita, eodem negamus.

Nam scimus, unum esse Deum in tribus personis, Patre, filio, ac Spiritu Sancto. Scimus Deum esse mundi

Autore,
nec non
propterea
omnino
quibus
habet
ab ipso
sua fide
non a
Christo
sua o
et me
Christi
habet
apost
est non
sua
sed ip
qua
et in
et me
mha
utae
et fide
nulla
vid!

Facta
factum
certa
capto
Nam
omula
Aug. in
Ne Pa
alere
lindus

Autorem, hoc est, rerum visibilibus et invisibilibus corporalium et
 incorporearum creatorem, sumus postmodum hoc seu Adamum
 postquam ab eo genitus fuit, minime ipsius mandato fuisse
 obtemperantes: Sumus post primi parentis peccatum,
 quotquot ex eo progeniti sunt homines, etiam ex depravato
 stipe vitium hereditatis, quod dei hominibus, seu filij dei incar-
 nati sanguine eluendum fuit. Ergo post Christum solum
 seu filium dei incarnatum, etiam per ipsum Mediatorem dei et
 hominum salutem habemus ad Deum; nec quidquam à Deo nisi per
 Christum solum postulare debemus. Unde Ecclia Catholica
 suas habet et illud dicitur: *Et geludis*. At quamvis unicus
 sit Mediator proprie dictus, npe mediator Redemptio,
 Christus homo deus: Nec enim aliud nos est à Deo datum
 hoc, in quo oporteat nos salvos fieri, ut habetur Act.
 Apost. c. 4. v. 12. plures in deum posunt Mediatorum inter-
 ceptionis, npe si des, qui non quidem se ipsos, aut meritis dum-
 taxat propriis gratia nobis impetrare valent, sed etiam
 sed etiam amici dei à nobis invocantur, ob communionem,
 qua inter eos sanctos, sive qui adhuc sunt in via, sive qui
 sunt iam in patria, intercedit, ut nobis obtineant à Deo
 per merita Christi, qui Caput est Ecclie, cuius sancti omnes sunt
 membra ea gratiam et donorum effusione, quam indigemus
 ut ad salutis portum, coelestis patriam perveniamus. hæc
 est fides Catholica summa, cui perpetua et consentanea,
 malisque cavillationibus et Sophismata contradicuntur. Catholice
 videtur Concil. Trid. sess. 25. de Advocat. Sanctorum.

Actio prima Quintum.

Facta publicis meliorum testimoniorum diverga nationis,
 factionisve testimonio, diversis temporibus confirmata, tam
 certa haberi debent ab unoquoque, quam si propriis oculis suspensum
 explorata.

Nam in quibuslibet factis certitudo omnis ex huiusmodi testimonio
 oculatorum turba petitur, de quorum testimonio ait ait p.
 Aug. in hoc duntaxat rerum genere minimi dubitandum.
 Nec sane immerito, cum eos omnes, spectatis natione, religione,
 aliarumque galibet patria dependentiam, cuius gratia habi-
 tiendum mendacium suspicasse, minime suspicari liceat.

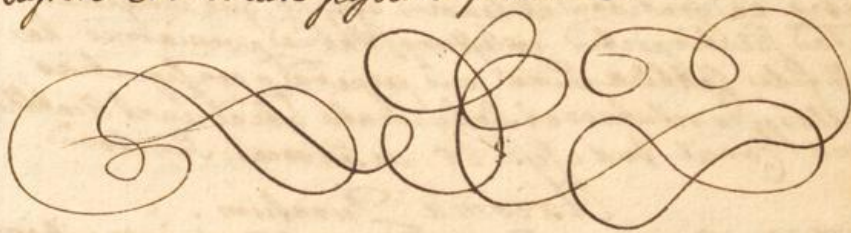
Sed in quibus juris, in quibus agitur de eo, quod circa ma-
quanda sentiendum est.

Est verba ex arguto pessimi ut post Pub. Pylu
observat Seneca: nam quibusque Apud iudicium maxime
adhibere. Unde illud Aristoteli lib. 2. Topiconum § 2.
Logendum ut melius, sentiendum ut pariter, scilicet cum de
jure agitur, non cum de facto. Et Persius Satyrica prima.

..... Non si quis turbida Roma
Elevel, audeas; ex amens in probum in illa

Cartiges Eubena.

Hoc postremum axioma ad defendenda, quae in re-
ligionis nostra gratia patrata legitur, miracula, sacraque
traditae propugnanda maxime est paratum; adeo ut et
ipsum, et quae illud praecedunt, quibus praecipua Scientia, ac
fidei discrimina continentur, ad huiusmodi rerum cognitio-
nem nos ducant, quae Scire plurimum nostra interest, neque
proinde de illis docendum fuit in Logica, cuius finis
est tradere regulas, quibus veritas inveniri, ac inventae
distinere et ordinare possit explicari.

de eo, quod uia
post sub. p. q.
ne et p. d. u. i. l. n. o. r.
P. H. b. g. g. g. m. b.
p. a. n. i. f. e. l. i. c. i. t. a.
P. e. r. u. s. C. h. r. i. s. t. i.
Roma
i. n. p. o. s. t. i. d. i. e. m.

h. a. d. e. n. d. a. p. e. n. e.
i. n. m. i. r. a. c. u. l. o. p. u. e.
g. e. n. e. r. a. t. i. o. n. i. s.
p. u. p. p. e. s. c. i. e. n. t. i. a.
i. n. m. o. d. i. r. e. n. d. i. s.
i. n. a. f. f. e. i. d. e. l. i. t. a. t. e.
p. o. l. i. t. i. c. a. c. u. p. i. s. i. n. i.
i. n. u. e. n. i. s. s. e. n. t. i. a. s.

151.

152

153

154

155

156

Pa
cir
nam
pat
ode
Ha
rah
men
coche
Jan
effa
hion
pam
logu
am
ello
pux
ordi
Luo
parb
vox
Jhu
sequ
Des
fil
les
audace